

Europeiska unionens officiella tidning

C 240

Svensk utgåva

Meddelanden och upplysningar

Sextioandra årgången

16 juli 2019

Innehållsförteckning

I Resolutioner, rekommendationer och yttranden

RESOLUTIONER

Europeiska ekonomiska och sociala kommittén

EESK:s 543:e plenarsession, 15.5.2019–16.5.2019

2019/C 240/01	Resolution om Låt oss delta i valet och rösta för ett enat Europa	1
---------------	---	---

YTTRANDEN

Europeiska ekonomiska och sociala kommittén

EESK:s 543:e plenarsession, 15.5.2019–16.5.2019

2019/C 240/02	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Jämställdhetsfrågor (yttrande på eget initiativ) ..	3
2019/C 240/03	Yttrande av Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Ekonomiska, tekniska och sociala förändringar inom avancerade hälso- och sjukvårdstjänster för äldre (yttrande på eget initiativ)	10
2019/C 240/04	Yttrande av Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Arbete med asbest vid energirenovering (yttrande på eget initiativ)	15
2019/C 240/05	Yttrande av Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Bidraget från företagen inom den sociala ekonomin till ett mer sammanhållet och demokratiskt Europa (förberedande yttrande på begäran av det rumänska ordförandeskapet)	20

SV

2019/C 240/06	Yttrande av Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Europeisk filantropi: en outnyttjad potential (förberedande yttrande på begäran av det rumänska rådsordförandeskapet)	24
---------------	--	----

III Förberedande akter

Europeiska ekonomiska och sociala kommittén

EESK:s 543:e plenarsession, 15.5.2019–16.5.2019

2019/C 240/07	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Förslag till rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 904/2010 vad gäller åtgärder för att stärka det administrativa samarbetet för att bekämpa mervärdesskattebedrägeri (COM(2018) 813 final – 2018/0413 [CNS])	29
2019/C 240/08	Yttrande av Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Förslag till rådets direktiv om ändring av direktiv 2006/112/EG vad gäller införandet av vissa krav för betaltjänstleverantörer (COM(2018) 812 final — 2018/0412(CNS)) och om Förslag till rådets direktiv om ändring av rådets direktiv 2006/112/EG av den 28 november 2006 vad gäller bestämmelserna om distansförsäljning av varor och vissa inhemska leveranser av varor (COM(2018) 819 final — 2018/0415(CNS)).....	33
2019/C 240/09	Yttrande av Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, Europeiska rådet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén — En hållbar bioekonomi för Europa: En starkare koppling mellan ekonomin, samhället och miljön (COM(2018) 673 final)	37
2019/C 240/10	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) 2015/757 för att ta vederbörlig hänsyn till det globala systemet för insamling av uppgifter om fartygs förbrukning av eldningsolja (COM(2019) 38 final – 2019/0017[COD])	41
2019/C 240/11	Yttrande av Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, Europeiska rådet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén: Den inre marknaden i en värld som förändras – En unik tillgång som kräver ett nytt politiskt åtagande (COM(2018) 772 final)	44
2019/C 240/12	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, Europeiska rådet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén – Samordnad plan om artificiell intelligens (COM(2018) 795 final)	51

I

(Resolutioner, rekommendationer och yttranden)

RESOLUTIONER

EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN

EESK:S 543:E PLENARSESSION, 15.5.2019–16.5.2019

Resolution om Låt oss delta i valet och rösta för ett enat Europa

(2019/C 240/01)

Vid sin plenarsession den 15–16 maj 2019 (sammanträdet den 15 maj) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande resolution med 226 röster för, 4 röster emot och 12 nedlagda röster.

Låt oss delta i valet och rösta för ett enat Europa

Inför valet till Europaparlamentet och med beaktande av den deklaration om EU:s framtid som EU-27-ländernas stats- och regeringschefer enades om i Sibiu (Rumänien) den 9 maj 2019 uppmanar Europeiska ekonomiska och sociala kommittén EU:s medborgare att använda sin rösträtt.

EU bygger på gemensamma värden – demokrati, skydd av de mänskliga rättigheterna, yttrandefrihet, rättsstatsprincipen, tolerans, rättvisa, jämlikhet, solidaritet och demokratiskt deltagande. Dessa värden måste försvaras och skyddas kontinuerligt eftersom de gör det möjligt för EU-medborgarna att leva i ett öppet samhälle där var och en respekteras och där vi utöver vår nationella identitet även förenas av en europeisk identitet.

I dag står vi inför följande gemensamma och komplexa utmaningar:

- Klimatförändringar.
- Sociala, ekonomiska och territoriella ojämlikheter.
- Fattigdom.
- Arbetslöshet, särskilt bland ungdomar.
- Allt mindre utrymme för det civila samhället.
- Migration.
- Säkerhet och terrorism.
- Korruption.

Nationalism är inte lösningen.

Det är endast genom ett **enat Europa** som vi verkligen kan göra framsteg vad gäller dessa frågor.

Vi står för ett Europa som sätter medborgarnas behov främst i sin politik och sina åtgärder och som ser till att ekonomiska, sociala och miljömässiga utmaningar tacklas gemensamt på ett hållbart sätt: ett Europa som säkerställer livskvalitet och sysselsättning, ett gynnsamt klimat för investeringar och entreprenörskap samt ökad ekonomisk och social sammanhållning.

Vi står även för ett Europa som ger ungdomar möjlighet att förverkliga sin potential och främjar deras aktiva deltagande i EU:s politiska förfaranden.

Vi arbetar tillsammans, i egenskap av företrädare för det civila samhällets organisationer, för att skapa ett EU som uppnår resultat och som mer effektivt tillgodoser medborgarnas förväntningar och behov.

Vi uppmanar medborgarna i hela Europa att rösta i det kommande valet till Europaparlamentet. Vi uppmanar det civila samhällets organisationer att tillsammans med oss engagera sig för att få medborgarna att rösta för ett enat Europa.

Bryssel den 15 maj 2019.

Luca JAHIER
*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

YTTRANDEN

EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN

EESK:S 543:E PLENARSESSION, 15.5.2019–16.5.2019

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Jämställdhetsfrågor

(yttrande på eget initiativ)

(2019/C 240/02)

Föredragande: **Indrè VAREIKYTÈ**

Beslut av EESK:s plenarförsamling	20.9.2018
Rättslig grund	Artikel 32.2 i arbetsordningen Yttrande på eget initiativ
Ansvarig sektion	Sektionen för sysselsättning, sociala frågor och medborgarna
Antagande av sektionen	24.4.2019
Antagande vid plenarsessionen	15.5.2019
Plenarsession nr	543
Resultat av omröstningen (för/emot/nedlagda röster)	200/4/7

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Kommittén anser att jämställdhet mellan könen är en samhällsfråga och att endast ett jämställt samhälle kan bli starkt på det ekonomiska och sociala området. Därför är det ur ekonomisk och social synvinkel nödvändigt att kvinnor och män behandlas lika och ges lika möjligheter.

1.2 Jämställdhet är ett viktigt mål för EU, och EESK beklagar att det med dagens takt kommer att ta över 100 år att uppnå jämställdhet, särskilt om utvecklingen hindras ytterligare av en tillbakagång på de viktigaste utvecklingsområdena och en allmän nedgång i den ekonomiska tillväxten.

1.3 Kommittén anser att EU och dess medlemsstater måste göra sitt yttersta för att uppnå hållbarhetsmål 5 om jämställdhet senast 2030. Kommittén efterlyser därför en integrerad och ambitiös femårig EU-strategi (!) för jämställdhet som sträcker sig över nästa mandatperiod för kommissionen och Europaparlamentet och ett starkt engagemang för jämställdhet från EU-institutionerna, regeringarna, det civila samhället och den privata sektorn för att på ett övergripande och effektivt sätt ta itu med alla aspekter av jämställdhet på samma gång och med likvärdiga åtgärder.

1.4 EESK anser att jämställdhet bör behållas som ett fristående mål inom de framtida budgetramarna med ett tydligt åtagande om jämställdhet och jämställdhetsintegrering och att jämställdhetsindikatorer, könsspecifik konsekvensbedömning och jämställdhetsbudgetering ska ingå i alla program och politikområden. Jämställdhetsaspekterna bör också integreras i de landsspecifika rekommendationerna.

1.5 Kommittén uppmanar Europeiska kommissionen att lansera ett paket om omsorgstjänster för att främja genomförandet av den europeiska pelaren för sociala rättigheter och att se över Barcelonamålen om barnomsorg.

1.6 EESK fördömer alla former av våld mot kvinnor och uppmanar de medlemsstater som ännu inte har ratificerat Istanbulkonventionen att ompröva sin ståndpunkt. EESK uppmanar också kommissionen att inbegripa nättrakasserier och nätmobbning som riktas mot kvinnor i definitionen av olaglig hatpropaganda. EU-omfattande indikatorer för insamling av jämförbara uppgifter om våld mot kvinnor bör fastställas eftersom detta skulle bidra till att effektiva politiska åtgärder tas fram.

1.7 Kommittén noterar att diskussionen om direktivet om kvinnor i styrelser står kvar på det rumänska rådsordförandeskapets dagordning med målet att öka kvinnligt deltagande i beslutsfattande organ. Rådet uppmanas att fortsätta sina ansträngningar och att gå vidare med diskussionen om direktivet om kvinnor i styrelser. Kommittén uppmanar också industrin att gå i tåten och öka antalet kvinnor på de högsta beslutsfattande positionerna.

(!) EUT C 110, 22.3.2019, s. 26.

1.8 EESK anser att man bör vidta effektiva åtgärder i syfte att säkerställa lika möjligheter för kvinnor och män på arbetsmarknaden, i synnerhet åtgärder för att komma till rätta med löneklyftan mellan könen, och även ta itu med horisontell och vertikal könssegrering inom yrken.

1.9 Kommittén föreslår att det ska inrättas en rättslig nödfond på EU-nivå som kan ge stöd åt de civilsamhällesorganisationer som ser till att nationell eller lokal lagstiftning som kränker kvinnors rättigheter prövas i domstol.

1.10 Kommittén erkänner den roll som media, reklam och offentliga förebilder har när det gäller att främja jämställdhet och efterlyser åtgärder för att se till att reklamen har en positiv snarare än negativ inverkan på hur jämställdhet framställs och främjas i samhället.

1.11 EESK uppmanar offentliga institutioner och det civila samhällets organisationer runtom i EU att främja jämställdhet genom sin politik och sina yttre åtgärder och att införa interna åtgärder som kan tjäna som förebild, såsom att främja kvinnligt deltagande i beslutsfattandet och integrera jämställdhet i all sin politik och alla sina förfaranden.

1.12 Med hänvisning till artikel 300.5 i EUF-fördraget uppmanar kommittén rådet att se över sina riktlinjer för utnämningen av EESK-ledamöter och rekommenderar att medlemsstaterna lägger fram förslag på ledamöter på grundval av en jämn könsfördelning. Kommittén kommer att sträva efter att säkerställa jämställdhet i all sin verksamhet, integrera jämställdhet i arbetsprocessen och inrätta en uppföljningsgrupp för att fastställa lämpliga uppföljningsaktiviteter.

2. Allmänna överväganden

2.1 Jämställdhet mellan kvinnor och män är ett grundläggande värde och mål för Europeiska unionen och har fastställts i EU:s fördrag och i stadgan om de grundläggande rättigheterna och bekräftades senast i den europeiska pelaren för sociala rättigheter. Utöver att tillhandahålla en rättslig och politisk ram för att uppnå jämställdhet stöder EU även genomförandet av handlingsplanen från Peking och konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor, samt handlingsprogrammet från den internationella konferensen om befolkning och utveckling och resultaten av deras översynskonferenser.

2.2 Det finns många positiva initiativ inom EU för att bekämpa olika former av bristande jämställdhet, men drivkrafterna för verklig jämställdhet, särskilt inom medlemsstaterna och regionerna, är komplexa och mångfasetterade. EESK beklagar dock att det, trots de allmänna framsteg som gjorts, i nuvarande takt kommer att ta över 100 år att uppnå jämställdhet i EU. EESK har efterlyst en övergripande hållbarhetsstrategi för att genomföra Agenda 2030 för hållbar utveckling, i detta sammanhang anser kommittén att EU och dess medlemsstater måste göra sitt yttersta för att uppnå hållbarhetsmål 5 om jämställdhet senast 2030.

2.3 Kommittén är också oroad över att framstegen när det gäller jämställdhet framöver kan komma att hindras av den tillbakagång som skett i vissa medlemsstater på områden som rör kvinnors ekonomiska egenmakt (sysselsättning, balans mellan arbete och privatliv, sociala rättigheter, vård och omsorg), utbildning, sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, våld mot kvinnor, icke-statliga kvinnoororganisationer och viktiga områden för den institutionella och politiska ramen inom EU och dess medlemsstater.

2.4 En nedgång i den ekonomiska tillväxten förväntas även i ett antal europeiska länder, varför det finns en risk för att jämställdhet kan halka längre ned på dagordningen för medlemsstaterna och företagen. Det är viktigt att den makroekonomiska politikens köns-specifika effekter till fullo utvärderas och beaktas vid utformningen av bland annat finanspolitik, social trygghet och balans mellan arbete och privatliv för att undvika att befintliga ojämlikheter mellan könen ökar ytterligare.

2.5 Kommittén anser att det som krävs för att främja och säkerställa ett effektivt genomförande av EU:s jämställdhetspolitik är en ny femårig EU-strategi för jämställdhet som sträcker sig över nästa mandatperiod för kommissionen och Europaparlamentet och ett förnyat engagemang för jämställdhet från regeringarna, det civila samhället, den privata sektorn och EU-institutionerna. Det behövs inte bara för att säkerställa ett rättvist och jämställt samhälle utan är även det bästa sättet att gemensamt bekämpa de diskriminerande och misogyna politiska rörelser som i nuläget utmanar de demokratiska samhällena.

2.6 Den allmänna opinionen stöder EESK:s syn här, eftersom de flesta av EU-medborgarna anser att jämställdhet är väsentligt i ett rättvist och demokratiskt samhälle (91 %), för ekonomin (87 %) och för dem personligen (84 %). Därtill har andelen EU-medborgare som skulle vilja att EU ingrep mer på detta politikområde ökat med 10 % (från 55 % till 65 %) på bara två år (2016–2018).

2.7 Mot denna bakgrund beklagar kommittén att de totala EU-medel som anslagits för jämställdhetsåtgärder under perioden 2014–2020 bara är 6,17 miljarder euro, eller runt 0,6 % av de totala anslagen. EESK anser att jämställdhet bör behållas som ett fristående mål inom de framtida budgetramarna som även måste visa ett tydligt engagemang för jämställdhet och jämställdhetsintegrering och inbegripa jämställdhetsindikatorer, könsspecifik konsekvensbedömning och jämställdhetsbudgetering för både EU-nivån och den nationella nivån. Man bör se till att det finns jämställdhetsintegrering och tillgång till särskilda medel för jämställdhetsåtgärder inte bara i de program som handlar om sysselsättning och social inkludering eller grundläggande mänskliga rättigheter (t.ex. medel inom ESF, Rättigheter, jämlikhet och medborgarskap (REC), Amif och EaSI), utan även inom politikområden som inte ses som direkt relaterade till jämställdhet, men som skulle kunna få betydande konsekvenser för jämställdheten, till exempel informations- och kommunikationsteknik (IKT), transport, utveckling av städer och landsbygd, näringsliv, investeringsstöd, hållbar utveckling samt miljöpolitik. Jämställdhetsaspekten, som bedöms på grundval av jämställdhetsindexet, bör bli en integrerad del av EU:s planeringstermin, inklusive landrapporter och landsspecifika rekommendationer.

2.8 Mot bakgrund av den senaste tidens ökning i antalet #MeToo-exponeringar lovordar kommittén Europeiska ombudsmannens rekommendation om en strängare uppförandekod inom alla EU-institutioner och anser att denna även snabbt bör anpassas till och antas av offentliga institutioner i medlemsstaterna.

2.9 EESK uppmanar offentliga institutioner och det civila samhällets organisationer runtom i EU att inte bara främja jämställdhet genom sin politik och sina yttre åtgärder utan att även införa interna åtgärder som kan tjäna som förebild, t.ex. öka kvinnors inflytande i beslutsfattandet och integrera jämställdhet i all sin politik och alla sina processer, vilket för tillfället sker i begränsad utsträckning, men vilket skulle kunna sända en stark och positiv signal till andra offentliga institutioner och företag och främja dialogen om genomförandet av jämställdhetsåtgärder på alla nivåer av det europeiska samhället.

3. Ekonomi

3.1 Lika tillgång till ekonomiska resurser är inte bara en fråga om kvinnors ekonomiska självständighet utan en förutsättning för att uppfylla EU:s mål om ekonomisk tillväxt, arbetstillfällen av god kvalitet, social sammanhållning, välbästand och konkurrenskraft. Att uppmantra kvinnor att delta på arbetsmarknaden är avgörande för en smart och hållbar tillväxt för alla och BNP mer allmänt för att se till att EU till fullo utnyttjar den kompetens som finns.

3.2 Europeiska kvinnor ställs fortfarande inför ihållande klyftor mellan könen, segregering och ett lönegap på arbetsmarknaden, som bara det kommer att kosta EU runt 240 miljarder euro i BNP fram till år 2030 och som har både en omedelbar effekt på kvinnors nettolön och en långsiktig effekt på deras sociala trygghet och pensionsrättigheter. EESK välkomnar därför kommissionens samråd för att utvärdera bestämmelserna i direktiv 2006/54/EG om genomförandet av fördragsprincipen om "lika lön" i syfte att säkerställa en bättre tillämpning av principen om lika lön för likvärdigt arbete i praktiken.

3.3 Att arbeta färre timmar kan förvisso vara ett val, men över en fjärdedel av Europas befolkning arbetar ofrivilligt deltid. Kvinnor är överrepresenterade bland de deltidsanställda och deras val att arbeta deltid påverkas ofta av omsorgsansvar. Andelen ofrivilligt deltidsarbete har bara minskat en aning (0,1 %) de senaste åren. Ett skäl till ofrivilligt deltidsarbete är bristen på lämplig infrastruktur för omsorg samt flexibla arbetsformer som skulle kunna erbjuda bättre möjligheter att förena arbete och familj. Kvinnor löper även i allmänhet större risk att drabbas av fattigdom och begränsade karriärmöjligheter. Dessutom är det mindre än hälften så många kvinnor som män som startar egna företag runt om i EU.

3.4 EESK anser därför att man bör vidta effektiva åtgärder i syfte att säkerställa lika deltagande av kvinnor och män på arbetsmarknaden och även ta itu med horisontell och vertikal könss segregering inom yrken. Att skapa fler möjligheter för kvinnor att få tillgång till ett bra heltidsarbete med flexibla arbetsformer bör vara en huvudprioritering.

3.5 Kommittén anser att det är mycket viktigt att främja en familje- och jämställdhetsvänlig arbetsmarknadspolitik och införa riktade förändringsåtgärder som kan återställa balansen i den ojämlika fördelningen av omsorgs- och hushållsrelaterade uppgifter mellan kvinnor och män ^(?), särskilt eftersom de ekonomiska villkoren sätter allt större press på arbetstagarna. Att övervaka införlivandet av EU:s direktiv om balans mellan arbete och privatliv kommer att vara avgörande för att säkerställa reformer i riktning mot betald ledighet och flexibla arbetsformer i tillräcklig omfattning och för att bedöma hur de nya åtgärderna påverkar faders uttag av föräldraleddighet och pappaledighet.

^(?) EUT C 129, 11.4.2018, s. 44.

3.6 Lämpliga åtgärder, såsom att tillhandahålla lättillgänglig barnomsorg och långtidsvård till rimlig kostnad, samt åtgärder som uppmuntrar män att ta ut ledighet är en nödvändighet för att föräldrar och anhörigvårdare ska kunna komma in på, stanna kvar på, och komma tillbaka till arbetsmarknaden. EESK uppmanar Europeiska kommissionen att lägga fram ett paket om omsorgstjänster för att främja genomförandet av den europeiska pelaren för sociala rättigheter och komplettera direktivet om balans mellan arbete och privatliv med en blandning av rekommendationer avseende politik, finansiering och mål, och att se över Barcelonamålen om barnomsorg.

3.7 Kollektiva förhandlingar kan spela en viktig roll för att komma till rätta med bristande jämställdhet på arbetsmarknaden. Rekommendationen från ILO:s globala kommission om framtidens arbete angående en förändringsagenda för jämställdhet bör vägleda arbetsmarknadens parter, medlemsstaterna och EU-institutionerna i deras åtgärder.

4. Utbildning och yrkesutbildning

4.1 Trots många uppmuntrande förändringar i utbildningsresultaten för kvinnor och män lever stereotypa segregeringsmönster kvar i medlemsstaterna. Män är fortfarande kraftigt underrepresenterade i sektorer som förknippas med traditionellt kvinnliga roller, till exempel inom hälso- och sjukvård och socialt arbete, humaniora och konstnärliga utbildningar, eller inom lärarutbildningar och pedagogik, medan det är fler män än kvinnor inom vetenskap, teknik, ingenjörsvetenskap och matematik (STEM) samt IKT i alla medlemsstater. Därmed uppstår ytterligare utmaningar för kvinnor, eftersom färdigheter inom naturvetenskap, teknik, ingenjörsvetenskap, matematik, IKT och AI redan är av avgörande betydelse i dag och kommer att bli oundgängliga i framtiden ⁽³⁾.

4.2 Kvinnor med låga kompetens- och kvalifikationsnivåer behöver extra stöd för att förbättra sin ställning på arbetsmarknaden eftersom skillnaden i sysselsättning mellan könen är som störst för personer utan kvalifikationer eller med låg kvalifikationsnivå och för dem som riskerar att drabbas av intersektionell diskriminering. Politiska åtgärder särskilt inriktade på utsatta grupper av kvinnor, i synnerhet kvinnor med funktionsnedsättning ⁽⁴⁾ eller som är missgynnade på flera sätt, skulle bidra till att höja dessa kvinnors kompetensnivå.

4.3 Allt fler kvinnor deltar i högre utbildning, och inom många områden av den eftergymnasiala utbildningen är kvinnorna fler än männen. Segregeringen såväl inom den högre utbildningen som inom yrkesutbildningen kvarstår dock, vilket begränsar yrkesvalen inom icke-traditionella sektorer och tillgången till samma karriärmöjligheter.

4.4 Det är därför mycket viktigt att fortsätta att bekämpa könsstereotyper och segregation inom utbildning och yrkesutbildning genom att stödja kursplaner som tar hänsyn till jämställdhetsaspekter samt yrkesvägledning och mediekampanjer som uppmuntrar flickor och pojkar samt kvinnor och män att följa karriärvägar som motsvarar deras kunskaper och färdigheter. Man måste även främja karriärmöjligheter och karriärutveckling för både de kvinnor och män som väljer icke-traditionella sektorer, skapa möjligheter för kvinnor att dra nytta av sin höga utbildning i samma utsträckning som män, krossa det glastak som finns för kvinnor inom den akademiska världen ⁽⁵⁾ och öka möjligheterna till stöd för kvinnliga entreprenörer ⁽⁶⁾, särskilt inom icke-traditionella sektorer. Det rekommenderas också att öka den allmänna medvetenheten om jämställdhetsfrågor och kompetensen på jämställdhetsområdet hos offentliga tjänstemän och yrkesverksamma.

5. Kvinnor och fattigdom

5.1 Kvinnor löper större risk att drabbas av fattigdom, delvis på grund av att de har lägre timlön, är överrepresenterade bland dem som lever på minimilön och inom sektorer som har lägre lönenivåer, och kvinnor arbetar oftare deltid, i oflexibla arbetsformer eller har mer vård- och omsorgsrelaterad frånvaro från arbetet. Att fattigdomen särskilt drabbar kvinnor kan förklaras med ett antal faktorer, bland annat undervärderingen av kvinnors arbete och löneklyftan mellan män och kvinnor. Sysselsättningsklyftan mellan män och kvinnor ökar avsevärt när man får barn, vilket återspeglar de svårigheter som kvinnor möter när de ska förena omsorgsansvar för barn med sitt arbete, samt den diskriminerande och orättvisa behandling som drabbar gravida kvinnor och kvinnor som kommer tillbaka efter sin mammaledighet.

5.2 Det är mycket viktigt att uppmärksamma att kvinnor inte är en homogen grupp och att specifika åtgärder krävs för kvinnor som drabbas av diskriminering eller missgynnas av andra anledningar än kön, t.ex. kvinnor med funktionsnedsättning, rasifierade kvinnor, hbtqi-personer, kvinnor på landsbygden, invandrare, flyktingar eller asylsökande samt unga och äldre kvinnor.

5.3 Kommittén rekommenderar därför att man stärker de åtgärder som stöder jämställdhet i arbetslivet genom att

— integrera jämställdhet i ekonomiska utvecklingsinitiativ,

⁽³⁾ EUT C 173, 31.5.2017, s. 45.

⁽⁴⁾ EUT C 367, 10.10.2018, s. 20.

⁽⁵⁾ EUT C 12, 15.1.2015, s. 10.

⁽⁶⁾ EUT C 299, 4.10.2012, s. 24.

- främja jämställdhet i arbetslivet i syfte att uppnå jämställdhet, ekonomisk självständighet och ekonomisk trygghet,
- stödja initiativ som ökar medvetenheten om hur viktig kvinnors ekonomiska självständighet är för att minska fattigdomen,
- ta itu med de effekter av avbrutna karriärer och annorlunda arbetsmönster som kan leda till att kvinnor drabbas av fattigdom under hela livet,
- ta fram politiska åtgärder som är specifikt inriktade på de utsatta grupper av kvinnor som löper störst risk att drabbas av fattigdom,
- fortsätta att förändra de nationella pensionssystemen genom att beakta könsdimensionen i pensionsrättigheterna (t.ex. genom att inbegripa mammaledighet/pappaledighet och annan vård- och omsorgsrelaterad frånvaro i pensionsberäkningen),
- bekämpa barnfattigdom genom att inbegripa ett genusperspektiv och ett holistiskt tillvägångssätt som utvecklar synergier mellan social inkludering, jämställdhet och andra politikområden med andra politiska och finansiella instrument,
- granska, anta och upprätthålla makroekonomiska politiska strategier och utvecklingsstrategier som är anpassade till fattiga kvinnors behov och ansträngningar.

6. Mänskliga rättigheter

6.1 Jämställdhet är en grundläggande princip och en väsentlig del av de mänskliga rättigheterna, samt en förutsättning för att mänskliga rättigheter ska gälla alla och att alla ska kunna utöva dem.

6.2 EESK fördömer alla former av våld mot kvinnor och uppmanar de medlemsstater som ännu inte har ratificerat Istanbulkonventionen att överväga att göra det utan ytterligare dröjsmål. EU-omfattande indikatorer för insamling av jämförbara uppgifter om våld mot kvinnor bör fastställas eftersom detta skulle bidra till att effektiva politiska åtgärder tas fram. Tidigare erfarenheter från vissa EU-länder kan ge en fingervisning om hur man kan gå till väga med detta. EESK uppmanar även kommissionen att uppdatera sin rekommendation om åtgärder för att effektivt bekämpa olagligt innehåll online och uppförandekoden för att motverka olaglig hatpropaganda på nätet, som kommissionen och globala it-företag kommit överens om, genom att inbegripa nättrakasserier och nätmobbning som riktas mot kvinnor i definitionen av olaglig hatpropaganda.

6.3 EESK beklagar djupt det nuvarande bakslaget mot kvinnors sexuella och reproduktiva hälsa och rättigheter i Europa som får allvarliga konsekvenser för kvinnors mänskliga rättigheter och utgör ett allmänt hot mot de mänskliga rättigheternas allmängiltighet. Även om det finns fall av tillbakagång i lagstiftningen som särskilt avser kvinnors tillgång till legal abort i vissa europeiska länder (trots att det är bevisat att omfattande sexualundervisning kan minska antalet ofrivilliga graviditeter med 50 %) har även andra aspekter av kvinnors sexuella och reproduktiva hälsa och rättigheter påverkats, t.ex. lagkrav på att akutpreventivmedel ska vara receptbelagda. Utöver det har bakåtsträvande lagstiftning och politik trätt i kraft på en rad områden med negativa konsekvenser för kvinnors rättigheter som följd, bland annat lagar som syftar till att förhindra sexualundervisning och spridning av information om sexuell läggning och könsidentitet, inklusive i undervisningssyfte, eller avkriminalisering av vissa former av våld i hemmet.

6.4 EESK uppmanar EU-institutionerna och det civila samhället att samarbeta för att vidta omedelbara och kraftfulla åtgärder mot sådana lagar. Kommittén föreslår även att man ska inrätta en rättslig nödfond på EU-nivå som kan ge stöd åt de civilsamhällesorganisationer som ser till att lagstiftning som kränker kvinnors rättigheter prövas i domstol.

6.5 EESK betonar även vikten av att ta itu med de hinder som kvinnor, och i synnerhet kvinnor som utsatts för våld, möter när de söker upprättelse efter att ha fått sina rättigheter kränkta, och av att säkerställa jämställd tillgång till rättvisa för alla kvinnor genom att avlägsna ekonomiska, kulturella och (könsrelaterade) institutionella hinder som en nödvändig förutsättning för kvinnors mänskliga rättigheter. Vidare beklagar kommittén att indikatorerna för att bedöma medlemsstaternas framsteg vad gäller kvinnors mänskliga rättigheter fortfarande är bristande och att män i allmänhet löper större risk att drabbas av icke objektiva domar och att fråntas sina rättigheter som föräldrar samt sin besöksrätt.

7. Kvinnor i ledande och beslutsfattande positioner

7.1 Trots de senaste årens framsteg förblir underrepresentationen av kvinnor i det politiska och ekonomiska beslutsfattandet en utmaning för EU och dess medlemsstater. På samtliga förvaltningsnivåer innehar kvinnor endast en tredjedel av de politiskt beslutsfattande positionerna och endast en fjärdedel av de överordnade och underordnade ministerbefattningarna. Offentliga/privata ekonomiska och finansiella institutioner är fortfarande nästan helt och hållet mansdominerade.

7.2 EESK beklagar att man trots upprepade uppmaningar från hela EU och kommittén själv⁽⁷⁾ inte kommer att uppnå tröskeln på 40 % kvinnor i bolagsstyrelser år 2020. Kommittén noterar att diskussionen om direktivet om kvinnor i styrelser står kvar på det rumänska rådsordförandeskapets dagordning med målet att öka kvinnors deltagande i beslutsfattande organ. Rådet uppmanas att fortsätta sina ansträngningar och att gå vidare med diskussionen om direktivet om kvinnor i styrelser. Kommittén uppmanar också industrin att gå i tåten och avsevärt öka antalet kvinnor på de högsta beslutsfattande positionerna.

7.3 Kommittén har vid flera tillfällen⁽⁸⁾ rekommenderat att man ska överväga effektiva strategier och verktyg (t.ex. rättsliga, budgetmässiga och frivilliga åtgärder samt könskvotering) för att krossa glastaket och uppnå en jämnare könsfördelning när det gäller befattningar som tillsätts genom val eller nominering inom större politiska strukturer. Att ta itu med könsrelaterade normer, uppfattningar och stereotyper som hindrar jämlik representation av kvinnor och män i beslutsfattande ställning på de politiska, ekonomiska och sociala områdena är viktigare än någonsin.

7.4 EESK rekommenderar kommissionen att lansera ett initiativ för att locka fler kvinnor att delta i politiken och rösta på kvalificerade kvinnliga kandidater genom att skapa åtgärder för att investera i deras färdigheter, i resurser och i nätverk för mentorskap.

7.5 EESK välkomnar kommissionens ordförande Jean-Claude Junckers mål om att säkerställa att minst 40 % av dess chefer på mellannivå och högre nivå ska vara kvinnor vid slutet av den innevarande mandatperioden, och beklagar, med tanke på detta och på att EESK är ett EU-organ som företräder EU:s civila samhälle och fungerar som en bro mellan samhället och EU-institutionerna, att endast 30 % av dess ledamöter är kvinnor. Kommittén uppmanar därför rådet att se över sina riktlinjer för utnämningen av EESK-ledamöter för att ta hänsyn till den ekonomiska, sociala och demografiska utvecklingen inom unionen, i enlighet med artikel 300.5 i EUF-fördraget. Kommittén kommer att sträva efter att säkerställa jämställdhet i sin verksamhet.

7.6 I sin nyligen antagna arbetsordning har EESK åtagit sig att se till att principerna om jämställdhet och icke-diskriminering efterlevs i all kommitténs politik. I detta syfte kommer kommittén att anta en plan för att motarbeta trakasserier och inrätta en uppföljningsgrupp för att utarbeta riktlinjer för integrering av jämställdhetsfrågor i all sin verksamhet, i synnerhet i sina yttranden.

8. Medier

8.1 Medierna spelar en central roll i att forma åsikter, uppfattningar och fördomar i ett samhälle. Kvinnor producerar, konsumerar och är även en del av medieinnehållet, men medieinnehållet är inte alltid genusmedvetet och sättet att skildra kvinnor kan vara förnedrande och bidra till att könsroller, stereotyper och normer cementeras. Framväxten av digital teknik och nya kommunikationssätt har ytterligare komplicerat förhållandet mellan kvinnors roller i medier och hur producenter, konsumenter och innehåll relaterar till dem.

8.2 Samtidigt som antalet sysselsatta kvinnor inom mediesektorn i EU har ökat till nära hälften (44 %) av arbetskraften och kvinnor utgör den största gruppen (68 %) av dem som utexamineras inom journalism och information har kvinnor inom medieorganisationer oftast befattningar med begränsat inflytande på organisationernas innehåll och strategi.

8.3 För att förbättra jämställdheten inom medieindustrin är det viktigt att glastaket krossas så att man ökar antalet kvinnor på de högsta beslutsfattande positionerna och att man kompletterar de frivilliga åtgärder som har vidtagits av medieorganisationer med politiska åtgärder som stöder omvandlingen av mediesektorn och dess innehåll. Det är av yttersta vikt att man börjar erkänna konsekvenserna av de könsstereotyper som förmedlas i medieinnehåll, samt att bedöma hur män och kvinnor framställs i media.

⁽⁷⁾ EUT C 133, 9.5.2013, s. 68.

⁽⁸⁾ EUT C 262, 25.7.2018, s. 101.

8.4 Reklambranschen kämpar fortfarande med att framställa kvinnor och män proportionellt och realistiskt. Kvinnor och män framställs fortfarande på ett föråldrat och oacceptabelt sätt i samhället, även om könsstereotyper numera ofta framhävs på ett mer subtilt sätt. EESK anser att det är dags att man släpper alla anakronistiska uppfattningar och att industrin intar en ledande roll för att se till att reklamen har en positiv snarare än en negativ inverkan när det gäller att framställa och främja jämställdhet i samhället, särskilt när det gäller könsstereotyp marknadsföring riktad till barn.

Bryssel den 15 maj 2019.

Luca JAHIER
*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

Yttrande av Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Ekonomiska, tekniska och sociala förändringar inom avancerade hälso- och sjukvårdstjänster för äldre

(yttrande på eget initiativ)

(2019/C 240/03)

Föredragande: **Marian KRZAKLEWSKI**

Medföredragande: **Jean-Pierre HABER**

Beslut av EESK:s plenarförsamling:	12.7.2018
Rättslig grund	Artikel 32.2 i arbetsordningen Yttrande på eget initiativ
Ansvarig sektion	Rådgivande utskottet för industriell omvandling (CCMI)
Antagande av CCMI	26.3.2019
Antagande vid plenarsessionen	15.5.2019
Plenarsession nr	543
Resultat av omröstningen (för/emot/nedlagda röster)	150/3/6

1. Slutsatser och rekommendationer ⁽¹⁾

1.1. Problemet med den åldrande befolkningen i Europa och de etiska, politiska, ekonomiska och sociala lösningar som bör tillämpas är en betydande utmaning, men innebär också möjligheter vad gäller sysselsättning, utbildning, ekonomisk utveckling och innovation inom Europeiska unionen.

1.2. Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (EESK) beklagar att EU:s politik på det ekonomiska och sociala området och på hälso- och sjukvårdsområdet inte föregriper de äldres växande behov. Kommittén vill lyfta fram de äldres sociala och ekonomiska roll samt den enorma sysselsättningspotential som de utgör genom silverekonomin och behovet av omsorg och personliga tjänster för äldre.

1.3. För att kunna ge en rättvisande bild av den sociodemografiska verkligheten vad gäller åldrande krävs en god metod för statistisk mätning av detta fenomen. När det gäller ekonomin inom hälso- och sjukvården vore det lämpligt att göra dynamiska och finjusterade mätningar av befolkningens åldrande genom att införa variabler såsom kön, förväntade friska levnadsår, miljörelaterade sjukdomar osv. En panel av befolkningsstatistiker, sociologer och läkare bör därför ges i uppdrag att ta fram ett antal dynamiska indikatorer kring befolkningens åldrande.

1.4. Begreppet vård och personliga tjänster vid vårdinrättningar och i hemmet bör förtydligas, eftersom det omfattar mycket olika verksamheter som kan tillhandahållas av leverantörer med mycket olika status.

Med tanke på det breda spektrum av verksamheter som ryms inom begreppet personliga tjänster för äldre betraktas inte dessa tjänster som en enhetlig ekonomisk sektor inom EU. Man bör därför överväga en allmän rättslig definition för personliga tjänster för äldre i EU.

1.5. EESK rekommenderar att rätten till ett värdigt åldrande erkänns som en grundläggande mänsklig rättighet. Kommittén anser därför att man bör göra allt för att främja lika tillgång till vård och omsorg av hög kvalitet.

1.6. EESK skulle vilja att EU:s digitala strategi tar hänsyn till fortsatt användning av papper för att göra det lättare för äldre att sätta sig in i den vård de får.

1.7. EESK rekommenderar att bostadspolitiken och politiken för åldrande utformas kring innovativa bostadsmodeller (t.ex. modulbaserade lägenheter, gruppboenden, generationsöverskridande och solidariskt boende osv.), som ägnas särskild uppmärksamhet och omfattas av ett särskilt stödprogram från de europeiska strukturfonderna.

⁽¹⁾ Detta yttrande är ett komplement till EESK:s yttrande av den 13 december 2012 om "Den framtida utvecklingen inom sektorn för personanknutna sociala tjänster, hälso- och sjukvårdstjänster och utbildningstjänster i Europeiska unionen – tendenser och konsekvenser"(EUT C 44, 15.2.2013, s. 16), och EESK:s yttrande av den 14 februari 2018 om "Industriell omvandling inom hälso- och sjukvårdssektorn"(EUT C 227, 28.6.2018, s. 11). Det beaktar även kommissionens rekommendationer av den 2 juli 2008 om "gränsöverskridande interoperabilitet för elektroniska patientjournal-system" och av den 6 februari 2019 om "ett europeiskt format för utbyte av elektroniska patientjournaler".

1.8. Alla medlemsstater bör uppmanas att inrätta nationella och regionala observationsgrupper för äldre som samarbetar med primära ekonomiska och sociala tjänster för att

- utveckla de rättsliga mekanismerna till skydd för de äldres sociala och finansiella situation,
- utveckla de äldres interna och externa rörlighet (boende respektive aktiviteter, resor, fritid osv.),
- se till att det finns komplementaritet mellan tjänster i hemmet, äldreboenden och alla alternativa former av boenden för äldre,
- samordna den vård som de äldre får av vårdgivare, omsorgsgivare och tillhandahållare av personliga tjänster för äldre, under ledning av en samordnande gerontolog och en sjuksköterska.

1.9. EU bör överväga att inrätta en plattform för samordning av den verksamhet som observationsgrupperna för äldre bedriver med ansvar bland annat för att erbjuda kontinuerlig utbildning och sprida bästa praxis genom utveckling av en offentlig databas över bästa produkter, anordningar, utrustning och strukturer med syfte att göra äldre människors vardagsliv säkrare. EESK uppmanar EU att mer aktivt stödja forsknings- och utvecklingsprogram med inriktning på mänskliga och sociala faktorer som är typiska för äldre och på epigenetik genom att identifiera åldrandets viktigaste molekyllära och biologiska mekanismer. Kommittén rekommenderar inrättandet av en teknisk plattform på EU-nivå som skulle göra det möjligt att bättre inrikta forskning och utveckling på innovationer som värnar de äldres hälsa och förebygger ohälsa.

1.10. EESK efterlyser en bättre användning av innovationer inom digital teknik av alla aktörer inom vård- och omsorgssektorn: telemedicin, sensorer, elektroniska patientkort och elektroniska patientjournaler, hemautomation och mer allmänt införandet av teknik som baseras på artificiell intelligens i de äldres miljö.

Kommittén hoppas att man genom att sätta stopp för fragmenteringen av marknaderna och de korporatistiska strukturer som utgör verkliga tekniska hinder ska kunna stimulera innovation. EESK uppmärksammar bristen på europeiska standarder och certifiering när det gäller material och utrustning för äldre.

1.11. EESK efterlyser en ömsesidighet i användningen av nya digitala tekniska verktyg för att stimulera en reell marknad där de äldres behov tillgodoses och för att framtidssäkra investeringarna i Europa.

De produktivitetsvinster som den digitala tekniken medför bör användas för att förbättra de äldres välbefinnande och utarbeta planer för att höja den finansiella ersättningen till sociala aktörer och hälso- och sjukvårdsaktörer.

1.12. Yrkesutbildningen inom sektorn bör få ett starkt stöd. Problematiken kring näringsriktig kost, fallolyckor i hemmet, våld mot äldre och personal, användning av digital teknik i hemmet, vård i livets slutskede osv. bör integreras i specifika program. Strukturfonderna, och i synnerhet Europeiska socialfonden, bör användas för att finansiera yrkesutbildning för dem som arbetar inom sektorn för vård, omsorg och tjänster.

1.12.1. Med tanke på de olika strategierna i EU rekommenderar EESK att man fastställer en gemensam grund som omfattar huvuddelen av den befintliga utbildningen, genom ett liknande tillvägagångssätt som det som anges i direktiven 2005/36/EG av den 7 september 2005 och 2013/55/EU om erkännande av yrkeskvalifikationer.

1.13. För att förbereda och stärka rörligheten för arbetstagare och tjänster för äldre bör man utarbeta en europeisk grund för utbildning av gerontologisjuksköterskor, undersköterskor, vårdbiträden och vårdare, inte bara på det tekniska planet utan även på det sociala och mänskliga planet.

1.13.1. Parallellt skulle man behöva stärka den sociala och finansiella statusen för den personal som tar hand om de äldre. Erkännandet av begreppet anhängigvårdare är också avgörande för uppbyggnaden av en enhetlig och effektiv politik för äldre.

1.14. EESK efterlyser ett rundabordssamtal om finansiering som sammanför de viktigaste aktörerna inom vård- och omsorgssektorn, de institutionella tillsynsmyndigheterna på marknaderna (dvs. statliga och lokala och regionala myndigheter), pensionskassor, försäkringsgivare och pensionsfonder för att säkerställa framtidssäkrade tjänster och investeringar för äldre, göra arbetstillfällena bärkraftiga och rekommendera ett rättvist pris för tjänsterna. Detta centrala rundabordssamtal bör föregås av en rad decentraliserade förberedande möten för de ekonomiska och sociala råden och EESK.

1.15. EESK rekommenderar inrättandet av en europeisk kommunikationspolitik som syftar till att utveckla en större solidaritet mellan generationerna till fördel för de äldre, såväl på det ekonomiska som det sociala planet.

2. En enhetlig och samordnad politik för äldre

2.1. För att få en korrekt bild av situationen vad gäller den åldrande befolkningen krävs det ett lämpligt statistiskt mätinstrument i kombination med en social och hälsobaserad strategi. Det vore lämpligt att

- uppmuntra sociologer och demografer att göra en detaljerad och framåtblickande analys av åldrandets sociodemografiska aspekter (hushållens storlek och sammansättning, kopplingar till barn och andra närstående, konsekvenser av att hushåll bryts upp och omorganiseras),
- införa utvärderingsverktyg i Europa för att övervaka och jämföra medlemsstaternas politik och överföra god praxis.

2.2. Förebyggande åtgärder kan begränsa effekterna av det svåra åldrandet under förutsättning att man kan få en uppfattning om utmaningens storlek, fastställa vad det innebär att åldras väl (motion, social kompetens, frid, näring) och rikta in de mänskliga och ekonomiska resurserna mot denna stora utmaning, utan att öka skattebetalarnas börda, med beaktande av de olika ekonomiska systemen.

2.3. Rekommendationerna på detta område bör stödjas av vetenskaplig forskning inriktad på epigenetik och identifiera de av åldrandets molekylära och biologiska mekanismer som troligast skulle kunna förbättras genom mikronäring och förhållandet mellan människa och miljö. Produktionen av bioaktiva ämnen av god kvalitet för att bekämpa celldegeneration bör kontrolleras bättre och certifieras för att säkerställa ökad effektivitet.

2.4. Personliga tjänster för äldre kan delas in i två kategorier: institutionaliserad vård på hem och vård i hemmet. För att dessa två typer av vårdformer ska kunna komplettera varandra på ett effektivt sätt måste målen och innehållet i respektive vård analyseras, situationen för den person som mottar vården beskrivas detaljerat och aktörerna och deras verktyg samordnas på ett bättre sätt.

2.5. Information bör samlas in och struktureras i syfte att – kvantitativt och kvalitativt – bedöma de aktuella behoven vad gäller vårdhemsplatser med beaktande av att de allra flesta personer i åldersgruppen 85 år och äldre enligt forskningen föredrar vård i hemmet (även i de fall där personerna är starkt beroende av vård).

2.6. Elektroniska patientkort och patientjournaler bör införas i alla medlemsstater. Det skulle möjliggöra en bättre förståelse av hälsosituationen och underlätta för de äldre att få vård som är särskilt inriktad på deras åldersgrupp.

2.7. Man bör eftersträva en samordnad strategi och därmed partnerskap mellan medicinsk personal och hälso- och sjukvårdspersonal, och den roll som den samordnande gerontologen och den huvudansvariga sjuksköterskan har bör ges prioritet. Den sistnämndas roll bör även stärkas. Kopplingar bör också upprättas mellan institutionaliserad vård, öppenvård och vård- och omsorgstjänster utanför vårdinrättningar, husläkare och anhörigvårdare. Detta skulle möjliggöra en bättre förståelse av de äldres behov vad gäller utrustning och mottagande.

2.8. Utöver den professionella personalen bör även vårdarnas deltagande erkännas och värdesättas.

Det japanska Fureai Kippu-systemet är intressant i detta avseende ^(?).

2.8.1. EU skulle med utgångspunkt i Fureai Kippu-systemet kunna införa ett pilotprojekt med en generationsöverskridande tidsbank i ett tiotal europeiska regioner och/eller städer, för att sedan erbjuda de medlemsstater som är intresserade att generalisera systemet om det visar sig effektivt.

3. En väl underbyggd och effektiv bostadspolitik

3.1. Boendet för äldre är en komplex och känslig fråga. Man bör alltid prioritera individens valmöjligheter och dialog med familj och anhöriga. En väl underbyggd bostadspolitik för äldre måste ta hänsyn till följande aspekter:

- Bostäder åldras i takt med de boende. Kostnaderna för ett boende som är dåligt anpassat kan bli en faktor som leder till ökad fattigdom, marginalisering och försämrad hälsa.

^(?) Japan (som är det land inom OECD där befolkningens åldrande går snabbast) har infört Fureai Kippu-systemet, som är ett nätverk för ömsesidigt bistånd på lokal nivå som kompletteras av en "tidsbank" för att öka befolkningens medvetenhet om volontärarbete. I enlighet med subsidiaritetsprincipen täcker systemet allt bistånd till äldre eller personer med funktionshinder som inte omfattas av sjukförsäkringen.

- Valet får inte längre enbart stå mellan det egna hemmet och äldreboendet. Alternativa boenden finns. Man bör bedöma den sociala och ekonomiska potentialen hos dessa alternativ och fastställa vilka strukturer som bör upprättas utifrån situation och sjukdomsbild (dagcenter, övernattningscenter, lokala center med fokus på självständighet osv.).
- Man bör skilja mellan ”kognitiva störningar” och oförmåga att fundera självständigt.
- Det finns inga kognitiva fördelar med att samla äldre på ett ställe, och förhållandet mellan äldres fysiska och psykiska hälsa är numera vetenskapligt bevisat.
- Att samla äldre på ett ställe och helt och hållet överta vården av dem ökar betydligt risken för uppgivenhet och resignation. Detta innebär ofrånkomligen ökad medikalisering och ökad medicinering.

3.2. Bostadspolitiken avseende institutionellt boende för vårdberoende äldre bör vara väl underbyggd, eftersom den annars kan leda till ineffektivitet och kostnader som de äldre själva har svårt att täcka. Det är också viktigt att beakta den geografiska placeringen. Respekten för individens fria val när det gäller en eventuell placering i ett institutionellt boende måste även i fortsättningen säkerställas.

3.2.1. Dynamik och flexibilitet inom fastighets- och stadsplaneringspolitiken är mycket viktigt för att främja intermodalitet i fråga om bostäder, generationsöverskridande aspekter och social integrering.

3.3. De tekniska framstegen vad gäller hemautomation är en viktig faktor i den bostadspolitik som ska genomföras. Särskilt fokus bör riktas på kompetent och kvalificerad mänsklig medverkan som stöd åt denna teknik.

3.4. Äldrevänliga städer (som stöds av WHO) har som främsta mål att främja ett aktivt åldrande som optimerar de äldre medborgarnas hälsa, deltagande och säkerhet. I en äldrevänlig stad gör man en utvärdering av situationen, bedömer strukturer och tjänster för äldre och fastställer en plan för genomförandet av prioriteringar och effekter på fältet.

EU skulle kunna ta initiativ till ett program för att genomföra en rad pilotprojekt med äldrevänliga städer med inriktning på olika typer av stadsmiljöer, från kvarter i (mycket stora) storstäder till enheter i stadsnära områden.

4. Uppgradering av de professionella vårdgivarna och stöd till utbildning

4.1. I ett åldrande samhälle bör tonvikten läggas vid att hantera symtomen och deras variationer. Det behövs fler professionella vårdgivare för att utveckla system och förfaranden. Antalet personer som arbetar med rehabilitering och telemedicin kommer därför att öka.

Det behövs kollektivavtal med ursprung i en dialog mellan arbetsmarknadens parter för att undvika en stor omsättning på personal inom sektorn. Detta kan åstadkommas genom en större tonvikt på ökad social status och höjda löner för de professionella vårdgivarna.

4.2. Statistiskt sett, och oavsett vilket scenario som undersökts, är tjänster i hemmet det yrkesområde som har potential att skapa flest arbetstillfällen. Vård och omsorg av utsatta personer är generellt yrkesområden som påverkas relativt lite av den ekonomiska konjunkturen, och har därför en stark sysselsättningsdynamik. Vårdbiträden, vårdare, undersköterskor och sjuksköterskor hör också till de yrken där det skapas flest arbetstillfällen.

4.3. All litteratur som har undersökts visar på samma slutsats: vård- och omsorgstjänster för äldre utgör en potentiellt enorm arbetsmarknad eftersom den överväldigande trenden går mot en åldrande befolkning i hela Europa. Den centrala frågan är hållbarheten i dessa dåligt betalda arbetstillfällen med hänsyn till deras mervärde, den minskande arbetsstyrkan och de svåra arbetsvillkoren.

4.4. Utbildningen av vårdare bör också stödjas, eftersom dessas närvaro och verksamhet – som kompletterar de professionella vårdgivarnas – är oupplösligt sammanbunden med de äldres välbefinnande. EU skulle kunna ta initiativ till en proaktiv politik för att stödja vårdare genom att föreslå att medlemsstaterna anpassar sina sociallagstiftningar. Detta skulle innebära att man gav vårdare en särskild status.

4.5. De grupper som yrkesutbildning inom personliga tjänster för äldre riktar sig till har i allmänhet få (eller inga) kvalifikationer, och är inte vana vid de traditionella utbildningsformerna. De besitter emellertid empirisk kunskap. Man bör därför fastställa en ram för utveckling av nya färdigheter som bygger på atypisk kunskap (know-how och livskunskap). EESK rekommenderar ett tillvägagångssätt som utan att bortse från det kognitiva lärandet använder sig av en pedagogik som bygger på redan förvärvade kunskaper för att fastställa lämpliga kompetensprofiler.

4.6. Målgruppens tillgång till utbildningen och reglerna för den bör göras mindre stränga med hjälp av en mer flexibel övergång till den nödvändiga tekniska kunskapen genom

- IKT-verktyg (och andra verktyg) som ger tillgång till teori och information,
- särskilda möjligheter till utbyte,
- utnämning av en permanent mentor,
- inrättande av virtuella mötesplatser för utbyte av kunskap och praxis.

4.7. Ovanstående bör stå i centrum för programmet Erasmus+. EU:s budgetmyndighet bör även inleda och stödja en diskussion med hjälp av en budgetpost för "pilotprojekt".

5. En lämplig finansieringspolitik

5.1. Principen om allmän tillgång till personliga tjänster för äldre kan utformas efter principen för AGE Platform Europe: tillgänglighet till ett pris som varken äventyrar livskvaliteten, värdigheten eller valmöjligheterna.

5.2. De äldre försätter att vara direkta och indirekta aktörer i samhällsstrukturen. När de förlorar sin självständighet går de in i en passiv social roll: de skapar direkta och indirekta arbetstillfällen som är nödvändiga för det stödjande nätverket. Det är då samhället å sin sida kan aktivera och använda alla kompetenser och resurser som finns och trygga den övergripande vården av de äldre.

5.3. Personliga tjänster för äldre har i allmänhet ett stort stöd från myndigheter i form av system som tillgodoser efterfrågan från privata hushåll. Kommersialiseringen och monetariseringen av dessa tjänster håller dock på att förändra förvaltningen av dem och myndigheternas roll. Från att ha varit leverantörer av tjänster till vårdberoende personer, tenderar staten och de lokala och regionala myndigheterna att bli marknadsreglerande organ som inför förfaranden för att säkerställa marknadens effektivitet och stödmottagarnas förtroende. Detta sker vanligtvis genom kontroll av aktörerna på fältet och av kvaliteten på tjänsterna samt spridning av information. EESK skulle vilja att kommissionen rekommenderar medlemsstaterna att införa öppenhet på marknaderna och avseende åtgärderna för att förbättra kvaliteten på personliga tjänster för äldre.

5.4. För att kunna tillgodose efterfrågan på personliga tjänster för äldre bör man uppmuntra medlemsstaterna att främja inrättandet av ett oberoende försäkringssystem, helst som en del av socialförsäkringssystemet. Detta försäkringssystem bör vara inkluderande så att det finansierar tjänster och utrustning som möjliggör verklig autonomi. Det oberoende försäkringssystemet bör omfatta behoven vad gäller vård och omsorg i hemmet samt tillfälliga eller permanenta vistelser på vårdinrättningar.

5.5. Medlemsstaternas socialförsäkringssystem kan, om detta oberoende försäkringssystem ska införlivas, inte ansvara för finansieringen enbart med hjälp av skatteintäkter. Man måste säkerställa finansieringen av systemet med hjälp av andra källor, offentliga såväl som privata, däribland pensionsfonder.

Det vore även lämpligt om kommissionen genomförde en omfattande prospektiv undersökning av den socioekonomiska situationen, där man tar upp den ekonomiska bärkraften hos arbetstillfällena på området personliga tjänster för äldre i EU. Denna undersökning bör beakta de olika formerna för offentlig och privat finansiering, innehålla förslag på investeringsmekanismer på grundval av offentlig-privata partnerskap och innehålla olika rekommendationer såväl på överstatlig nivå som på medlemsstatsnivå. Utformningen av en sådan undersökning bör göras inom ramen för ett rundabordssamtal om finansiering som sammanför de viktigaste aktörerna med ansvar för omsorg om äldre.

Bryssel den 15 maj 2019.

Luca JAHIER
Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

Yttrande av Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Arbeta med asbest vid energirenovering**(yttrande på eget initiativ)**

(2019/C 240/04)

Föredragande: **Aurel Laurențiu PLOSCEANU**Medföredragande: **Enrico GIBELLIERI**

Beslut av EESK:s plenarförsamling	12.7.2018
Rättslig grund	Artikel 32.2 i arbetsordningen Yttrande på eget initiativ
Ansvarig sektion	Rådgivande utskottet för industriell omvandling (CCMI)
Antagande av CCMI	26.3.2019
Antagande vid plenarsessionen	15.5.2019
Plenarsession nr	543
Resultat av omröstningen (för/emot/nedlagda röster)	199/4/1

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1. EESK välkomnar den ambitiösa översynen av direktivet om byggnaders energiprestanda ("energiprestandadirektivet"), men konstaterar också den stora faran med asbest, som är den främsta källan till arbetsrelaterad cancer i Europa i dag. För att uppnå de ambitiösa målen att förnya det europeiska byggnadsbeståndet i syfte att skapa hälsosamma och energieffektiva bostäder och arbetsplatser anser EESK att det är nödvändigt att skapa synergier med arbetet för att avlägsna skadliga ämnen vid energirenovering, så att denna börda inte lämnas till nästa generation.

1.2. Europeiska kommissionen måste följa upp Europaparlamentets resolution om asbestrelaterade arbetsmiljöhot och utsikterna att utplåna all existerande asbest (2012/2065(INI)) samt EESK:s initiativytttrande om "Ett asbestfritt EU" och följa upp deras förslag.

1.3. Kommissionen bör inleda ett samarbete med Internationella arbetsorganisationen (ILO) och Världshälsoorganisationen (WHO), där man utnyttjar tidigare ILO/WHO-program. Europeiska arbetsmiljöbyrån och Europeiska kommissionen bör gemensamt stödja sådana åtgärder i EU.

1.4. Kommissionen bör aktivt främja ett livscykelperspektiv när det gäller byggnadsdesign och byggmaterial för att sträva efter återvinningsbarhet och användning i slutet av livscykeln samt EU:s mål att skapa en cirkulär ekonomi.

1.5. Europeiska kommissionen bör prioritera avlägsnandet av skadliga ämnen i samband med utvecklingen av kompletterande verktyg som en digital loggbok för byggnader och ett byggnadsrenoveringspass för att informera konsumenterna om renoveringspotentialen i byggnader och stödja genomförandet av skraddarsydda renoveringsplaner som bygger på besiktningar av fackmän. Detta skulle kunna omfatta kompletterande verktyg på EU-nivå för registrering av skadliga ämnen i byggnader som är tillgängliga för allmänheten i syfte att skydda konsumenterna.

1.6. Europeiska kommissionen och medlemsstaterna ska se över införlivandet och det praktiska genomförandet av direktivet om exponering för asbest i arbetet (direktiv 2009/148/EG) ur olika riskgruppers perspektiv, i syfte att förbättra skyddet för alla arbetstagare som riskerar att exponeras för asbest. Kommissionen och medlemsstaterna bör arbeta tillsammans för att effektivt utnyttja EU:s struktur- och investeringsfonder för asbestsanering.

1.7. Energirenovering befinner sig i gränssnittet mellan flera områden av EU-rätten. EU:s lagstiftning och nationell lagstiftning bör bedömas för att säkerställa en konsekvent politik när det gäller hantering av skadliga ämnen. Detta inbegriper avfallsagstiftning och garantier för att det finns ett tillräckligt stort antal avfallsdeponier för att hantera asbestavfall.

1.8. Medlemsstaterna bör ta fram register och göra skadliga ämnen till en central del av alla befintliga byggnadsrenoveringspass eller vid utarbetandet av nya.

1.9. Det är avgörande att medlemsstaterna utformar sina långsiktiga renoveringsstrategier med de inneboende riskerna med asbest och andra skadliga ämnen i åtanke.

1.10. Medlemsstaterna måste se till att kriterierna för ekonomiskt stöd till energirenovering, t.ex. skattelättnader eller bidrag, uttryckligen fastställs på ett sätt som gör det möjligt för bostadsägare att helt avlägsna skadliga ämnen i samband med renovering.

1.11. Medlemsstaterna måste stödja arbetsmarknadens parter när det gäller att anpassa utbildning, kvalifikationer och arbetsprofiler till de framtida behoven. Detta bör ske i syfte att göra sektorn mer attraktiv för unga arbetstagare och kvinnor.

1.12. Arbetsmarknadsparternas särskilda roll och ansvar när det gäller att bekämpa farorna och skydda arbetstagarna bör erkännas fullt ut och stödjas. Olika företrädare för det organiserade civila samhället bör också delta eftersom asbest påverkar arbetsliv, hälsa, konsumentskydd och miljö. Detta är särskilt fallet när det gäller erkännande av och ersättning till offer för asbestrelaterade sjukdomar.

1.13. Medlemsstaterna kan bidra till att utvärdera och främja god praxis och ny teknik för att skydda arbetstagares och boendes hälsa och säkerhet.

1.14. Med tanke på hur viktig denna fråga är kommer EESK att presentera detta yttrande vid en gemensam konferens som anordnas med Europaparlamentet, Europeiska regionkommittén och Europeiska kommissionen.

2. Allmänna kommentarer

2.1. Det reviderade energiprestandadirektivet kommer att påverka den ekonomiska verksamheten inom byggsektorn på ett betydande sätt genom att den genomsnittliga årliga renoveringstakten ökar. En av de viktigaste ändringarna i det reviderade energiprestandadirektivet är ambitionsnivån, eftersom den genomsnittliga årliga renoveringstakten ska öka från 1 % till 3 %. Detta kommer att få en positiv inverkan på sysselsättningen och göra det möjligt att främja nya och ytterligare färdigheter och kvalifikationer för att säkerställa en hållbar sysselsättning av god kvalitet och konkurrenskraft inom sektorn.

2.2. Beslutsfattare och berörda parter måste vara medvetna den potentiella hälsorisk som renoveringen av det europeiska byggnadsbeståndet innebär, särskilt till följd av exponering för skadliga ämnen som asbest. Husägare, boende och arbetstagare som arbetar inomhus utsätts för risker. I det ändrade energiprestandadirektivet understryks hälsofrågor, och särskilt i skäl 14 i ändringsdirektiv (EU) 2018/844 föreskrivs det att "[m]edlemsstaterna bör stödja förbättringar av befintliga byggnaders energiprestanda som bidrar till att åstadkomma en hälsosam inomhusmiljö, bland annat genom asbestsanering och avlägsnande av andra skadliga ämnen, genom att olagligt avlägsnande av skadliga ämnen förhindras och genom att underlätta efterlevnaden av befintlig lagstiftning, såsom Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/148/EG⁽¹⁾ och (EU) 2016/2284⁽²⁾".

2.3. Många av de byggnader som har behov av bättre energiprestanda uppfördes innan asbesten förbjöds. Man uppskattar att omkring 35 % av byggnaderna i EU i dag är över 50 år gamla och att nästan 75 % av byggnadsbeståndet inte är energieffektivt, vilket innebär att de flesta byggnader i Europa är stödberättigade för renovering före 2050. Stora mängder asbest kommer därför att behöva avlägsnas på ett säkert sätt.

2.4. Enligt artikel 2a.2 i det ändrade energiprestandadirektivet ska medlemsstaterna i sina långsiktiga renoveringsstrategier fastställa en färdplan med en handlingsplan för hur deras byggnadsbestånd ska omvandlas senast 2050. Med tanke på den stora andel av Europas byggnader som innehåller asbest bör medlemsstaterna utarbeta långsiktiga renoveringsstrategier i syfte att minimera hälsoriskerna för arbetstagare, boende och allmänheten.

2.5. Energirenoveringen av befintliga byggnader kräver särskild kunskap och kompetens hos arbetstagarna. De europeiska arbetsmarknadsparterna inom byggsektorn har beskrivit dessa behov i projektet om yrkesutbildning för lågenergibyggnad (VET4LEC). Det är viktigt att alla yrkeskategorier som arbetar med asbest professionellt eller som råkar komma i kontakt med ämnet har lämpliga kvalifikationer.

2.6. Asbest är fortfarande den främsta orsaken till arbetsrelaterad cancer i EU. Enligt Internationella arbetsmiljökonferensen (ICOH) kräver asbest omkring 88000 människoliv i Europa varje år och står för 55–85 % av alla fall av arbetsrelaterad lungcancer. Dödligheten kommer att fortsätta att öka fram till slutet av 2020-talet och 2030-talet. Även arbetet med bunden asbest kan leda till att betydande mängder skadliga asbestfibrer frigörs.

2.7. Förvaltningsstrukturen i energiprestandadirektivet på nationell nivå måste kunna klara de nuvarande och kommande utmaningarna. Enligt artikel 2a.5 i energiprestandadirektivet ska varje medlemsstat till stöd för utarbetandet av sin långsiktiga renoveringsstrategi genomföra ett offentligt samråd. Medlemsstaterna ska fastställa villkoren för mer inkluderande samråd samtidigt som man involverar relevanta offentliga och privata aktörer på ett mer effektivt sätt på basis av ett brett samråd och verkligt deltagande.

3. Kommentarer som rör EU-institutionerna

3.1. Europaparlamentet har antagit en resolution om asbestrelaterade arbetsmiljöhot och utsikterna att utplåna all existerande asbest (2012/2065(INI)), där man bland annat uppmanar kommissionen att utveckla en helhetssyn på energirenovering och asbestsanering. EESK framförde liknande rekommendationer i sitt initiativyttrande "Ett asbestfritt EU". Europeiska kommissionen har vidtagit vissa åtgärder för att följa upp förslagen men bör göra mer för att påskynda sina insatser.

3.2. Eftersom produkter som innehåller asbest används i praktiskt taget alla delar av befintliga byggnader som uppfördes innan asbesten förbjöds kan alla typer av renoveringar innebära en potentiell risk för att asbestfibrer frigörs. Arbetstagares potentiella exponering måste kontrolleras, och Europeiska kommissionen måste inleda en bedömning av det befintliga europeiska arbetsplatsgränsvärdet för asbestfibrer på 100000 fibrer/m³ (direktiv 2009/148/EG) i syfte att fastställa om det garanterar tillräcklig säkerhet för arbetstagarna. ICOH rekommenderar en sänkning av gränsvärdena till 1000 fibrer/m³.

3.3. Dagens modeller för registrering av asbest och andra skadliga ämnen i medlemsstaterna är på det hela taget inte ändamålsenliga. Även om många medlemsstater eller regioner har register över skadliga ämnen är dessa ofta ofullständiga och inte tillgängliga för allmänheten, och de flesta hålls inte uppdaterade. Vissa länder har inga sådana register. Polen är ett viktigt undantag: landet har ett ambitiöst asbestsaneringsprogram som får offentligt stöd och underlättas genom att det finns ett allmänt tillgängligt register över asbest.

3.4. Ett modernt register över skadliga ämnen i byggnader bör omfatta byggnadsspecifika uppgifter om var de skadliga ämnena finns och i vilken mängd, en bedömning av potentiella hot och en tidsplan för avlägsnande, offentliga myndigheters centrala datainsamling för statistiska ändamål och information för utformningen av saneringsstrategier och finansiella incitament liksom offentlig tillgång till information om säkerhet och hälsa till offentliga myndigheter, boende, uppdragstagare och arbetstagare.

3.5. Förfarandena för erkännande av och ersättning till offren för asbestexponering måste förbättras, och tillgången till nödvändig information bör underlättas i syfte att ge offren en röst, vid sidan av rättsligt, ekonomiskt och personligt stöd. Sammanslutningar för asbestoffer bör stödjas. Detta skulle kunna minska den personliga bördan i samband med erkännandeförfaranden, som alltid medför ytterligare lidande vid sidan av sjukdomen.

3.6. Inom ramen för energiprestandadirektivets förvaltningsstruktur bör exakta mål fastställas på alla nivåer utifrån en kartläggning av de viktigaste frågorna och en bedömning av framstegen. EU-instrument till stöd för genomförandet av de nationella långsiktiga renoveringsstrategierna bör utvecklas i form av riktlinjer, indikatorer, riktmärkning, utbyte av bästa praxis och inbördes granskningar.

4. Kommentarer som rör genomförandet av energiprestandadirektivet på nationell nivå

4.1. I det ändrade energiprestandadirektivet ställs det krav på medlemsstaterna att fastställa långsiktiga renoveringsstrategier. Enligt artikel 7 i energiprestandadirektivet är det avgörande att dessa långsiktiga strategier utformas med de inneboende riskerna med asbest och andra skadliga ämnen i åtanke.

4.2. Medlemsstaterna är skyldiga att ta fram och genomföra långsiktiga renoveringsstrategier. Detta bör göras i samråd med berörda aktörer, inbegripet olika territoriella nivåer som regioner och kommuner. Hänsyn måste naturligtvis tas till nationella skillnader i administrativa och organisatoriska strukturer.

4.3. Kriterier för ekonomiskt stöd till energirenovering, t.ex. skattelättnader eller bidrag, bör uttryckligen utformas på ett sätt som gör det möjligt för bostadsägare att avlägsna skadliga ämnen i samband med energirenovering. Detta kan inbegripa användning av energiaktiva material som integrerade solcellssystem. Det är viktigt att ekonomiska incitament för att minska skadliga ämnen också finns tillgängliga när saneringen inte direkt är kopplad till byggnadens energiprestanda. Detta kan bidra till att skapa hälsosamma och energieffektiva bostads- och arbetsmiljöer och främja en ambitiös asbestsanering.

4.4. Konsumenterna behöver ytterligare stöd i form av informationskampanjer om riskerna med skadliga ämnen i byggnader som kan ha negativa effekter på hälsa och inomhusluftkvalitet, och hur man kan minska dessa faror i samband med energirenovering. Energrådgivare, energibesiktningmän och andra som tillhandahåller stöd till konsumenter bör vara kunniga och kvalificerade att informera om sanering och finansieringsmöjligheter.

4.5. För närvarande är utbildningskraven och bestämmelserna i många medlemsstater otillräckliga för att på ett tillfredsställande sätt skydda arbetstagare mot riskerna med asbest. Alla arbetstagare inom byggsektorn riskerar i princip att stöta på asbest under arbetet. Enligt direktivet om exponering för asbest i arbetet (direktiv 2009/148/EG) behöver alla arbetstagare i riskzonen lämplig utbildning i förhållande till risknivån. Detta beaktades dock inte i tillräcklig utsträckning i samband med införlivandet av direktivet i den nationella lagstiftningen i många medlemsstater, vilken ofta begränsar sig till arbetstagare som potentiellt kan exponeras för höga koncentrationer (t.ex. i samband med asbestsanering och rivning). Medlemsstaterna uppmanas att se över sitt införlivande och praktiska genomförande av direktivet med utgångspunkt i olika riskgrupper, i syfte att förbättra skyddet för alla arbetstagare som riskerar att exponeras för asbest.

4.6. Det är viktigt att sprida medvetenhet och branschspecifik utbildning, inbegripet ökad generell medvetenhet särskilt bland unga arbetstagare, vilket kan omfatta yrkesutbildning. Utbildningen bör vara utformad utifrån behoven hos de arbetstagare som då och då kommer att stöta på asbest, så att de kan avlägsna lågriskmaterial som exempelvis intakta cementtak och cementrör som innehåller asbest. Detta är särskilt relevant för små och medelstora företag. Behoven hos specialiserade asbestsaneringsföretag som även regelbundet kan hantera högriskmaterial och stora mängder bör slutligen behandlas separat.

4.7. De europeiska arbetsmarknadsparterna inom byggsektorn har tagit fram moduler för asbestinformation för säkrare hantering av asbest, och dessa finns tillgängliga på många språk. Medlemsstaterna bör uppmanas att genomföra egen verksamhet för att öka medvetenheten eller att sprida befintligt material.

4.8. Ny teknik och nya arbetsmetoder för att skydda arbetstagares och boendes hälsa och säkerhet finns tillgängliga och användningen och tillämpningen av dessa måste främjas. Att generellt minska mängden damm på arbetsplatsen kan begränsa en rad negativa hälsoeffekter som orsakas av bland annat kristallin kvarts, trädamn och asbest. Detta kan ske på olika sätt, t.ex. genom uppsugning vid källan eller genom att binda damm med vatten eller gel. Fjärrstyrda robotar används redan för att avlägsna material från ytor, trånga utrymmen, tak och väggar. Att ta skadliga ämnen på allvar kan främja innovation.

4.9. Det är viktigt att ta itu med den ibland befogade bilden av farliga och ohälsosamma arbetsplatser inom byggsektorn. Detta är en viktig fråga med tanke på den åldrande arbetskraften. Ett helhetsperspektiv för hantering av riskerna med asbest och andra skadliga ämnen under energireovering kan bidra till att göra sektorn mer attraktiv för unga män och kvinnor.

4.10. Energireovering skapar nya yrken och omvandlar befintliga yrkesprofiler. Detta ger möjligheter att göra sektorn mer attraktiv och skapa nya och attraktiva arbetsplatser. Det blir allt viktigare att ta itu med de demografiska förändringarna inom sektorn genom att tillhandahålla yrkesprofiler och arbetsvillkor som svarar mot förväntningarna hos unga arbetstagare och kvinnor i synnerhet.

4.11. En genomsnittlig person tillbringar ungefär 90 % av sin tid inomhus. Dagens byggmaterial består sällan av homogena material. Även till synes enkla produkter tillverkas med hjälp av en rad kemiska produkter och tillsatser. Detta är ofta kopplat till tekniska processer. Ibland är de långsiktiga effekterna på människors hälsa okända. Nanomaterial har exempelvis liknande geometriska egenskaper som asbest och skulle kunna vara farliga på lång sikt. Beslutsfattare och tillverkare av byggmaterial bör tillämpa försiktighetsprincipen som rättesnöre vid forskning om och utveckling av byggmaterial.

4.12. Ett livscykelperspektiv på byggnadsdesign och byggmaterial bör anammas för att sträva efter användning i slutet av livscykeln och återvinningsbarhet. Beslutsfattare skulle kunna stimulera eller ge incitament till användning av hållbar byggnadsteknik och naturliga byggmaterial, bland annat men inte enbart trä, helst från lokala källor. Vi bevittnar till exempel en uppgång när det gäller korsvirkeshus och teknisk utveckling inom biobaserade isoleringsmaterial som ham-pakalk eller nya tillämpningar för träbaserade produkter. Denna utveckling mot att använda mer hållbara material och produkter bör främjas och stödjas mer aktivt genom EU:s olika instrument och initiativ. I detta sammanhang bör man också ta hänsyn till EU:s mål att skapa en cirkulär ekonomi.

4.13. En av de främsta drivkrafterna för att se över energiprestandadirektivet var att minska effekterna av klimatförändringarna. Vi kan dock räkna med en högre frekvens av naturkatastrofer som kan leda till okontrollerade utsläpp av asbestfibrer från byggnader och offentlig infrastruktur. Detta bör vara ytterligare ett incitament för att påskynda asbestsanering och bör ingå i beredskapsplanerna för naturkatastrofer. Räddningstjänsten är utsatt i sådana situationer och måste skyddas på lämpligt sätt.

Bryssel den 15 maj 2019.

Luca JAHIER
*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

Yttrande av Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Bidraget från företagen inom den sociala ekonomin till ett mer sammanhållet och demokratiskt Europa

(förberedande yttrande på begäran av det rumänska ordförandeskapet)

(2019/C 240/05)

Föredragande: **Alain COHEUR**

Remiss	Skrivelse av den 20.9.2018
Rättslig grund	Artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt
Ansvarig sektion	Sektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion
Antagande av sektionen	2.4.2019
Antagande vid plenarsessionen	15.5.2019
Plenarsession nr	543
Resultat av omröstningen (för/emot/nedlagda röster)	118/1/1

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1. Företagen inom den sociala ekonomin tillhandahåller inom ramen för sina många olika verksamhetsområden olika svar på frågan hur vi kan röra oss mot ett samhälle med större sammanhållning och som är mer lyhört för allmänintresset. Den sociala ekonomin är en viktig drivkraft för den ekonomiska och sociala utvecklingen i Europa och baseras på 2,8 miljoner företag och 13,6 miljoner arbetstillfällen som står för 8 % av EU:s BNP. Företagen inom den sociala ekonomin spelar en viktig roll för skapandet och bevarandet av arbetstillfällen av hög kvalitet, framgångarna för den europeiska pelaren för sociala rättigheter och Agenda 2030 för hållbar utveckling.

1.2. Situationen för den sociala ekonomin i Europa i dag är mycket skiftande. Det finns medlemsstater där historiska förutsättningar och den senaste tidens nationella politik stöder sektorns utveckling, medan den släpar efter i andra. Denna situation, samt de otillräckliga ekonomiska resurserna, hindrar den sociala ekonomin från att bidra till den ekonomiska återhämtningen och till en förnyad dynamik för företagen samt från att mildra de sociala spänningar som orsakas av ökad ojämlikhet och fattigdom, att minska arbetslösheten i vissa regioner och att bekämpa otrygga anställningsförhållanden – fenomen som leder till ökad populism.

1.3. EESK anser att medlemsstaterna och Europeiska kommissionen bör erkänna det bidrag som företagen inom den sociala ekonomin tillför utvecklingen av ett aktivt medborgarskap och det allmänna bästa, främjandet av den europeiska sociala modellen och utvecklingen av en europeisk identitet. Ett sådant erkännande blir enbart meningsfullt om det går hand i hand med tilldelning av lämpliga resurser och uppmuntran till att sprida och främja användningen av innovationer och lärdomar.

1.4. EESK konstaterar att företagsmodellerna inom den sociala ekonomin i stort sett inte tas upp inom utbildningsprogrammen och stödrangemången för att inrätta och utveckla företag. Det bör vara möjligt att inbegripa undervisning om den sociala ekonomin i utbildningssystemens läroplaner – en verklig inkörspport till kunskap och entreprenörskap. Man bör därför främja tillgången till Erasmus+ för företag inom den sociala ekonomin.

1.5. EESK upprepar att det är viktigt att stödja företagen inom den sociala ekonomin genom en ambitiös och övergripande politik samt genom en europeisk handlingsplan för sektorn.

1.6. EESK har redan i flera av sina tidigare yttranden uppmanat EU:s institutioner och medlemsstater att garantera särskilt stöd till social innovation, vilket inbegriper erkännande av och politiskt stöd till företag inom den sociala ekonomin och det civila samhället som en viktig samhällsaktör samt tillhandahållande av gynnsamma villkor.

1.7. EESK uppmanar kommissionen att klargöra begreppet social ekonomi på grundval av dess olika nuvarande former.

1.8. EESK påminner kommissionen, medlemsstaterna och Eurostat om att det är nödvändigt att genomföra förslagen i handboken om satelliträkenskaper i syfte att skapa ett statistiskt register över företag inom den sociala ekonomin.

1.9. EESK erinrar om behovet av att genomföra fler undersökningar för att förstå i vilken omfattning och genom vilka mekanismer företagen inom den sociala ekonomin bidrar till att stärka den sociala sammanhållningen och demokratin och till att stimulera ekonomin. Detta skulle göra det möjligt att minska den befintliga klyftan mellan de nya medlemsstaterna och resten av EU.

2. Allmänna kommentarer

2.1. Företagen inom den sociala ekonomin kännetecknas av att de tjänar allmänintresset eller någon del av samhället och inte har som mål att maximera sin vinst. Deras mål är tydligt socialt: det handlar om att förbättra individuell och kollektiv välfärd genom att minska ojämlikheten och öka den sociala sammanhållningen. Det handlar också om att bidra till utvecklingen av arbetstillfällen av god kvalitet inom socialt ansvarsfulla företag.

2.2. Den sociala ekonomin är en form av organisering av mänskliga verksamheter som har sin grund i kollektiv egendom, solidaritet och deltagandedemokrati, bygger på ekonomisk effektivitet när det gäller medel och säkerställer produktion, distribution, utbyte och konsumtion av varor och tjänster. Den bidrar till ett aktivt medborgarskap och till individuellt och kollektivt välstånd. Den sociala ekonomin finns inom alla områden: det ekonomiska området, det sociala området, samhällsområdet och miljöområdet.

2.3. Flera faktorer håller gradvis på att undergräva grundvalarna för våra samhällen som bygger på demokrati och social sammanhållning: minskade offentliga utgifter och sociala skyddsnet, de finansiella och spekulativa marknadernas inriktning på vinst och kortiktig lönsamhet, populismens framväxt och ökande ojämlikhet.

2.4. För att hantera denna samhällsutveckling och den växande osäkerheten, samt för att bibehålla ambitionerna när det gäller den ekonomiska utvecklingen, bör EU bidra till framväxten av demokratiska samhällen som är präglade av sammanhållning och liktydiga med ekonomiska och sociala framsteg samt bekämpning av diskriminering och alla former av socialt utanförskap. EU kan leva upp till sina ambitioner och försvara sina gemensamma värden genom ett ambitiöst genomförande av den europeiska pelaren för sociala rättigheter och genom att uppnå målen för hållbar utveckling.

3. Social sammanhållning och civilsamhället

3.1. Social sammanhållning är, enligt Europarådet, ett samhälles förmåga att säkerställa välbefinnande för alla invånare genom att minska skillnader och förebygga marginalisering. Kommissionens ambition med politiken för ekonomisk, social och territoriell sammanhållning är att minska skillnaderna när det gäller välstånd och utveckling mellan regionerna i EU. Angrepp på den "sociala sammanhållningen" ger upphov till växande frustration och slutenhet kring den egna gruppen – en grogrund för antidemokratiska idéer. Demokrati och social sammanhållning och en fri och oberoende civilsamhällesstruktur är en del av det europeiska projektet, även om de i dag kan diskuteras. Den sociala ekonomin, genom dess i huvudsak sociala syften och effekter, svarar pragmatiskt mot målen när det gäller sammanhållning och utveckling och bidrar samtidigt till en demokratisk modell.

3.2. Av historiska skäl och på grund av olika kontexter kan det civila samhället definieras på många olika sätt och ta mycket olika former i de olika medlemsstaterna. Dess framväxt beror på kulturella och politiska traditioner. Vissa organisationer (fackföreningar, sammanslutningar, inrättningar etc.) är varaktiga, medan andra är verksamma under en viss tid. Företagen inom den sociala ekonomin kan, i och med att de utgör en ekonomi som består av människor och inte kapital, betraktas som en del av det civila samhället.

3.3. Det civila samhället är i viss mån en inkubator för utvecklingen av företag inom den sociala ekonomin och följaktligen en pådrivande kraft när det gäller sammanhållning. Genom att skapa företag inom den sociala ekonomin kan det civila samhället ge vissa minoritetsgrupper rätten att bli hörda eller utveckla verksamheter som inte är särskilt lönsamma, eftersom de inte nödvändigtvis skulle tas i beaktande av mer traditionella företag. I en tid med främlingsfientliga rörelser och demokratisk tillbakagång kan företagen inom den sociala ekonomin bidra till mer demokrati och mer sammanhållning (artikel 2 i fördraget), t.ex. när det gäller migranternas integration⁽¹⁾.

3.4. Den sociala ekonomin, dess bidrag och mervärde för våra samhällen ignoreras allt som oftast inom skol- och universitetsprogram, och detsamma gäller inom entreprenörprogram. Medlemsstaterna, liksom EU:s organ, bör därför göra det möjligt att ge utbildning om den sociala ekonomin – inte för att genomdriva den, utan för att ge medborgarna tillgång till verktyg för att dra nytta av den.

4. Den sociala ekonomin – en ekonomisk modell som fungerar annorlunda

4.1. Den sociala ekonomin har sitt ursprung i medborgarnas organisering för att tillgodose ekonomiska och sociala behov, liksom kulturella behov, i samband med stora samhällsförändringar. Företagen inom den sociala ekonomin har först och främst definierats av juridisk status, dvs. grundläggande kontrakt som berörda parter fritt sluter med varandra och som fastställer gemensamma regler för deras funktion. På så vis skapades ömsesidiga företag, kooperativa företag och föreningar, och därefter tillkom stiftelser. I dagsläget är det främst dessa företagsformer som används för att skapa företag inom den sociala ekonomin⁽²⁾.

⁽¹⁾ EUT C 283, 10.8.2018, s. 1.

⁽²⁾ EESK:s studie från 2017: Recent Evolutions of the Social Economy in the European Union.

4.2. I takt med samhällenas utveckling har andra typer av strukturer tillkommit: företag för arbetsmarknadsintegration (WISE) som är aktiva inom sektorer för social integration och funktionsnedsättning, och sociala företag som sysslar med återvinning och återanvändning, omsorg för människor och miljöskydd.

4.3. Europeiska kommissionen har i olika typer av dokument (initiativ och förordningar ⁽³⁾) varit en pådrivande kraft för att stödja utvecklingen av sociala företag, vilka i huvudsak är företag inom den sociala ekonomin. I nuläget förs debatter om faktisk integration av socialt företagande, som det inte finns någon entydig definition av.

4.4. EESK har länge efterlyst en handlingsplan för företag inom den sociala ekonomin för att säkerställa utveckling och tillväxt och för att frigöra denna sektors fulla potential i Europa. EESK anser att företagen inom den sociala ekonomin är en del av den reguljära ekonomin och inte står i konflikt med andra företagsmodeller. De flesta av de befintliga programmen för företagsstöd, utveckling och uppstart, samt andra nödvändiga förutsättningar såsom lagstiftning och finansieringsinstrument, misslyckas dock ofta med att stödja företag inom den sociala ekonomin, främst eftersom de är utformade för en standardiserad, mer traditionell företagsmodell och företagsverksamhet. Dessutom måste företagen inom den sociala ekonomin erkännas och involveras fullt ut i den sociala dialogen.

5. Samarbetets och den sociala ekonomins bidrag till målen om social sammanhållning och demokrati

5.1. Demokrati är själva kärnan i definitionen av den sociala ekonomin och den dynamik som dessa företag för med sig. "Intern" demokrati återspeglar principen "en person – en röst" inom beslutsfattande organ och deltagande av många olika kategorier av aktörer i förvaltning av företaget, såsom arbetstagare, användare och mottagare.

Den roll företagen inom den sociala ekonomin har för demokratiseringen av vår ekonomi är dock något som går långt bortom interna förvaltningsmetoder. Det finns i själva verket en demokratisk dimension som ger medborgarna möjlighet att engagera sig i gemensamma aktiviteter och bidra till samhällsdebatter. Här utgör företagen inom den sociala ekonomin en verklig skola för deltagandemedokrati.

5.2. Denna demokratiska funktion hos företagen inom den sociala ekonomin existerar på olika nivåer: genom varor och tjänster de erbjuder, alternativ de möjliggör, svar de ger på behov som inte har tillgodosetts, forum för att uttrycka åsikter och föra debatter som de bidrar till att inleda, lobbying- och medvetenhetsåtgärder som de vidtar. De bör anta en företagsmodell som tar större hänsyn till miljöfrågor, förhållandet mellan arbetsmarknadens parter och arbetsförhållandena för de anställda.

5.3. När den sociala ekonomins bidrag till sammanhållningen diskuteras finns en tendens att främst framhålla dess "avhjälpande" kapacitet, insatser bland människor i svårigheter och bidrag inom de sociala och vård- och omsorgsrelaterade sektorerna. Det finns tveklöst en tendens att tillskriva den sociala ekonomin en avhjälpande funktion, som är nära förbunden med föreningslivet. Det är dock viktigt att betrakta sammanhållning och demokrati utifrån den politik och de förfaranden som företagen inom den sociala ekonomin ger upphov till för att kunna mäta deras samhällspåverkan.

6. Social och territoriell sammanhållning – ett konsoliderat och integrerat europeiskt område genom den sociala ekonomin

6.1. Globaliseringen, uppbyggnaden av den europeiska inre marknaden och de stora industriella revolutionerna har lett till stora förändringar i regionerna. Vissa regioner drabbades hårt, och vissa är fortfarande hårt drabbade, särskilt av avindustrialisering och arbetslöshet.

6.2. Ekonomierna i de nya medlemsstaterna har genomgått långa och ibland svåra processer för att övergå från kommunistiska planekonomier till reglerade marknadsekonomier. Den institutionella och politiska anpassningen har fört med sig konsekvenser för deras samhällen och ekonomier, samt för migrationsflödena. Dessa förändringar har även påverkat de små och medelstora företagen, särskilt sektorn för kooperativa företag i dessa länder, som har varit etablerad under flera decennier, även under övergången mot ett marknadssystem. En utveckling av den sociala ekonomin i dessa länder skulle kunna bidra till det mål som EU strävar efter att uppnå: ett konsoliderat och integrerat europeiskt område där de sociala och ekonomiska skillnaderna mellan EU-15 och de tolv nyaste medlemsländerna i Öst- och Sydeuropa minskas och undanröjs.

⁽³⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1296/2013 av den 11 december 2013 om Europeiska unionens program för sysselsättning och social innovation (EaSI) och om ändring av beslut nr 283/2010/EU om inrättande av ett europeiskt instrument Progress för mikrokrediter för sysselsättning och social delaktighet (EUT L 347, 20.12.2013, s. 238).

6.3. I många länder i denna region har den sociala ekonomin tappat allt mer prestige. Trots detta har sektorn inte försvunnit. Efter ett halvt sekel då ömsesidiga företag, föreningar och stiftelser nästan försvann helt och hållet i dessa länder har de gradvis upptäckts på nytt och växt fram parallellt med utvecklingen av det civila samhället, sociala rörelser och fackföreningar. Utvecklingen av denna "tredje pelare" i de nya medlemsstaterna bör betraktas som en del av deras verkliga integration i den europeiska sociala modellen.

6.4. Utbildnings- och informationskampanjer om den sociala ekonomins och de kooperativa rörelsernas historia, traditioner och nationella rötter bör göra det möjligt att råda bot på de negativa uppfattningar som förknippas med de kommunistiska regimernas tvångskooperativ och förena de nya formerna av sociala företag med den sociala ekonomins traditioner.

6.5. Parallellt har folkvalda, företagare och invånare i länder med en stark tradition av social ekonomi försökt att blåsa nytt liv i sina områden och hantera de ekonomiska och sociala obalanser som de ställts inför. Traditionella och nya former av den sociala ekonomin har många gånger stått i centrum för lokal politik och bidragit till både sammanhållningen och det demokratiska livet.

7. Företag inom den sociala ekonomin för med sig sociala och ekonomiska innovationer

7.1. Innovationer kallas ofta sociala innovationer eller samhällsinnovationer, ett ämne som EESK har behandlat i tidigare yttranden. Grunden för sociala innovationer är ett etiskt eller ideologiskt synsätt eller ett som bottenar i allmänintresset, och detta speglas i den roll som civilsamhället har när det gäller att forma välfärdssystemen. Företagen inom den sociala ekonomin är katalysatorer för social innovation eftersom de är inriktade på särskilda användargrupper, ett icke tillgodosett behov i samhället eller på att fylla ett tomrum.

7.2. Vi ser nu en framväxt av en mängd nya företagsmodeller som omformar förhållandet mellan producenter, distributörer och konsumenter såsom funktionsekonomin, delningsekonomin och ansvarstagande finansiering. Företagen inom den sociala ekonomin är inte nya men passar in i denna kategori av alternativa ekonomiska modeller, eftersom de alla försöker lösa andra stora utmaningar för människan och planeten som är av yttersta vikt för hållbar utveckling, såsom social rättvisa, deltagandedemokrati och bevarande av resurser och naturkapital. EU kan bli ledande inom modeller för innovativ ekonomi som gör begreppet ekonomiskt välbstånd oskiljaktigt från begreppen socialt skydd av god kvalitet och miljömässig hållbarhet, och som definierar ett "europeiskt varumärke". EU bör följaktligen ha höga målsättningar i denna fråga.

7.3. I Belgien gör det kooperativa initiativet Smart det möjligt för de oberoende arbetstagare som är medlemmar att utveckla sin ekonomiska verksamhet inom en säker ram. Smart pågår för närvarande i nio europeiska länder och omfattar totalt 120000 yrkesverksamma.

7.4. I Spanien har den kooperativa gruppen Mondragon sedan mer än 70 år en viktig roll i den ekonomiska och sociala utvecklingen i Baskien. Mondragon Corporation sysselsätter för närvarande mer än 90000 personer.

7.5. I Frankrike har kollektiva kooperativa företag (*sociétés coopératives d'intérêt collectif*, SCIC) haft en betydande roll i fråga om att stödja och återanpassa missgynnade grupper. De har blivit aktörer i den territoriella utvecklingen och leder projekt för lokal utveckling.

7.6. Fler och fler yrkesverksamma och forskare på det digitala området arbetar i form av kooperativ och företag som grundar sig på "immateriella gemensamma tillgångar".

7.7. En liknande situation råder på områdena för rättvis handel och produktion och distribution av jordbruksprodukter av god kvalitet från ekologiskt och hållbart jordbruk. Inom miljösektorerna blir initiativen från företagen inom den sociala ekonomin allt fler.

7.8. Företagen inom den sociala ekonomin är inte enbart småföretag. Vissa av dessa företag inom bank- och försäkringsområdet (t.ex. *Crédit coopératif* i Frankrike och *Groupe P&V* i Belgien) är ledande på de nationella marknaderna. Kooperativ för konsumtion och distribution har likaledes en viktig ställning inom närhandeln i Europa.

Bryssel den 15 maj 2019.

Luca JAHIER
Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

Yttrande av Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Europeisk filantropi: en outnyttjad potential**(förberedande yttrande på begäran av det rumänska rådsordförandeskapet)**

(2019/C 240/06)

Föredragande: **Petru Sorin DANDEA**

Förberedande yttrande på begäran av det rumänska ordförandeskapet	Skrivelse av den 20.9.2018
Rättslig grund	Artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt
Ansvarig sektion	Sysselsättning, sociala frågor och medborgarna
Antagande av sektionen	24.4.2019
Antagande vid plenarsessionen	15.5.2019
Plenarsession nr	543
Resultat av omröstningen (för/emot/nedlagda röster)	132/5/15

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1. EESK erkänner helt och fullt det kompletterande och innovativa mervärde som filantropi kan ge social sammanhållning genom att stärka gemensamma värderingar och göra vårt samhälle mer motståndskraftigt. Kommittén rekommenderar att medlemsstaterna erkänner filantropi som ett sätt att visa samhällsättagande och samhällsengagemang, att de skapar utrymme för filantropi och engagerar filantropiska aktörer med lämpliga lagstiftnings- och icke-lagstiftningsinitiativ.

1.2. EESK uppmanar medlemsstaterna att skapa en gynnsam miljö för filantropi i linje med EU:s friheter och grundläggande rättigheter, som uppmuntrar filantropiska insatser och medborgarinsatser, privat givande till allmännyttiga initiativ och upprättande av filantropiska organisationer, samt att säkerställa att nationella säkerhetsåtgärder och EU-säkerhetsåtgärder är riskbaserade, proportionerliga och evidensbaserade, men också främjar insyn i filantropiska åtgärder.

1.3. Välfärdsstaten och den sociala tryggheten är en europeisk skapelse som resten av världen avundas. Kommittén anser att medlemsstaterna bör stärka välfärdsstaten, den europeiska sociala modellen och de sociala trygghetssystemen, på grundval av skatterättvisa och effektiv sysselsättningspolitik. Detta skulle förbättra filantropiska organisationers komplementaritet och förmåga att uppfylla de verkliga behoven hos de mest utsatta samt ta itu med frågor som inte fullt ut omfattas av offentliga institutioner eller den privata sektorn.

1.4. Eftersom fritt flöde av kapital tillhör kärnan i EU:s inre marknad anser EESK att EU och medlemsstaterna bör prioritera att säkerställa att den här grundläggande friheten tillämpas rättsligt och i praktiken tillsammans med principen om icke-diskriminering i syfte att underlätta gränsöverskridande filantropiskt givande och filantropiska investeringar. Överstatliga rättsliga former för att underlätta filantropiskt engagemang bör också övervägas.

1.5. EU skulle kunna påverka privata resursers inverkan på det gemensamma bästa genom att införa finansieringsinstrument, exempelvis genom 2018 års InvestEU-program, som fungerar som en katalysator för sambeviljande med filantropi, stimulerar saminvesteringar och mer investeringar med social inverkan samt tillhandahåller garantiverktyg för att minska de finansiella riskerna för uppdragsrelaterade investeringar från filantropiska organisationer. EU bör också underlätta engagemang för social innovation.

2. Inledning

2.1. I både stort och smått har filantropi förbättrat levnadsförhållandena för människor i Europa och runtom i världen. Över hela Europa bidrar individer, familjer, arbetsmarknadsparterna, det civila samhällets organisationer och företag till det gemensamma bästa och deltar i en hävdvunnen tradition som för mänskligheten framåt, i en roll som tydligt kompletterar statens.

2.2. Individuellt givande i alla dess former är antagligen lika gammalt som mänsklig samverkan, medan organiserat givande (till exempel genom stiftelser) i många europeiska länder har sitt ursprung i Romarriket. Samtidigt är Europa en mångsidig kontinent och filantropin skiljer sig åt beroende på olikheter i historia och kultur, ekonomiska och politiska villkor samt bestämmelser.

2.3. I dag är filantropi ett sätt att visa samhällsättagande, engagemang för det gemensamma bästa, solidaritet och aktivt medborgarskap. Enskilda människor är filantropins kärna: de har friheten att skänka sina privata resurser till allmännyttiga initiativ och att göra detta genom att stödja eller inrätta filantropiska organisationer som är bundna av principerna om insyn och ansvarsskyldighet.

2.4. Filantropiska flöden skyddas av EU-fördraget. EU-stadgan om de grundläggande rättigheterna och särskilt föreningsfriheten ger medborgarna friheten att skapa och organisera filantropiska strukturer. Många av dem främjar EU:s värderingar i enlighet med artikel 2 i EU-fördraget, som omfattar respekt för mänsklig värdighet, mänskliga rättigheter och rättsstatsprincipen.

2.5. Filantropi syftar till att skapa ett samhälle där fokus ligger på social sammanhållning, aktivt medborgarskap, förverkligande och lika möjligheter. Det här är viktiga värderingar för vårt samhälle. De skapas genom indignation över orättvisa, omsorg om de mest utsatta, medkänsla, strävan efter en innovativ framtid och ansvar för att bevara värdefull natur och kultur. Många individer och filantropiska organisationer motiveras av de här värderingarna och erbjuder lösningar och påtagliga resultat.

2.6. Europas filantropiska sektor består av olika slags bidragsgivare och filantropiska enheter. Även om det inte finns någon enskild, uppdaterad och heltäckande studie av europeisk filantropi som omfattar alla EU:s medlemsstater så har vi några preliminära uppgifter om sektorn. År 2016 visade uppgifter som samlats in av Donors and Foundations Networks in Europe (DAFNE) och analyserats av US Foundation Center att det finns fler än 147000 registrerade "allmännyttiga stiftelser" i Europa, som tillsammans har årliga utgifter på nästan 60 miljarder euro. De här siffrorna är hämtade från de senaste tillgängliga uppgifterna från 24 europeiska länder, däribland 18 EU-medlemsstater. År 2017 tillhandahöll en studie som publicerades av European Research Network on Philanthropy ⁽¹⁾ en omfattande översikt över filantropiskt givande från hushåll, företag, allmännyttiga stiftelser och välgörenhetslotterier i 20 europeiska länder (19 EU-medlemsstater och Schweiz), baserat på datakällor från 2013. För de här 20 länderna uppskattas att filantropiska bidrag i Europa utgör åtminstone 87,5 miljarder euro årligen (lågt uppskattat).

3. Roll och värde

3.1. Filantropiska initiativ tar sig an samhällsproblem på lokal, regional, nationell, europeisk och internationell nivå. Filantropiskt givande omfattar allmännyttiga initiativ, från att främja en mångfald av idéer, inkluderande samhällen, integration av människor med funktionsnedsättningar, romer och migranter, mänskliga rättigheter och rättsstatsprincipen till att finansiera forskning och innovation, miljöfrågor, konst och kultur, projekt för social rättvisa, uppstarts företag och företag inom den sociala ekonomin på alla områden som är relevanta för EU.

3.2. Filantropins mångsidighet innebär att sektorn kan upptäcka och gå in och stödja nischområden när marknads- och regeringssaktörer har svårare att göra det ⁽²⁾. Den fungerar ofta som en katalysator för innovation och nya idéer. Filantropiska insatser har ett övertag när det gäller att upptäcka och testa nya metoder för att lösa samhällsproblem. Filantropin försöker, lyckas ofta, och misslyckas ibland, men lär sig alltid och delar med sig av bästa praxis.

3.3. I många fall arbetar offentliga aktörer (såsom nationella regeringar och lokala myndigheter) och filantropiska aktörer tillsammans och kompletterar varandra i verksamheter som stärker vårt samhälle. Filantropin stärker den här påverkan om offentliga myndigheter kan stödja den. Kommittén är medveten om att filantropin hjälper människor, men den ingår inte i den "europeiska sociala modellen" (solidariskt socialt skydd, offentliga tjänster, social dialog) och kan inte ersätta den. Vi är också medvetna om att filantropin kanske inte når dem som har det sämst ställt. EESK rekommenderar att de solidariska sociala trygghetssystemen ska bevaras och utvecklas, och erkänner det stöd som filantropiska organisationer ger till dessa befolkningsgrupper.

3.4. Filantropin är öppen för alla; alla kan ge. Miljontals enskilda givare, företag och finansärer engagerar sig redan i Europa varje år. Det handlar framför allt om passion, tacksamhet och engagemang kring samhällsfrågor som ett komplement till offentliga insatser. Det finns många sätt för individer och organisationer, däribland företag, att ge till allmännyttiga initiativ. Möjligheterna sträcker sig från filantropiska gåvor/donationer eller investeringar med social inverkan till inrättande av givarstyrda fonder eller upprättande av en oberoende privat filantropisk organisation med en långsiktig vision.

3.5. Filantropiska frågor är transnationella, gränsöverskridande och europeiska: allmännyttiga problem (såsom klimatförändringar och hälsorisker) känner inga gränser och europeerna blir allt mer mobila. Filantropiska organisationer och givare arbetar därför allt mer gränsöverskridande och i samarbete med partner över hela Europa, trots de rättsliga hinder som finns för gränsöverskridande filantropi. Filantropiska aktörer är också engagerade i globala värderingar och initiativ såsom målen för hållbar utveckling och klimatavtalet och främjar genomförandet av dessa på EU-nivå samt nationell och lokal nivå.

⁽¹⁾ www.ernop.eu

⁽²⁾ Se t.ex. fallet med den belgiska icke-statliga organisationen Kick Cancer, som finansierar forskning för utveckling av läkemedel för barn med cancer, <https://kickcancer.org/?locale=en>.

3.6. Stiftelser och andra filantropiska organisationer kan också fungera som en samlande kraft för de olika berörda parter som behövs för att ta itu med en särskild utmaning.

3.7. Vissa nationella regeringar håller på, eller överväger, att införa strängare regler som begränsar filantropins handlingsutrymme, även inom ramen för det allt negativare offentliga samtalet avseende organisationer i det civila samhället⁽³⁾. Mekanismer för att stimulera filantropi och en övergripande gynnsam miljö är dock avgörande för att skapa en givandets kultur. Ett begränsat handlingsutrymme skulle kunna leda till ökad misstro bland allmänheten mot den värdefulla roll som det civila samhället spelar i att främja samhällsutvecklingen som helhet.

4. Hinder som måste övervinnas för att ta tillvara filantropins fulla potential i Europa

4.1. För att ta tillvara den fulla potentialen behöver filantropin och dess organiserade former en gynnsam miljö på EU- och medlemsstatsnivå. Detta omfattar en gynnsam social kultur och rättslig miljö som stimulerar filantropiskt engagemang. Oonagh Breens studie *Enlarging the Space for European Philanthropy*⁽⁴⁾ (utökat utrymme för europeisk filantropi) från 2018 avslöjade att trots att företag kan röra sig fritt över gränserna på EU:s inre marknad för vinstgivande kapitalflöden utan otillbörliga begränsningar så är det ännu inte fallet för filantropiska organisationer och filantropiska flöden. Dessutom utmanas handlingsutrymmet av en oroande utveckling avseende införande av begränsningar av utländsk finansiering i vissa EU-länder och fler krav från säkerhetsagendan.

4.2. Organiserad filantropi är en nyckelpartner i dialogen med det civila samhället, som behöver kraftfullare genomförande⁽⁵⁾. Filantropiska organisationer och givare arbetar i allt större utsträckning gränsöverskridande och samarbetar med partner, men de stöter på utmaningar i form av olika rättsliga, administrativa och skattemässiga hinder:

- För det första måste filantropiska organisationer ibland registrera sig innan de kan bedriva sin verksamhet i ett annat land. Juridiska personer erkänns inte alltid utomlands.
- För det andra finns det i de flesta länder inte någon rättslig bestämmelse om att flytta en filantropisk organisations huvudkontor över gränser, vilket medför att denna process innebär en hög grad av rättslig osäkerhet.
- Filantropiska enheter kan inte slås samman över gränser på samma sätt som företag.
- Regeringarna bör avstå från att minska incitamenten för donationer och sponsring till filantropiska organisationer, även i gränsöverskridande sammanhang, särskilt när det gäller organisationer som erbjuder tjänster som inte erbjuds på marknaden eller av offentliga myndigheter.
- Det finns också skattemässiga och administrativa hinder som hämmar arbetet, särskilt för gränsöverskridande filantropi, eftersom principen om icke-diskriminering avseende skatter fortfarande inte har genomförts på lika villkor och på ett meningsfullt sätt av medlemsstaterna när det gäller gränsöverskridande filantropi⁽⁶⁾.

4.3. Dessutom ser vi begränsningar av utländsk finansiering, trots att filantropisk finansiering borde kunna flöda fritt enligt EU:s princip om fri rörlighet för kapital, och ibland utmanas utrymmet av säkerhetspolitik på nationell nivå och EU-nivå. Även om säkerhetsagendan är väldigt viktig och en gemensam angelägenhet så krävs försiktighet när det gäller eventuella oavsedda följder för sektorn. Politiska åtgärder måste vara riskbaserade och proportionella.

4.4. Den filantropiska sektorn arbetar också aktivt med att hantera extremism och tillhandahålla humanitärt stöd. Dess kunskap och expertis är en tillgång för att hantera dessa utmaningar.

4.5. Politisk miljö: på nationell och särskilt på europeisk nivå måste synen på den kompletterande roll som filantropin spelar avseende offentliga åtgärder förbättras. Filantropin är fortfarande relativt frånvarande från debatten i de europeiska institutionerna.

⁽³⁾ Se en studie från Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter från 2018 om utmaningar i det civila samhället som innehåller en förteckning över utmaningar för det civila samhället i olika EU-länder, inklusive filantropi – <https://fra.europa.eu/en/publication/2018/challenges-facing-civil-society-orgs-human-rights-eu>.

⁽⁴⁾ *Enlarging the space for European philanthropy*.

⁽⁵⁾ EESK:s kontaktgrupps handlingsplan för genomförande av artikel 11.1 och 11.2 i EU-fördraget.

⁽⁶⁾ *Boosting cross-border philanthropy in Europe: towards a tax-effective environment (EFC-TGE-studie)* av Hanna Surmatz och Ludwig Forrest, maj 2017.

5. Filantropisk tillväxt och potential

5.1. Filantropin växer snabbt. Under det senaste årtiondet har ett allt större antal privata initiativ tagit sig an samhällsfrågor som regeringar och ekonomiska aktörer har svårt att lösa på egen hand och blivit en viktig hörnsten i våra samhällen. EESK beklagar den negativa inverkan som regeringarnas minskade förmåga att tillhandahålla skydd och sociala tjänster till sina medborgare har haft. I detta sammanhang vore det en lämplig tidpunkt att stärka villkoren för filantropins verksamhet. Moderna filantropiska organisationer i Europa är unga. Antalet allmännyttiga stiftelser har ökat snabbt under de senaste två till tre årtiondena. Till exempel mer än fördubblades antalet franska stiftelser mellan 2001 och 2014. I Belgien var det mer än hälften av de stiftelser som var verksamma 2012 som grundades efter 1995, och sektorn har växt snabbt under det senaste årtiondet. I Spanien grundades till och med mer än 70 % av de allmännyttiga stiftelser som fanns 2014 efter 1994 ⁽⁷⁾.

5.2. Filantropiskt givande och engagemang har växt stadigt i olika europeiska länder, i synnerhet de senaste åren. Filantropiska barometrar visar på den här tillväxten i hela Europa.

5.3. Samhällsengagemanget och den lokala filantropin växer. Samhällsstiftelser över hela Europa är nu avgörande för den sociala sammanhållningen.

5.4. I synnerhet den yngre generationen brinner för det gemensamma bästa och engagerar sig på ett antal nya sätt. Forskare betonar en global rörelse, nya värderingar och den tekniska utvecklingens positiva inverkan (gräsrotsfinansiering, sociala medier, globala, gränslösa initiativ, men också mycket lokala gräsrotsinitiativ). Social investering är nyckeln.

5.5. Kvinnor spelar också en mycket viktig roll i filantropin i Europa. Kvinnors filantropiska engagemang växer. Kvinnor tenderar att ge på ett mer engagerat och inkluderande sätt och vill träffa människorna de finansierar, samarbeta med sina jämlikar samt involvera sig i det de arbetar för. Kvinnor ger ofta till mer komplexa frågor såsom könsrelaterat våld och hälsa.

5.6. Att ge tillbaka håller på att bli en del av företagssektorns verksamhet. Filantropiskt engagemang är en del av och förstärker företagens strategier för socialt ansvar i hela Europa. Allt fler företag i alla storlekar avsätter ekonomiska resurser, produkter, kunskap och tid åt det gemensamma bästa.

5.7. Särskild uppmärksamhet och särskilt stöd bör ges åt den växande sektorn för den sociala ekonomin, som är ett område med innovativ filantropisk verksamhet. Ett allt större antal människor och entreprenörer vänder sig till socialekonomiska affärsmodeller, som är en avgörande drivkraft bakom hållbar ekonomisk och social utveckling ⁽⁸⁾.

6. Främja filantropi i Europa

6.1. *Erkänna filantropi*: erkänna det mervärde som filantropi kan ge social sammanhållning genom att stärka gemensamma värderingar och göra vårt samhälle mer motståndskraftigt. Främja filantropi som ett sätt att visa samhällsättagande. Samarbeta med filantropiska aktörer och skapa utrymme för lagstiftning och bestämmelser som främjar den här typen av samhällsengagemang.

6.2. *Möjliggöra och skydda filantropi*: uppmana medlemsstaterna att skapa en gynnsam miljö för filantropi. Säkerställa att nationella säkerhetsåtgärder och EU-säkerhetsåtgärder är riskbaserade, proportionella och evidensbaserade. Inte avskräcka från filantropiska insatser och medborgarinsatser. Tillhandahålla incitament för privat givande till allmännyttiga initiativ, inom ramen för en rättvis beskattning.

6.3. *Underlätta gränsöverskridande filantropi*: det fria flödet av kapital är kärnan i EU:s inre marknad. Säkerställa att den här grundläggande friheten tillämpas rättsligt och i praktiken tillsammans med principen om icke-diskriminering i syfte att underlätta gränsöverskridande filantropisk verksamhet. Gränsöverskridande investeringar från filantropiska organisationer är avgörande. Överstatliga rättsliga former för att underlätta filantropiskt engagemang bör också övervägas.

6.4. *Sambevilja och saminvestera för det gemensamma bästa och för ett starkare civilt samhälle*: underlätta engagemang i sociala innovationsverktyg och inrättandet av strategiska partnerskap med filantropiska aktörer. EU skulle kunna påverka privata resursers inverkan på det gemensamma bästa genom att införa finansieringsinstrument som underlättar sambeviljande och stimulerar saminvesteringar från filantropiska organisationer.

⁽⁷⁾ http://www.fundaciones.org/EPORTAL_DOCS/GENERAL/AEF/DOC-cw585d042d56ecf/Aefsectorfundacional3erInforme3.pdf

⁽⁸⁾ Främjandet av den sociala ekonomin som en viktig drivande faktor för ekonomisk och social utveckling i Europa – Europeiska unionens råd, 7 december 2015.

6.5. *Satsa på innovation*: det här är en spännande tid för filantropin. Innovativa tillvägagångssätt såsom sociala investeringar, sociala obligationer, investering i samhällsutveckling och riskfilantropi ger banbrytande resultat och inspirerar både traditionell välgörenhet och företagspraxis. Ny teknik och sociala medier möjliggör snabba nya engagemang och effekter. "Data for Good" och digitaliseringen ger nya filantropiska möjligheter över hela Europa. En ny digital europeisk gränsöverskridande donationsplattform som gör det möjligt för givare i hela Europa att stödja organisationer i hela Europa håller på att upprättas. Offentliga och privata aktörer bör uppmuntra och utveckla dessa initiativ i syfte att göra filantropin mer målinriktad och verkningsfull.

Bryssel den 15 maj 2019.

Luca JAHIER
*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

III

(Förberedande akter)

EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN

EESK:S 543:E PLENARSESSION, 15.5.2019–16.5.2019

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Förslag till rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 904/2010 vad gäller åtgärder för att stärka det administrativa samarbetet för att bekämpa mervärdesskattebedrägeri

(COM(2018) 813 final – 2018/0413 [CNS])

(2019/C 240/07)

Föredragande: **Krister ANDERSSON**

Remiss	Europeiska unionens råd, 20.12.2018
Rättslig grund	Artikel 113 i EUF-fördraget
Beslut av EESK:s plenarförsamling	13.12.2018
Ansvarig facksektion	Ekonomiska och monetära unionen, ekonomisk och social sammanhållning
Antagande av facksektionen	12.4.2019
Antagande vid plenarsessionen	15.5.2019
Plenarsession nr	543
Resultat av omröstningen (för/emot/nedlagda röster)	212/2/2

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 EESK stöder kommissionens mål att inrätta ett avancerat operativt samarbete mellan skattemyndigheter när det gäller momsbedrägerier inom e-handelssektorn på grundval av tydliga rättsliga bestämmelser.

1.2 EESK rekommenderar att de offentliga myndigheternas insatser för att bekämpa sofistikerade former av momsbedrägerier kontinuerligt förbättras när det gäller att effektivt se till att lagstiftningen följs – med hjälp av lämplig teknik som exempelvis artificiell intelligens – och när det gäller samarbetet mellan de berörda nationella myndigheterna. Dessa myndigheter bör samverka för att garantera en heltäckande och effektiv europeiskt lösning på momsbedrägerier.

1.3 Samtidigt konstaterar EESK att förslaget – ur konsumenternas perspektiv – kommer att medföra nya utbyten och behandling av momsrelaterade personuppgifter, vilket regleras av den allmänna dataskyddsförordningen. EESK betonar behovet av att hålla nere antalet undantag och begränsningar när det gäller bestämmelserna i den allmänna dataskyddsförordningen och se till att de inriktas på det strikt definierade målet att bekämpa momsbedrägerier. Som specifika undantag till allmänna och obligatoriska bestämmelser om personuppgifts- och integritetsskydd bör sådana undantag tolkas restriktivt och försiktigt av de brottsbekämpande myndigheterna.

1.4 I detta avseende bör stor vikt läggas vid i) syftet med databehandlingen, som endast ska vara möjlig för att bekämpa olagligt handlande, ii) de enskilda personer som har tillgång till de uppgifter som samlas in, lagras och utbyts, vilka endast bör vara tjänstemän vid Eurofisc som gör detta på särskilda villkor och för välkända och begränsade syften som rör kampen mot momsbedrägeri, och iii) den efterföljande användningen av uppgifter för att inleda potentiella utredningar och brottsbekämpande verksamhet.

1.5 Kommissionen tar formellt hänsyn till samtliga ovannämnda aspekter i sitt förslag, vilket helt klart är en positiv aspekt av förslaget. Med detta sagt uppmanar EESK kommissionen att säkerställa att alla garantier för de grundläggande friheter som ingår i förslaget genomförs fullt ut och effektivt i den framtida dagliga driften av systemet, så att man uppnår en lämplig balans mellan ett kraftfullt genomförande av momsreglerna och det nödvändiga skyddet av individuella rättigheter och grundläggande friheter.

2. Kommissionens förslag och allmän bakgrund

2.1 I kommissionens förslag om ändring av rådets förordning (EU) nr 904/2010 fastställs regler för medlemsstaterna om hur de på ett harmoniserat sätt ska samla in de register som gjorts elektroniskt tillgängliga av betaltjänstleverantörer i enlighet med artikel 243b i momsdirektivet.

2.2 E-handeln har haft en enastående tillväxt under de senaste åren, och konsumenterna kan nu lätt välja mellan tusentals leverantörer, produkter och varumärken via sina datorer eller smarttelefoner. Dessa möjligheter utnyttjas emellertid också av bedrägliga företag för att undvika momsskyldigheter.

2.3 Den totala förlusten i momsintäkter i medlemsstaterna på gränsöverskridande varuleveranser uppskattas till omkring 5 miljarder euro per år, och denna uppskattning har nyligen uppdaterats till ett ännu mer anmärkningsvärt belopp på mellan 7 och 10 miljarder euro. Kraftfulla insatser från de offentliga myndigheternas sida är därför nödvändiga och bör grunda sig på ett effektivt samarbete mellan de myndigheter som ansvarar för skattelagstiftningen, både inom EU och på internationell nivå.

2.4 I praktiken innehåller förslaget ett nytt centralt elektroniskt system för insamling, lagring och behandling av betaluppgifter och den vidare behandlingen av dessa uppgifter av tjänstemän som arbetar med bedrägeribekämpning i medlemsstaterna inom ramen för Eurofisc, nätverket för multilateralt utbyte av tidiga varningssignaler för att bekämpa momsbedrägeri.

2.5 Efter en noggrann och omfattande konsekvensbedömning anser kommissionen att ett centralt europeiskt system för insamling och utbyte av betaluppgifter ("CESOP") är det effektivaste sättet att se till att skattemyndigheterna har en fullständig översikt för att kontrollera efterlevnaden av momsreglerna för e-handel och bekämpa momsbedrägeri. Systemet kommer att göra det möjligt för medlemsstaterna att utbyta de betaluppgifter som de lagrar på nationell nivå och på så sätt bidra till att effektivt bekämpa momsbedrägeri inom e-handel.

2.6 CESOP kommer att kunna i) sammanställa alla momsrelaterade betaluppgifter som medlemsstaterna överlämnar per betalningsmottagare, ii) göra det möjligt att skaffa sig en fullständig överblick över de betalningar som tas emot av betalningsmottagare från betalare i EU, iii) känna igen alla multipla registreringar av samma betalningstransaktion, iv) rensa de uppgifter som medlemsstaterna tar emot, v) göra det möjligt för Eurofiscs sambandstjänstemän att dubbelkontrollera betaluppgifter mot de momsuppgifter som utbyts och v) behålla uppgifterna endast under den tid som behövs för att skattemyndigheterna ska kunna utföra momskontroller.

2.7 Uppgifterna kommer att behållas i CESOP under två år, och Eurofiscs sambandstjänstemän kommer att kunna se om de betalningar som mottagits av en viss betalningsmottagare under en given period överstiger 10000 euro i medlemsstaterna. Systemet skulle bara vara tillgängligt för Eurofiscs sambandstjänstemän från medlemsstaterna, och CESOP skulle bara tillåta förfrågningar för utredningar av misstänkt eller upptäckt momsbedrägeri.

2.8 Kommissionen kommer vart femte år att rapportera till Europaparlamentet och rådet om hur det nya verktyget för administrativt samarbete fungerar.

3. Allmänna och särskilda kommentarer

3.1 EESK stöder kommissionens mål att inrätta ett operativt avancerat samarbete mellan skattemyndigheter när det gäller momsbedrägerier inom e-handelssektorn på grundval av tydliga rättsliga bestämmelser. Främjande av ömsesidigt administrativt bistånd mellan skattemyndigheter kommer att säkerställa ökade ekonomiska resurser både för de nationella budgetarna och EU:s budget samt förenklade likvärdiga konkurrensvillkor för företag som följer skattereglerna.

3.2 Den ökande användningen av kommunikationsteknik bland marknadsaktörerna medför ett behov av att ständigt uppdatera lagstiftningen om bedrägeribekämpning för att återspegla de olika sätt på vilka skattebestämmelserna och momsskyldigheterna kringgås. Det är därför avgörande att de offentliga myndigheternas insatser för att bekämpa sofistikerade former av momsbedrägerier kontinuerligt förbättras när det gäller att effektivt se till att lagstiftningen följs (med hjälp av lämplig teknik) och när det gäller samarbetet mellan de berörda nationella myndigheterna. Dessa myndigheter bör samverka med stöd från kommissionen för att garantera en heläckande och effektiv europeisk lösning på momsbedrägerier i enlighet med subsidiaritetsprincipen som fastställs i fördragen.

3.3 I detta sammanhang anser EESK att investeringar i artificiell intelligens för att upptäcka momsbedrägerier inom det nya system som håller på att byggas upp skulle kunna vara nyttiga och användbara för att göra det nya systemet fullt fungerande, under förutsättning att enskilda personers grundläggande rättigheter och specifika EU-bestämmelser, såsom den allmänna dataskyddsförordningen⁽¹⁾, respekteras fullt ut i det nya operativa scenariot, vilket inbegriper användning av ny teknik och artificiell intelligens för att stödja de offentliga verkställande myndigheternas verksamhet.

3.4 Momsbedrägeriernas gränsöverskridande karaktär och det faktum att det (tack vare tekniken) blir allt lättare att snabbt utveckla olagliga metoder – ett exempel är hur snabbt det går att flytta vinster från momsbedrägerier – kräver att ett närmare samarbete utvecklas inte bara inom EU utan mellan myndigheter på global nivå. Åtgärder för att bekämpa momsbedrägerier kan endast bli framgångsrika om ländernas skatteförvaltningar samarbetar närmare i en anda av ömsesidigt förtroende, vilket kommer att kräva utbyte av relevant information för att de ska kunna utföra sina uppgifter.

3.5 I detta syfte rekommenderar OECD att man stärker det internationella administrativa samarbetet om moms eller omsättningskatt för att ta itu med problemen när det gäller momsutbörd från utländska leverantörer, särskilt i B2C-handeln, vilket också konstateras i kommissionens konsekvensbedömning.

3.6 Ett steg i denna riktning är avtalet mellan EU och Norge om administrativt momsarbete (juni 2018), som också omfattar särskilda instrument för indrivning av fordringar på momsområdet. EESK hoppas att EU kommer att främja internationellt samarbete mot bedrägerier ytterligare i syfte att utveckla effektiva och samordnade insatser mot verksamheter som överskrider stats- och världsdelsgränser och som skadar både EU:s budget och de nationella budgetarna.

3.7 EESK understryker att förslaget ur konsumenternas perspektiv kommer att medföra nya utbyten och behandling av momsrelaterade personuppgifter, vilket regleras av den allmänna dataskyddsförordning som nyligen godkänts och genomförs i hela EU, med betydande efterlevnadskostnader för EU:s företag.

3.8 Den allmänna dataskyddsförordningen innehåller en bred definition av personuppgifter, som omfattar all information som avser en identifierad eller identifierbar fysisk person, som kan identifieras direkt eller indirekt. De betaluppgifter som omfattas av kommissionens förslag faller därför inom tillämpningsområdet och de principer som gäller för skydd av personuppgifter i enlighet med stadgan om de grundläggande rättigheterna.

3.9 Enligt kommissionen är beskattning ”ett viktigt mål av allmänt intresse för unionen och medlemsstaterna, och detta har erkänts i samband med vilka begränsningar som kan införas vad avser skyldigheter och rättigheter enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679⁽²⁾ om skydd av enskilda vid behandling av personuppgifter enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1725⁽³⁾. Begränsningar av rätten till skydd av personuppgifter är nödvändiga på grund av arten och omfattningen av de uppgifter som härrör från betaltjänstleverantörer och bör grundas på de särskilda och på förhand fastställda villkor och närmare bestämmelser som fastställs i artikel 243b–243d i rådets direktiv 2006/112/EG⁽⁴⁾”.

3.10 EESK understryker eftertryckligen behovet av att hålla nere antalet undantag och begränsningar när det gäller bestämmelserna i den allmänna dataskyddsförordningen och se till att de inriktas på det enda och strikt definierade målet att bekämpa momsbedrägerier. Som specifika undantag till allmänna och obligatoriska bestämmelser om personuppgifts- och integritetsskydd bör sådana undantag tolkas restriktivt och försiktigt av de brottsbekämpande myndigheterna. I detta avseende bör stor vikt läggas vid i) syftet med databehandlingen, som endast ska vara möjlig för att bekämpa olagligt handlande, ii) de enskilda personer som har tillgång till de uppgifter som samlas in, lagras och utbyts, vilka endast bör vara tjänstemän vid Eurofisc som gör detta på särskilda villkor och för välkända och begränsade syften som rör kampen mot momsbedrägeri, och iii) den efterföljande användningen av uppgifter för att inleda potentiella utredningar och brottsbekämpande verksamhet.

⁽¹⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=celex%3A32016R0679>

⁽²⁾ Allmänna dataskyddsförordningen: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?qid=1561113889302&uri=CELEX:32016R0679>

⁽³⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/HTML/?uri=CELEX:32018R1725&from=SV>

⁽⁴⁾ Momsdirektivet: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/HTML/?uri=CELEX:32006L0112&from=SV>

3.11 Kommissionen tar formellt hänsyn till samtliga ovannämnda aspekter i sitt förslag, vilket helt klart är en positiv aspekt av förslaget. Med detta sagt uppmanar EESK kommissionen att säkerställa att alla garantier för de grundläggande friheter som ingår i förslaget genomförs **fullt ut och effektivt** i den framtida dagliga driften av systemet, så att man uppnår en lämplig balans mellan ett kraftfullt genomförande av momsreglerna och det nödvändiga skyddet av individuella rättigheter och grundläggande friheter.

3.12 När det gäller det sistnämnda anser EESK att de behöriga nationella myndigheterna noga bör övervaka och kontrollera om de regler som begränsar användningen av uppgifter och information i förslaget, samt bestämmelserna i den allmänna dataskyddsförordningen, följs fullt ut i praktiken. EESK uppmanar kommissionen att – i samband med den insamling av synpunkter från medlemsstaterna som ska vara klar i slutet av 2024 – noggrant kontrollera – tillsammans med de nationella myndigheter som ansvarar för skydd av personuppgifter och Europeiska datatillsynsmannen – om bestämmelserna i den allmänna dataskyddsförordningen har följts fullt ut och rapportera till Europaparlamentet och rådet i sin planerade rapport om hur det nya verktyget för administrativt samarbete fungerar (artikel 59 i förordning (EU) nr 904/2010). Om snedvridningar eller missförhållanden upptäcks måste de naturligtvis omedelbart förhindras och rättas till.

3.13 När det gäller skyddet av europeiska företag som är verksamma på e-handelsområdet rekommenderar EESK att det nya systemet effektivt ska kunna skydda och garantera affärshemligheter, både under det inledande övervakningskedet vid insamling och analys av uppgifter och särskilt i det påföljande (eventuella) brottsbekämpningskedet. I detta avseende kan Europeiska kommissionens erfarenheter av att skydda immateriella rättigheter och industrihemligheter inom ramen för konkurrensrättsliga ärenden vara användbara som en jämförande norm.

Bryssel den 15 maj 2019.

Luca JAHIER
*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

Yttrande av Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Förslag till rådets direktiv om ändring av direktiv 2006/112/EG vad gäller införandet av vissa krav för betaltjänstleverantörer

(COM(2018) 812 final — 2018/0412(CNS))

och om Förslag till rådets direktiv om ändring av rådets direktiv 2006/112/EG av den 28 november 2006 vad gäller bestämmelserna om distansförsäljning av varor och vissa inhemska leveranser av varor

(COM(2018) 819 final — 2018/0415(CNS))

(2019/C 240/08)

Föredragande: **Krister ANDERSSON**

Remiss	Europeiska unionens råd, 20.12.2018
Rättslig grund	Artikel 113 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt
Ansvarig sektion	Ekonomiska och monetära unionen, ekonomisk och social sammanhållning
Antagande av sektionen	12.4.2019
Antagande vid plenarsessionen	15.5.2019
Plenarsession nr	543
Resultat av omröstningen (för/emot/nedlagda röster)	209/1/3

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1. EESK stöder kommissionens mål att införa ytterligare regler som garanterar proportionalitet och ökar rättssäkerheten för näringsidkare som använder elektroniska gränssnitt som underlättar leverans av varor till konsumenterna i EU, särskilt när de anses vara leverantörer.

1.2. EESK stöder dessutom kommissionens avsikt att upprätta ett regelbundet samarbete med betaltjänstleverantörer på grundval av tydlig lagstiftning. De lovande resultat som väntas efter genomförandet av de nya åtgärderna kommer att säkerställa mer resurser för både de nationella budgetarna och EU-budgeten, liksom förenklade lika villkor för företag som efterlever skattebestämmelserna.

1.3. EESK konstaterar att den regleringsstrategi som kommissionen ställer sig bakom överensstämmer med subsidiaritetsprincipen, eftersom mervärdesskattebedrägerier vid e-handel är någonting gemensamt för alla medlemsstater och EU-lagstiftning utgör det effektivaste verktyget för att på ett verkningsfullt sätt stödja medlemsstaternas förmåga att erhålla den information som krävs för att kontrollera mervärdesskatt vid gränsöverskridande leveranser. Flera av de lagstiftningsinitiativ som genomförs på nationell nivå skulle däremot vara olämpliga för att på ett verkningsfullt sätt ta itu med de frågor som har anknytning till mervärdesskattebedrägerier, och de skulle leda till ett onödigt komplicerat regelverk.

1.4. EESK understryker dock samtidigt att förslaget – ur konsumenternas perspektiv – kommer att medföra nya utbyten och behandling av momsrelaterade personuppgifter, som för närvarande regleras av den allmänna dataskyddsförordningen ⁽¹⁾. I detta sammanhang erinrar EESK kraftfullt om betydelsen av att fullt ut respektera den allmänna dataskyddsförordningens bestämmelser och nödvändigheten av att begränsa användningen av uppgifterna till det enda – och strikt begränsade – ändamålet att bekämpa mervärdesskattebedrägerier på ett sätt som är kostnadseffektivt och godtagbart för den stora allmänheten.

1.5. Slutligen rekommenderar EESK att kommissionen genomför tillräckliga investeringar i fysiska tillgångar och it för att säkerställa ett funktionsdugligt centralt registersystem, och konstaterar att de uppskattade kostnaderna för projektet lätt och snabbt skulle kunna täckas av de förväntade resultaten i form av en minskning av mervärdesskattebedrägerierna och mervärdesskattegapet.

2. Kommissionens förslag och allmän bakgrund

2.1. Genom kommissionens förslag införs vissa krav på att betaltjänstleverantörer ska säkerställa ett effektivt samarbete mellan sådana leverantörer och skattemyndigheter i syfte att förbättra verktygen för bedrägeribekämpning på mervärdesskatteområdet. Förslaget överensstämmer med direktivet om mervärdesskatt på e-handel, genom vilket det införts nya mervärdesskatteskyldigheter för marknadsplatser online och nya förenklingsåtgärder för att underlätta för företag att fullgöra sina mervärdesskatteskyldigheter genom en enda kontaktpunkt.

⁽¹⁾ Den allmänna dataskyddsförordningen – <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=celex%3A32016R0679>.

2.2. I kommissionens förslag COM(2018) 819 final införs ytterligare bestämmelser som bör leda till att paketet om moms på e-handel som antogs i december 2017 och som kommer att träda i kraft den 1 januari 2021 fungerar bättre. I förslaget införs ytterligare förtydliganden om mervärdesskattebehandlingen av leverantörer som använder ett elektroniskt gränssnitt för att underlätta leveranser av varor till konsumenter i EU när de anses vara leverantörer enligt artikel 14a.2 i mervärdesskattedirektivet och därmed är ansvariga för uppbörd och betalning av mervärdesskatt till skattemyndigheterna. I princip kan den enda kontaktpunkten, i enlighet med artikel 369b i mervärdesskattedirektivet 2006/112/EG⁽²⁾, endast användas för att deklarerat och betala mervärdesskatt för gränsöverskridande tillhandahållande av tjänster och för gemenskapsintern distansförsäljning av varor och inte för inhemska leveranser av varor. Eftersom leverantörer som säljer varor genom användning av ett elektroniskt gränssnitt kan ha varulager i andra medlemsstater från vilka de gör inhemska leveranser skulle detta emellertid innebära att näringsidkare som har sådana elektroniska gränssnitt och som anses vara leverantörer av dessa varor skulle behöva registrera sig i alla EU-medlemsstater där de ursprungliga leverantörerna har ett lager och utför inhemska leveranser. Det föreslås därför att de också ska kunna använda den enda kontaktpunkten för de inhemska leveranser för vilka de anses som leverantörer i enlighet med artikel 14a.2 i mervärdesskattedirektivet. Följaktligen bevaras förenklingen av den enda kontaktpunkten för elektroniska gränssnitt, varigenom man undviker ytterligare betungande förfaranden för företag. I kommissionens förslag COM(2018) 819 final fastställs särskilda regler som krävs för att stödja antagandet av en enda kontaktpunkt genom vissa riktade ändringar av den befintliga rättsliga ramen.

2.3. E-handelssektorn har genomgått en uppseendeväckande tillväxt på senare år och konsumenterna kan numera utan svårighet välja mellan tusentals leverantörer, produkter och varumärken genom sina datorer eller smarttelefoner. Denna möjlighet utnyttjas dock även av bedrägliga företag i syfte att undvika mervärdesskatteskyldigheter.

2.4. Mer specifikt finns det tre huvudsakliga exempel på gränsöverskridande mervärdesskattebedrägerier på e-handelsområdet: **i)** unionsinterna leveranser av varor och tjänster, **ii)** import av varor från företag etablerade i ett tredjeland för konsumenter i medlemsstaterna, **iii)** leverans av tjänster från företag som är etablerade i ett tredjeland till konsumenter i medlemsstaterna.

2.5. Den totala förlusten i mervärdesskatteintäkter inom medlemsstaterna på gränsöverskridande varuleveranser uppskattas till omkring fem miljarder euro per år och på senare tid har denna uppskattning höjts till det ännu mer anmärkningsvärda beloppet 7–10 miljarder euro. Det krävs därför kraftfulla insatser från de offentliga myndigheternas sida, och dessa insatser bör, närhelst det är nödvändigt och proportionerligt, åtföljas av samarbete med privata berörda parter.

2.6. Kommissionens förslag COM(2018) 812 final syftar till att minska problemet med mervärdesskattebedrägerier vid e-handel genom att stärka samarbetet mellan skattemyndigheter och betaltjänstleverantörer, eftersom mer än 90 % av inköpen på nätet inom EU för närvarande genomförs via en förmedlare. I detta avseende visar erfarenheterna från flera medlemsstater att ett tillräckligt samarbete mellan skattemyndigheter och betaltjänstleverantörer kan ge konkreta och snabba resultat i kampen mot mervärdesskattebedrägerier vid e-handel.

2.7. Förslaget kommer att möjliggöra för skattemyndigheter att samla in och utbyta betalningsinformation från betaltjänstleverantörer med hjälp av ett centralt registersystem som ska utvecklas av kommissionen tillsammans med nationella skattemyndigheter i syfte att säkerställa en enhetlig strategi avseende insamling och analys av uppgifter.

2.8. I praktiken införs en ny dokumentationsskyldighet för betaltjänstleverantörer enligt artikel 243b i mervärdesskattedirektivet 2006/112/EG. De enda betaltjänster som är relevanta i detta avseende kommer att vara de som resulterar i gränsöverskridande överföring av medel till betalningsmottagaren – eller till den individ som agerar på uppdrag av betalningsmottagaren – och endast när betalaren är belägen i en av medlemsstaterna. Med andra ord avser begreppet ”gränsöverskridande”transaktioner, i enlighet med förslaget, transaktioner där konsumenten befinner sig i en medlemsstat och leverantören i en annan medlemsstat eller i ett tredjeland. Inhemska betalningar omfattas inte av kommissionens förslag.

2.9. I syfte att utesluta gränsöverskridande överföringar av medel som utförs av privata skäl och rikta in sig uteslutande på betalningar som har anknytning till en ekonomisk verksamhet ska betaltjänstleverantörer vara skyldiga att föra register över en given betalningsmottagare och att göra registret tillgängligt för skattemyndigheterna endast när det totala antal betalningar som mottagits av den betalningsmottagaren överstiger taket på 25 betalningar under ett kalenderkvartal. En sådan tröskel fastställdes genom att man beaktade ett genomsnittligt värde av 95 euro för inköp på nätet i kombination med minimiantalet 100 betalningstransaktioner per år, vilket motsvarar närmare 10000 euro i försäljning per år.

2.10. Den information som ska sparas av betaltjänstleverantörer kommer att identifiera den betaltjänstleverantör som för registret och innehålla information för identifiering av betalningsmottagaren och information om de betalningar som betalningsmottagaren mottagit. Identifieringsinformation om betalare ingår inte i betaltjänstleverantörers registerföringskyldighet och behövs inte för att upptäcka bedrägerier. Registerföringsperioden för betaltjänstleverantörer kommer att uppgå till två år.

(²) Mervärdesskattedirektivet 2006/112/EG – <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=celex:32006L0112>.

3. Allmänna och särskilda kommentarer

3.1. EESK stöder kommissionens mål i dess förslag COM(2018) 819 final om att införa ytterligare regler som garanterar proportionalitet och ökar rättssäkerheten för näringsidkare som använder elektroniska gränssnitt som underlättar leverans av varor till konsumenterna i EU, särskilt när de anses vara leverantörer.

3.2. EESK stöder dessutom kommissionens mål att upprätta ett regelbundet samarbete med betaltjänstleverantörer på grundval av tydlig och öppen lagstiftning. De lovande resultat som väntas efter genomförandet av de nya åtgärderna motiverar kommissionens lagstiftningsinsats och kommer att säkerställa större resurser för både de nationella budgetarna och EU-budgeten, liksom förenklade lika villkor för företag som efterlever skattebestämmelserna.

3.3. Kommissionens förslag följer på ett omfattande samråd med flera berörda parter, och i synnerhet med betaltjänstleverantörer, andra företagsföreträdare och skattemyndigheter i medlemsstaten. EESK välkomnar kommissionens omfattande insamling av synpunkter och bidrag från offentliga och privata aktörer, som utan tvivel var till hjälp vid utarbetandet av ett välgrundat och proportionerligt lagstiftningsförslag.

3.4. EESK konstaterar att den regleringsstrategi som läggs fram i förslaget överensstämmer med subsidiaritetsprincipen i fördragen, eftersom mervärdesskattebedrägerier vid e-handel är någonting gemensamt för alla medlemsstater och EU-lagstiftning utgör det effektivaste verktyget för att på ett verkkningsfullt sätt stödja medlemsstaternas förmåga att erhålla den information som krävs för att kontrollera mervärdesskatt vid gränsöverskridande leveranser. Flera av de lagstiftningsinitiativ som genomförs på nationell nivå skulle däremot vara olämpliga för att på ett verkkningsfullt sätt ta itu med de frågor som har anknytning till mervärdesskattebedrägerier, och de skulle leda till ett onödigt komplicerat regelverk.

3.5. Enligt kommissionens förslag ska betaltjänstleverantörer vara skyldiga att föra register över uppgifter som de redan har tillgång till i syfte att utföra betalningstransaktioner, i enlighet med den proportionalitetsprincip som anges i fördragen och utvecklas ytterligare i Europeiska unionens domstols rättspraxis. Dessutom kommer en EU-harmoniserad skyldighet att föra register och överföra uppgifter till skattemyndigheter att begränsa den administrativa bördan för betaltjänstleverantörer, i motsats till den bördan som det innebär att kräva att dessa betaltjänstleverantörer ska efterleva skiljaktiga nationella strategier.

3.6. I detta avseende har det genom konsekvensbedömningens analys påvisats att en harmonisering av rapporteringsskyldigheterna i ett enda format för överföring av uppgifter kommer att minska efterlevnadskostnaderna för betaltjänstleverantörer, vilka kommer att kunna samarbeta vid bekämpningen av mervärdesskattebedrägerier med en rimlig och balanserad inverkan på sin dagliga verksamhet.

3.7. Tröskeln på 25 betalningar per kvartal, motsvarande omkring 10000 euro per år på grundval av ett genomsnittligt värde av 95 euro per e-handelstransaktion inom EU, förefaller rimlig och proportionerlig, även med beaktande av att redan beloppet 10000 euro, i regel, ger upphov till mervärdesskatteskyldigheter i medlemsstaterna. Dessutom motsvarar ett sådant belopp den tröskel på 10000 euro för gemenskapsinterna leveranser som infördes genom direktivet om mervärdesskatt på e-handel. Därför tycks ett minimibelopp på 10000 euro lämpligt för att uppnå en balans mellan skyddet av rent privata transaktioner – som inte har någonting att göra med mervärdesskattebedrägerier – och målet om att inrätta ett genomförbart övervakningssystem för att minska bedrägerierna. Kommissionen bör dock övervaka utvecklingen för att säkerställa att trösklarna förblir rimliga över tid och vid behov ta initiativ till förändringar.

3.8. EESK understryker att förslaget, ur konsumentens synpunkt, kommer att leda till nya utbyten och behandling av mervärdesskatte-relaterade personuppgifter, vilka regleras genom den allmänna dataskyddsförordningen, som nyligen antogs och genomfördes inom hela EU med betydande efterlevnadskostnader för EU:s företag.

3.9. Den allmänna dataskyddsförordningen innehåller en bred definition av personuppgifter, inbegripet all information som rör en identifierad eller identifierbar fysisk person som kan identifieras direkt eller indirekt. Följaktligen faller betalningsinformation som omfattas av kommissionens förslag inom det tillämpningsområde och de principer som gäller för skydd av personuppgifter, i enlighet med vad som fastställs i stadgan om de grundläggande rättigheterna.

3.10. Enligt kommissionen "skulle endast betalningsinformation som är nödvändig för att bekämpa mervärdesskattebedrägerier vid e-handel behandlas inom ramen för" förslaget. "De uppgifter som skulle behandlas avser endast mottagare av medel (betalningsmottagare) och själva betalningstransaktionen (belopp, valuta och datum), medan information om de konsumenterna som betalar för varor eller tjänster (betalare) inte ingår i detta informationsutbyte. Därför bör denna information inte användas för andra ändamål, såsom kontroll av konsumenternas inköpsvanor [...]. Inhemsk betalning skulle också uteslutas från initiativets tillämpningsområde. Slutligen skulle betalningsinformation endast vara tillgänglig för Eurofiscs sambandstjänstemän i medlemsstaterna och endast under den tid som krävs för att bekämpa mervärdesskattebedrägerier vid e-handel."

3.11. EESK understryker med bestämdhet betydelsen av att fullt ut respektera den allmänna dataskyddsförordningens bestämmelser och nödvändigheten av att begränsa användningen av uppgifterna till det enda – och strikt begränsade – ändamålet att bekämpa mervärdesskattebedrägerier på ett sätt som är kostnadseffektivt och godtagbart för den stora allmänheten. På denna punkt uppmanar EESK kommissionen att – i samband med att den inhämtar återkoppling från medlemsstaterna, vilket ska ha slutförts i slutet av 2024 – noggrant kontrollera huruvida den allmänna dataskyddsförordningens bestämmelser har efterlevts fullt ut och huruvida eventuella fall av överträdelse av nämnda bestämmelser i medlemsstaterna kan identifieras och korrigeras.

3.12. Slutligen rekommenderar EESK kommissionen att anpassa investeringarna i fysiska tillgångar och it i syfte att säkerställa ett funktionsdugligt centralt registersystem, samtidigt som kommittén konstaterar att de uppskattade kostnaderna för projektet – 11,8 miljoner euro för inrättandet och 4,5 miljoner euro om året för driften – lätt och snabbt skulle kunna täckas av de förväntade resultaten i form av en minskning av mervärdesskattebedrägerierna och mervärdesskattegapet, eftersom den totala förlusten i mervärdesskatteintäkter med anknytning till gränsöverskridande varuleveranser överstiger fem miljarder euro och det totala värdet av försäljningen på nätet 2017 uppgick till omkring 600 miljarder euro.

Bryssel den 15 maj 2019.

Luca JAHIER
*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

Yttrande av Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, Europeiska rådet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén — En hållbar bioekonomi för Europa: En starkare koppling mellan ekonomin, samhället och miljön

(COM(2018) 673 final)

(2019/C 240/09)

Föredragande: **Mindaugas MACIULEVIČIUS**

Medföredragande: **Udo HEMMERLING**

Remiss	Europeiska kommissionen, 14.12.2018
Rättslig grund	Artiklarna 29.1 och 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt
Presidiets beslut	16.10.2018
Ansvarig sektion	Sektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö
Antagande av sektionen	25.4.2019
Antagande vid plenarsessionen	15.5.2019
Plenarsession nr	543
Resultat av omröstningen (för/emot/nedlagda röster)	203/1/4

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1. Det finns ett **globalt erkännande av att det är bråttom**: globala utmaningar som klimatförändringarna och befolkningstillväxten i världen tvingar oss att utan dröjsmål finna ersättningar till fossila bränslen och använda bioresurserna på ett effektivare sätt. Jordbruket och den skogsbaserade sektorn är betydande producenter av biomassa till andra användningsområden än livsmedel eller foder och lämnar på så sätt ett viktigt bidrag till bioekonomin. Nya värdekedjor erbjuder ytterligare möjligheter till verksamheter inom landsbygds ekonomin i form av en övergång från en ekonomi baserad på fossila bränslen till en biobaserad ekonomi.

1.2. Mot denna bakgrund måste en **ökad medvetenhet om vår förbrukning** av bioresurser prioriteras i överensstämmelse med Parisavtalets klimatmål. Utöver uppnåendet av en bättre förståelse måste verksamheter inom bioekonomin leda till **konsumentengagemang** genom återkommande rådgivning och information, i syfte att främja nödvändiga förändringar och bana väg för införandet av marknadsskapande åtgärder för att ytterligare stärka konsumenternas förtroende och öka de offentliga upphandlarnas användning av EU-producerade biobaserade produkter.

1.3. Det finns **möjligheter** när det gäller biologisk mångfald, industri, ekonomisk utveckling och arbetstillfällen. EESK välkomnar uppdateringen av den bioekonomiska strategin från 2012, som är ett viktigt steg i rätt riktning. Det finns en global efterfrågan på hållbara, resurseffektiva biobaserade produkter. Trots de avsevärda framsteg som gjorts i den nya versionen har dock vissa av de åtgärder som ingår i den ännu inte börjat tillämpas:

1.3.1. Förutom att ge tillgång till finansiella instrument är det mycket viktigt att **inrätta individuella, flexibla konsult- eller rådgivningstjänster** för att hjälpa små och medelstora företag inom området jordbruksbaserade livsmedel att inleda långsiktiga, innovativa projekt. Av många anledningar saknar de ofta den nödvändiga expertisen eller kunskapen, inbegripet mänskliga, finansiella och infrastrukturmässiga resurser, internt.

1.3.2. I samband med **offentligt-privat samarbete** bör primärproducenter ges den uppmärksamhet de förtjänar. Denna modell skulle kunna stödjas genom en rad olika åtgärder och instrument inom ramen för **den gemensamma jordbrukspolitik**.

1.3.3. Genom att införliva **forskning, innovation och verksamheter inom bioekonomin** i en långsiktig strategi kommer det att bli lättare att stödja **utveckling och spridning**.

1.3.4. Det är av avgörande betydelse att fortsätta den **teoretiska och praktiska utbildningen** av arbetstagare och primärproducenter. Det är viktigt att främja **kunskapsutbyte**, tillhandahålla transnationella nätverk stöd och hålla jämna steg med samhällsförändringar och tekniska förändringar. Strategier med inriktning på utbildning, engagemang och kommunikation som involverar aktörer inom bioekonomin på landsbygden är av avgörande betydelse.

1.3.5. Det är mycket viktigt att främja den **cirkulära ekonomin och sektorsövergripande och territoriella kopplingar** inom och utanför EU, framför allt när det gäller att fullgöra åtaganden inom ramen för målen för hållbar utveckling och COP21-målen.

1.3.6. Alla medlemsstater bör **integrera en övergripande bioekonomisk strategi** i sin politik och sina program, och göra behöriga lokala myndigheter och relevanta berörda aktörer (primärproducenter, leverantörer av forskning och utbildning, industrin, civilsamhället och arbetsmarknadens parter etc.) delaktiga.

1.3.7. EU bör verka för ett **globalt prissättningssystem för koldioxidutsläpp**, vilket skulle vara ett neutralt och effektivt sätt att främja bioekonomin och få med alla marknadsaktörer i arbetet för att begränsa klimatförändringarna.

1.4. Att respektera hållbarhetsprinciperna är grundläggande för en "ny" bioekonomi och naturtillgångarna måste bevaras för att de ska kunna fortsätta att vara produktiva. I detta hänseende måste bioekonomin uppfylla hållbarhetskriterier. För att undvika snedvridningar till nackdel för miljön, ekonomin och samhället ska samma regler gälla för biomassa från Europeiska unionen och från utlandet.

2. Allmänna kommentarer

Bioekonomi omfattar produktion av förnybara biologiska resurser och omvandling av dem till livsmedel, foder, biobaserade produkter och bioenergi. Detta omfattar jordbruk, skogsbruk och fiske, livsmedels-, massa- och pappersproduktion samt delar av kemi-, bioteknik- och energiindustrierna.

2.1. EU:s bioekonomistrategi från 2012 syftade till "[...] att bereda vägen för ett mera innovativt, resurseffektivt och konkurrenskraftigt samhälle som förenar livsmedelstrygghet med en hållbar användning av förnybara resurser för industriändamål, samtidigt som miljöskyddet säkerställs." Under 2017 genomförde kommissionen en översyn av bioekonomistrategin från 2012, där man fann att strategin har visat att dess mål är betydelsefulla och att vikten av de möjligheter som bioekonomin ger erkänns alltmer i och utanför Europa. I oktober 2018 lade kommissionen fram en handlingsplan för en hållbar och cirkulär bioekonomi i syfte att "förbättra och utvidga den hållbara användningen av förnybara resurser för att ta itu med globala och lokala frågor som klimatförändringen och hållbar utveckling" ⁽¹⁾.

2.2. Världens befolkning förväntas öka till nästan 10 miljarder fram till 2050 ⁽²⁾ och det finns ett trängande behov av att de biologiska resurserna används effektivare, så att det kan finnas säkra, näringsrika livsmedel av hög kvalitet till rimliga priser för fler människor med mindre miljöpåverkan och klimatpåverkan per producerad enhet, och förnybart biologiskt material i tillräcklig mängd för att producera en stor del av vad vi för närvarande tillvaratar från fossil råolja, vid sidan av vind- och solenergi och annan förnybar energi. En ändring av inriktningen på och en uppdatering av bioekonomistrategin var därför nödvändig mot bakgrund av den politiska utveckling som ägt rum på senare tid, inbegripet FN:s mål för hållbar utveckling ⁽³⁾ och konvention om klimatförändringar (COP21-åtagandena).

2.3. Kommissionen uppger, genom den uppdaterade bioekonomistrategin ⁽⁴⁾, att den kommer att lägga fram 14 åtgärder under 2019, däribland att

- inrätta en tematisk investeringsplattform för en cirkulär bioekonomi till ett värde av 100 miljoner euro i syfte att föra biobaserade innovationer närmare marknaden och minska riskerna med privata investeringar i hållbara lösningar samt främja utveckling av nya hållbara bioraffinaderier i hela Europa,
- utarbeta en strategisk genomförandeagenda för hållbara livsmedels- och jordbrukssystem, hållbart skogsbruk och hållbara biobaserade produkter,
- inrätta en bioekonomipolitisk stödfacilitet på EU-nivå för EU-länder inom ramen för Horisont 2020, i syfte att utarbeta nationella och regionala bioekonomiska agendor,
- införa pilotåtgärder för utveckling av bioekonomin på landsbygden, i kustområden och i städer, exempelvis avseende avfallshantering eller lagring av koldioxid i marken,
- genomföra ett EU-omfattande övervakningssystem för att spåra framsteg i riktning mot en hållbar och cirkulär bioekonomi,

⁽¹⁾ https://ec.europa.eu/research/bioeconomy/pdf/ec_bioeconomy_strategy_2018.pdf

⁽²⁾ <https://www.un.org/development/desa/en/news/population/world-population-prospects-2017.html>

⁽³⁾ <https://sustainabledevelopment.un.org/?menu=1300>

⁽⁴⁾ <https://ec.europa.eu/research/bioeconomy/index.cfm?pg=policy&lib=strategy>

- utöka vår kunskapsbas och förståelse inom specifika bioekonomiska områden genom insamling av data och säkerställande av bättre tillträde till den genom kunskapscentrumet för bioekonomi,
- tillhandahålla vägledning om och främja god praxis avseende hur bioekonomin kan genomföras inom säkra ekologiska gränser.

2.4. Bioekonomin kan ge alternativ som kan bidra till att minska koldioxidutsläppen och minska beroendet av importerade fossila bränslen. EU:s skogar binder t.ex. en mängd koldioxid som motsvarar 10 % av EU:s årliga utsläpp och tillhandahåller samtidigt ett kontinuerligt och konstant utbud av biomassa för förnybar energi. Vidare beräknas det att 1 000 000 kemikalier som för närvarande tillverkas teoretiskt sett skulle kunna komma från förnybara råvaror. Detta innebär inte att så kommer att bli fallet, men det är teoretiskt möjligt. Detta kommer inte bara att ge möjlighet att producera våra vanliga hushållsartiklar lokalt och av förnybara råvaror, utan också bidra till att skapa arbetstillfällen, särskilt i kust- och landsbygdsområden, och tillväxt i Europa, där den tekniska spetskompetensen fortfarande är stark. Enligt industrins uppskattningar skulle en miljon nya arbetstillfällen kunna skapas fram till 2030 inom de biobaserade industrierna.

2.5. Stora hinder kvarstår dock på vägen mot mer innovation inom EU:s bioekonomi. Ett viktigt hinder avser produkternas kostnadskonkurrenskraft, både jämfört med fossila alternativ och motsvarande produkter från andra håll i världen. Kostnadskonkurrenskraften påverkas av många faktorer, bl.a. teknisk mognadsgrad, arbetskostnader, subventioner för fossila bränslen och avskrivning, samt den låga nivån på marknadsstödet för biobaserade produkter. Detta konkurrensproblem förvärras av svårigheterna att få tillgång till finansiering för innovativa projekt och produktionsanläggningar, och av slutanvändarnas ofta begränsade medvetenhet om biobaserade produkter, samt av en brist på kompetens och de operativa förbindelser som krävs för att driva sektorn framåt. Dessutom håller tillståndsförfarandena för nya biobaserade projekt på att bli utdragna och betungande, vilket leder till betydande rättsosäkerhet och finansiella risker för ekonomiska aktörer.

3. Särskilda kommentarer

EESK välkomnar meddelandet om en uppdatering av 2012 års bioekonomistrategi. Det behövs en långsiktig, konsekvent och effektiv politik för att främja bioekonomin. Kopplingen mellan denna övergripande bioekonomistrategi och andra befintliga politiska instrument är dock fortfarande inte automatisk. Nyckeln till ett ändamålsenligt beslutsfattande om bioekonomi är därför fortfarande att identifiera synergieffekter mellan olika politikområden på ett sätt som tar hänsyn till målen om hållbar livsmedelsproduktion, hållbar förvaltning av naturresurser, balanserad territoriell utveckling i landsbygdsområden samt en trygg och draglig försörjning.

3.1. Även om uppdateringen syftar till att utnyttja EU:s investeringar och det i denna läggs en betydande tonvikt vid att stärka och utöka de biobaserade sektorerna genom att öppna upp investeringar och marknader finns det fortfarande ett glapp (på andra områden än FoU) när det gäller att hjälpa bioekonomiföretag med att samlas in medel, marknadsföringsstrategier, organisationsutveckling och produktmognande. Investeringar för tillväxt i ett tidigt skede på nationell och regional nivå med skräddarsydd rådgivning för mikroföretag, små företag och uppstarts företag är lika nödvändiga som uppbyggandet av EU-investeringar för stora projekt. Det krävs en heltäckande finansieringsmetod för att saluföra nya produkter.

3.2. I uppdateringen framhålls också att den bästa användningen av olika investeringskällor kan uppnås genom synergier mellan offentlig och privat sektor. I detta sammanhang har det gemensamma företaget för biobaserade industrier visat sig vara avgörande för att stötja utvecklingen av europeisk industriell biobaserad infrastruktur och värdekedjor som är inriktade på användningen av förnybara resurser – inklusive avfall.

3.3. Dock har för lite uppmärksamhet riktats mot den privata sektorn och i synnerhet primärproducenterna, dvs. jordbrukare, skogsägare och deras kooperativ, som har en betydande roll att spela i samband med utvecklingen av en hållbar bioekonomi. Små och medelstora företag, som utgör en viktig del av den jordbruksbaserade livsmedelskedjan, måste också få den uppmärksamhet de förtjänar. I detta sammanhang skulle den gemensamma jordbrukspolitikerna kunna bli till ett intressant verktyg för att hjälpa jordbrukare, skogsägare och deras kooperativ att investera mer i sin produktion och få den att bli mer hållbar.

3.4. Mot denna bakgrund är det mycket viktigt att skapa gynnsamma marknadsvillkor. Det är nära kopplat till hur stort förtroende konsumenterna har för den information de får om de produkter som de funderar på att köpa. Det finns goda skäl att överväga att införa informationsstandarder, och ett viktigt första steg har varit att fastställa tydliga EU-omfattande standarder för biobaserade produkter för att bättre kunna skydda trovärdigheten för branschstandarder och samtidigt undvika förvirring bland konsumenterna och skapa förtroende hos industrikunder och offentliga upphandlare. Mycket återstår att göra för att hjälpa konsumenterna att göra ett välgrundat val genom smarta kommunikationsstrategier.

3.5. Den uppdaterade strategin stärker också tanken på "utökning", men innehåller inte begreppet "spridning". Forskningen finns där, och långsiktiga strategier för innovation och bioekonomi måste gå hand i hand. Grundforskning och tillämpad forskning bör samordnas väl sinsemellan och bidra till gemensamma strategiska mål. Likaså bör utveckling av, tillgång till och underhåll av infrastruktur eller kluster för högkvalitativ forskning och innovation uppmärksammas. Till exempel skulle inrättandet av centrum i världsklass för tillämpad forskning i full skala om bioprocessstillverkning, varigenom man skapar innovativa och hållbara lösningar, kunna bidra till små och medelstora företags förmåga att utnyttja ett helt spektrum av kunskaper. Demonstrationer och exempel skulle bidra till kunskapsöverföringen. Demonstrationerna skulle ge små och medelstora företag en övergripande bild av den teknik som finns tillgänglig inom ett specifikt fält av bioekonomin.

3.6. Landsbygdsområdena genomgår en period av djupgående ekonomisk, demografisk och institutionell omvandling i EU. Därför måste också vederbörlig hänsyn tas till infrastruktur- och logistikförbättringar för att främja befintliga och nya försörjningskedjor för biomassa, samtidigt som en hållbar förvaltning av naturresurser och skapande av arbetstillfällen och mervärde på landsbygden optimeras.

3.7. Det faktum att införandet av tekniskt avancerade maskiner i bioekonomin kräver förbättrade drifts- och underhållsfärdigheter, inbegripet ytterligare utbildning och färdigheter inom informations- och kommunikationsteknik (IKT), nya program för utbildning inom hälsa och säkerhet, liksom bättre kunskap om och ökad uppmärksamhet vad gäller miljöbevarandeaspekter, kan aldrig nog betonas. Det är ytterst viktigt att säkerställa att enskilda individer kan fortsätta att utvecklas och att deras färdigheter anpassas under deras livstid, liksom att hantera kompetensbrister i den framväxande bioekonomisektorn. Kollegiala utbyten, gemensamma aktiviteter för forskare, innovationsstödjtjänster, jordbrukare, skogsbrukare, deras kooperativ och andra privata aktörer har inte framhållits i den uppdaterade strategin, men skulle vara avgörande för att främja kunskapsutbyte.

3.8. Vi kan inte uppnå FN:s mål för hållbar utveckling och begränsa klimatförändringarna ⁽⁵⁾ utan att höja värdet av restprodukter, sidoströmmar och avfall och främja den cirkulära ekonomin. Samarbete mellan sektorer (livsmedel, system utan anknytning till livsmedel samt landsbygdsområden) och kontinenter är absolut nödvändigt i detta sammanhang. Ytterligare uppmärksamhet måste ägnas åt territoriella och lokala kopplingar (mellan städer och landsbygd, landsbygd och landsbygd samt land och hav) och deras bidrag till hållbara värdekedjor och kluster för bioekonomi i landsbygdsområden. Att utveckla dessa kopplingar i Central- och Östeuropa skulle vara avgörande för att hjälpa dessa länder att utforma sina strategiska utvecklingsmål för en bättre bearbetning av biomassa. Den central- och östeuropeiska regionen är rik på biomassa på grund av den omfattande verksamheten inom jordbruk, skogsbruk och fiske, med en stor men outnyttjad eller underutnyttjad biomassakapacitet när det gäller livsmedel, foder, industriråvara, biobränsle och energianvändning. Dessutom har man i den uppdaterade strategin inte i tillräcklig utsträckning fört fram tanken att det är nödvändigt med internationellt samarbete för att dela befintlig sakkunskap och kapacitet på ett så effektivt sätt som möjligt och stärka synergierna med forskningsprogram i medlemsstater och länder utanför EU. Internationella partnerskap är särskilt viktiga för att pröva och sprida lösningar.

3.9. Slutligen bör marknadsmekanismerna utnyttjas maximalt vid genomförandet av målen i Parisavtalet. Ett globalt prissättningssystem för koldioxidutsläpp skulle vara ett neutralt och effektivt sätt att få alla marknadsaktörer att delta. EESK uppmanar kommissionen att aktivt undersöka olika tillvägagångssätt och åtgärder och att samarbeta med andra länder för att utveckla ett globalt prissättningssystem för koldioxid. Ett effektivt och rättvist globalt prissättningssystem för koldioxid skulle skapa lika villkor för exportföretag på världsmarknaderna och på så sätt minska risken för att investeringar och arbetstillfällen ska försvinna utomlands. Dessutom skulle det undanröja konkurrensfördelen för importerade varor som är billigare på grund av lägre klimatkrav.

Bryssel den 15 maj 2019.

Luca JAHIER

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

⁽⁵⁾ EUT C 440, 6.12.2018, s. 45.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) 2015/757 för att ta vederbörlig hänsyn till det globala systemet för insamling av uppgifter om fartygs förbrukning av eldningsolja

(COM(2019) 38 final – 2019/0017[COD])

(2019/C 240/10)

Föredragande: **Constantine CATSAMBIS**

Remiss	11.2.2019, Europaparlamentet 13.2.2019, rådet
Rättslig grund	Artiklarna 192.1 och 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt
Presidiets beslut	19.2.2019
Ansvarig sektion	Jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö
Antagande av sektionen	25.4.2019
Antagande vid plenarsessionen	15.5.2019
Plenarsession nr	543
Resultat av omröstningen (för/emot/nedlagda röster)	204/0/2

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Detta yttrande avser kommissionens förslag till ändring av förordning (EU) 2015/757 om övervakning, rapportering och verifiering av koldioxidutsläpp från sjötransporter⁽¹⁾ (nedan kallad *EU-förordningen*). I detta avseende hänvisas det till yttrandet från 2013 av föredragande Stefan Back, NAT/616, om "Koldioxidutsläpp från sjötransporter" beträffande de föreslagna ändringarna av EU-förordningen från 2015, som innehåller många viktiga förslag, däribland artikel 22 i 2015 års förordning som antogs av kommissionen, enligt vilken kommissionen, om en internationell överenskommelse om ett globalt system för övervakning, rapportering och verifiering ingås, ska se över förordningen och om lämpligt föreslå ändringar för att anpassa den till den internationella överenskommelsen.

1.2 År 2016 antog FN:s internationella sjöfartsorganisations (IMO) kommitté för skydd av havsmiljön (MEPC) ändringar av Marpolkonventionen för att fastställa den rättsliga ramen för ett globalt system för insamling av uppgifter om fartygs förbrukning av eldningsolja (nedan kallat *IMO:s globala datainsamlingsystem*), vars övervakningsskyldigheter började gälla i januari 2019.

1.3 Kommissionen betonade att en partiell anpassning av de båda systemen för övervakning, rapportering och verifiering kan bidra till att minska den administrativa bördan för rederier och förvaltningar utan att påverka EU-förordningens grundläggande syften. I detta syfte har kommissionen föreslagit en begränsad anpassning av EU-förordningen till IMO:s globala datainsamlingsystem när det gäller definitioner, övervakningsparametrar, övervakningsplaner och mallar.

1.4 De föreslagna ändringarna av EU-förordningen är följande:

1.4.1 I rapporteringsskyldigheterna vid företagsbyten måste de parallella bestämmelserna i IMO:s globala datainsamlingsystem beaktas. Därmed säkerställs att samma juridiska enheter övervakar och rapporterar enligt rapporteringsperioder som har beräknats på samma sätt.

1.4.2 Parametern "transporterad last" kvarstår som en frivillig övervakningsparameter för företag som är villiga att lämna en beräkning av sina fartygs genomsnittliga energieffektivitet baserat på transporterad last.

1.4.3 Den nuvarande parametern "tidsåtgång till sjöss" ersätts med definitionen av "timmar under färd" i IMO:s globala datainsamlingsystem.

1.4.4 Beräkningen av "tillryggalagd sträcka" bör utgå från alternativen i relevanta riktlinjer för IMO:s datainsamlingsystem.

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2015/757 av den 29 april 2015 om övervakning, rapportering och verifiering av koldioxidutsläpp från sjötransporter och om ändring av direktiv 2009/16/EG (EUT L 123, 19.5.2015, s. 55).

1.4.5 Kraven på övervakningsplanernas innehåll bör anpassas för att ta hänsyn till IMO:s riktlinjer om energieffektivitetsplaner för fartyg (SEEMP), utom när det gäller de bestämmelser som är nödvändiga för att säkerställa att bara EU-relaterade uppgifter övervakas och rapporteras enligt EU-förordningen.

1.4.6 Fartygs koldioxidutsläpp i EU-hamnar ska också övervakas och rapporteras separat för att uppmuntra utnyttjandet av tillgängliga åtgärder för att minska koldioxidutsläpp i EU-hamnar och öka kunskaperna om utsläpp från fartyg.

1.4.7 De nuvarande bestämmelserna i EU-förordningen om att uppgifter ska verifieras av ackrediterade tredje parter ska kvarstå för att bevara EU:s mål om säkra uppgifter som är jämförbara över tiden och kan ligga till grund för framtida beslut på EU-nivå eller globalt.

1.5 De återstående viktiga frågorna när det gäller att uppnå en fullständig anpassning till riktlinjerna för IMO:s datainsamlingssystem rör i huvudsak verifieringsmyndigheter och verifieringsmetoder, övervakningsobjekt och offentliggörande av känsliga kommersiella data. Syftet med en fullständig anpassning av EU-förordningen till IMO:s datainsamlingssystem är att uppnå global rättslig enhetlighet för att minimera den ytterligare bördan, som får stora konsekvenser, särskilt för små och medelstora rederier, och undvika dubbla rapporteringskrav enligt två olika system.

2. Allmänna kommentarer

2.1 I yttrandet från 2013^(?) ifrågasatte EESK behovet och mervärdet av den andra driftsinformation och de andra driftsuppgifter än bränsleförbrukning och utsläpp som ska övervakas och rapporteras i enlighet med EU-förordningen, och i synnerhet behovet av informationen enligt artikel 9 d–g om övervakning av parametrar per resa och artikel 10 g–j om övervakning av parametrar på årsbasis samt bilaga II om övervakning av annan (relevant) information, eftersom denna information är kommersiellt känslig och frågor kan uppstå beträffande värdet av att ha tillgång till denna information i sammanställd form.

2.2 Med de ändringar av EU-förordningen som nu föreslås håller kommissionen i allmänhet fast vid sin ståndpunkt när det gäller offentliggörandet av de uppgifter som samlats in från enskilda fartyg. De föreslagna ändringarna är tekniska justeringar som utgör tekniska korrigeringar på parametreringsnivå. De utgör således inte någon fullständig anpassning av EU-förordningen till IMO:s datainsamlingssystem, såsom efterfrågats av IMO och sjöfartsbranschen i deras offentliga inlägg, och viktiga frågor kvarstår. Dessa rör främst verifieringsmyndigheter och verifieringsmetoder, övervakningsobjekt och offentliggörande av känsliga kommersiella data.

2.3 I sin bedömning av de föreslagna ändringarna bör kommissionen beakta att den globala sjöfartsbranschen är fast besluten att minska koldioxidutsläppen med minst 40 % till 2030 och sträva mot 70 % till 2050, jämfört med 2008, och att minska växthusgasutsläppen med minst 50 % till 2050, jämfört med 2008, i enlighet med målen i Parisavtalet. IMO antog en inledande strategi i april 2018, som ska ses över 2023 och som utgör ramen för att utarbeta och anta konkreta åtgärder på kort sikt för att minska koldioxidutsläppen samt föreslagna åtgärder på medellång till lång sikt för att uppnå lämpligt minskade utsläpp inom överenskomna tidslinjer och genomförandeplaner, i överensstämmelse med den färdplan för minskade koldioxidutsläpp fram till 2050 som man enats om inom IMO.

2.4 Med tanke på antalet förslag som medlemsstaterna och branschen har lämnat in för beaktande vid de kommande IMO-överläggningarna, och innehållet i dem, verkar alla berörda parter arbeta hårt för att reglera energieffektiviteten i världens handelsflotta inom en konkret tidsram, med exakta uppgifter och data från IMO:s datainsamlingssystem om koldioxidutsläpp från fartyg.

2.5 EESK anser att den föreslagna partiella anpassningen kommer att leda till betungande och ineffektiva dubbla övervaknings- och rapporteringskrav, eftersom rapporteringskraven fortfarande faller under två olika system: ett regionalt (EU) och ett globalt (IMO). Till följd av detta måste fartyg uppfylla övervaknings- och rapporteringskraven i både EU-förordningen och IMO:s globala datainsamlingssystem. EU:s och IMO:s rapporteringsmallar skiljer sig åt, vilket ökar arbetsbördan, den administrativa bördan och kostnaderna för fartygsbesättning och sjöfart.

2.6 En fullständig anpassning av EU-förordningen till IMO:s datainsamlingssystem skulle inte bara tjäna syftet att skapa en internationellt enhetlig, tillförlitlig databas för koldioxidutsläpp från fartyg, utan också ligga i linje med kommissionens agenda för bättre lagstiftning, som syftar till en målinriktad reglering för att uppnå dess mål och medföra fördelar för den europeiska ekonomin till lägsta möjliga kostnad. Det kommer också att säkerställa internationellt lika villkor för den europeiska flottan. Syftet med en fullständig anpassning av EU-förordningen till IMO:s datainsamlingssystem är att uppnå global rättslig enhetlighet för att minimera den ytterligare bördan, som får stora konsekvenser, särskilt för små och medelstora rederier, och undvika dubbla rapporteringskrav enligt två olika system.

(?) EESK:s yttrande om "Koldioxidutsläpp från sjötransporter" (EUT C 67, 6.3.2014, s. 170).

2.7 Enligt EU-förordningen ska kommissionen offentliggöra de uppgifter som mottagits tillsammans med identifikatorer för företag och enskilda fartyg, så att de kan användas av tredje part. Syftet med IMO:s ordning är helt enkelt att fastställa de totala koldioxidutsläppen från den internationella sjöfartssektorn i syfte att göra det lättare att fatta ytterligare politiska beslut och överväga ytterligare åtgärder för att minska växthusgasutsläppen. Kommissionen vill dock offentliggöra detaljerade (och kommersiellt känsliga) uppgifter om enskilda fartyg som anlöper EU-/EES-hamnar, vilket kan missbrukas. Detta skulle kunna leda till en orättvis bestraffning av fartyg och även snedvräda konkurrensen och medföra stora konkurrensackdelar för EU-redare på den globala sjöfartsmarknaden och för fartyg som anlöper EU-hamnar.

2.8 Det vore önskvärt att använda de befintliga IMO-mekanismerna för flaggstatsförvaltningarna för tillsyn och genomförande, inom ramen för ett enda, fungerande globalt system för insamling av uppgifter om bränsleförbrukning. Enligt IMO:s system är information från fartyg som lämnas till IMO via flaggstaten anonym för tredje part.

3. Särskilda kommentarer

3.1 Följande tekniska synpunkter på förslaget bör noteras. Enligt artikel 21 f måste uppgifter om genomsnittlig årlig bränsleförbrukning och genomsnittliga årliga koldioxidutsläpp per tillryggalagd sträcka och last som transporteras under resor fortfarande offentliggöras av kommissionen. Detta verkar stå i strid med den nya ändrade bestämmelsen i artikel 9.1 f (ny) i förslaget, enligt vilken övervakning (per resa) av transporterad last ska vara frivillig, eftersom den föreslagna ändringen beträffande transporterad last bara är en frivillig övervakningspost och därmed inte är anpassad till IMO:s datainsamlingssystem. Trots att definitionen av fartygets dödvikt har införts i artikel 3 p och artikel 11.3 a xi i förslaget verkar detta mått dessutom inte ha integrerats genomgående i alla artiklar i förslaget, vilket kan tolkas som bristande förtroende från kommissionens sida för effektiviteten i IMO:s datainsamlingssystem.

3.2 Ändringarna i artikel 11.2 och artikel 3 d i förslaget om företagsbyte är välkomna, eftersom de nu inför den tidigare ägarens ansvar, vilket var välbehövligt i de fall där ett företagsbyte ägt rum under en rapporteringsperiod. Definitionerna av "företag" och "rapporteringsperiod" samt tilldelningen av övervaknings- och rapporteringsskyldigheter vid "företagsbyten" är nu bättre anpassade till de parallella bestämmelserna i IMO:s datainsamlingssystem. Den nyligen införda beskrivningen verkar dock inte vara tillräckligt exakt för att reglera förhållandet mellan ett "gammalt" och ett "nytt" företag. För att största möjliga rättsliga klarhet ska råda skulle den nya ägaren kunna vara juridiskt ansvarig från och med den dag då bytet slutförs. Den föreslagna artikel 11.2 (ny) skulle kunna ändras på följande sätt:

"2. Vid företagsbyten ska det tidigare företaget så nära dagen då bytet genomförs som möjligt och senast tre månader efter bytet överlämna en rapport till kommissionen och myndigheterna i den berörda flaggstaten med samma innehåll som utsläppsrapporten men bara för den period under vilken verksamhet bedrevs på det företagsansvar. Det nya företaget ska säkerställa att alla fartyg uppfyller kraven i denna förordning från och med den dag då bytet slutförs."

Bryssel den 15 maj 2019.

Luca JAHIER
Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

Yttrande av Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, Europeiska rådet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén: Den inre marknaden i en värld som förändras – En unik tillgång som kräver ett nytt politiskt åtagande

(COM(2018) 772 final)

(2019/C 240/11)

Föredragande: **Gonçalo LOBO XAVIER**

Medföredragande: **Juan MENDOZA CASTRO**

Remiss	Kommissionen, 18.2.2019
Rättslig grund	Artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt
Ansvarig sektion	Sektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion
Antagande av sektionen	2.4.2019
Antagande vid plenarsessionen	15.5.2019
Plenarsession nr	543
Resultat av omröstningen (för/emot/nedlagda röster)	153/1/1

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1. EESK välkomnar kommissionens kraftfulla budskap om att stärka den inre marknaden och om behovet av ett engagemang från alla medlemsstater och medborgare. Den inre marknaden kräver en balans mellan människors förväntningar och en samordnad politik för att anpassa EU till de olika utmaningar som globaliseringen, nya utvecklingstendenser och tekniska framsteg innebär.

1.2. Kommittén efterlyser en inre marknad, densamma för alla EU-stater, som måste uppfattas som en möjlighet att på nytt hävda europeiska värden, grundläggande rättigheter och skyldigheter i syfte att uppnå framsteg och välbefinnande för alla medlemsstater och medborgare.

1.3. En smidig men konkret integrationsprocess utgör ett ytterst starkt skäl till att undvika och bekämpa hotet från protektionism, individualism och extremistiska samhällen. Kommunikationen om de väsentliga landvinningar som den inre marknaden innebär måste bli bättre bland allmänheten och medlemsstaterna.

1.4. Det finns goda exempel på hur EU-medborgare gynnas av den inre marknaden utifrån olika aktörers insatser och engagemang. Värden såsom frihet, ekonomisk tillväxt, demokrati, fred, vetenskap och innovation, politisk stabilitet, konsumenträttigheter och sociala rättigheter måste ingå i medborgarnas tänkesätt som ett resultat av en process som inleddes för 60 år sedan. Svårigheterna med att uppnå dessa värden får inte glömmas bort, utan bör bli till lärdomar inför framtiden.

1.5. EESK upprepar sitt stöd för att begränsa statligt stöd och bekämpa missbruk av dominerande ställning genom att betona de svårigheter som det innebär för europeiska företag att konkurrera på globala marknader med oligopol eller monopol, som i vissa fall är statligt ägda.

1.6. Kommittén framhåller även den inre marknadens avgörande roll som ett verktyg för att hjälpa fram en ambitiösare europeisk industristrategi med tydliga mål fram till 2030. En mer inkluderande och bredare integration på den inre marknaden vid sidan av en verkligt europeisk industristrategi bör även vara av högsta prioritet för nästa kommission, med inriktning på större investeringar i innovation och teknik och ett flexibla och mer användarvänliga regelverk för att det ska gå att konkurrera på global nivå, men utan att glömma bort efterlevnad av reglerna och hållbara förfaranden för en sund global konkurrens.

1.7. EESK upprepar att man bör utveckla Europeiska unionens sociala dimension i syfte att främja skapandet av kvalitativa arbetstillfällen, förbättra färdigheter och kompetens, öka de sociala investeringarna och utveckla den sociala ekonomin, med tonvikt på socialt ansvarstagande företag, samt förebygga fattigdom, ojämlikhet, diskriminering och social utestängning, med särskild betoning på unga människors integration i samhället. Kommittén anser det lämpligt att man genomför socialpolitiska strategier för att hantera denna situation, som ger upphov till ovilja mot EU, ökad populism och spridning av främlingsfientlighet bland delar av befolkningen.

1.8. Trots mycket omfattande insatser när det gäller genomförandet och tillämpningen av reglerna för den inre marknaden visar fakta ⁽¹⁾ att nationella åtgärder kan leda till oproportionerliga bördor för medborgare och företag. För EESK är det en prioritet att uppmana medlemsstaterna att undvika dessa metoder.

1.9. EESK har under årens lopp stött den digitala ekonomin, väl medveten om att den inre marknads framtid är kopplad till den. Kommittén instämmer med kommissionen i att den allmänna dataskyddsförordningen ⁽²⁾ är ytterst viktig för att säkerställa förtroendet för den inre marknaden när det gäller personuppgifter, men ytterligare åtgärder krävs för att skapa en bättre, tydlig och användarvänlig ram för att undvika onödiga bördor och missförstånd. Detta är också avgörande för att öka rörligheten för en bättre tjänstesektor som växer och har stor betydelse för den ekonomiska tillväxten och nya arbetstillfällen. En växande tjänstesektor och en allt större brist på kompetens kräver en bättre fungerande inre marknad.

1.10. EESK stöder målet att skapa gynnsamma förutsättningar för övergången till en cirkulär modell och upprepar att ett sunt system för finansiering av hållbar tillväxt, med en långsiktig strategi, utgör den viktigaste drivkraften för att återupprätta förtroendet för marknaderna och koppla besparingar till hållbara investeringar.

1.11. EESK välkomnar de tydliga framstegen med att omvandla Europeiska stabilitetsmekanismen (ESM) till en europeisk valutafond, som skulle kunna erbjuda likviditet som en försiktighetsåtgärd och därigenom minska villkorlighetsprogrammen. För att hantera framtida faror inom det finansiella systemet stöder kommittén dock strävan efter samförstånd bland medlemsstaterna om fullbordandet av bankunionen. Genomförandet av fullständigt integrerade finansmarknader och kapitalmarknadsunionen bör också fortsätta att stå högt upp på dagordningen.

2. Bakgrund

2.1. Kommissionen har genom strategin för den inre marknaden ⁽³⁾, kapitalmarknadsunionen ⁽⁴⁾ och strategin för den digitala inre marknaden ⁽⁵⁾ under de senaste fyra åren lagt fram ambitiösa och balanserade åtgärder för att ytterligare fördjupa den inre marknaden och göra den rättvisare.

2.2. Flera förslag har redan antagits, men det återstår fortfarande för Europaparlamentet och rådet att komma överens om 20 av de 67 förslag som tas upp i dessa strategier.

2.3. I mars 2018 bad Europeiska rådet kommissionen att göra en lägesbedömning av den inre marknaden när det gäller genomförande, tillämpning och efterlevnad av den gällande lagstiftningen samt när det gäller kvarvarande hinder och möjligheter för en fullt fungerande inre marknad.

2.4. Detta meddelande antas samtidigt som den årliga tillväxtöversikten ⁽⁶⁾ och ett meddelande med en lägesrapport om investeringsplanen ⁽⁷⁾.

2.5. Inom ramen för strategin för den digitala inre marknaden har kommissionen lagt fram flera initiativ med syftet att undanröja de största hindren för e-handel. Flera av dessa har redan antagits, t.ex. om geoblockering ⁽⁸⁾, gränsöverskridande paketleveranser ⁽⁹⁾, mervärdesskatt på e-handel ⁽¹⁰⁾ och konsumentskyddssamarbete ⁽¹¹⁾.

2.6. Nätplattformar har blivit viktiga aktörer på den inre marknaden och har gjort det möjligt för över en miljon företag att nå kunder i hela unionen. Kommissionen har lagt fram ett förslag om nya harmoniserade regler avseende metoder för nätplattformar för företag ⁽¹²⁾ som Europaparlamentet och rådet kom överens om på politisk nivå i februari 2019.

⁽¹⁾ COM(2018) 772 final, kapitel 2.1.

⁽²⁾ EUT L 119, 4.5.2016, s. 1.

⁽³⁾ COM(2015) 550 final, EUT C 177, 18.5.2016, s. 1.

⁽⁴⁾ COM(2015) 468 final, EUT C 133, 14.4.2016, s. 17.

⁽⁵⁾ COM(2015) 192 final, EUT C 71, 24.2.2016, s. 65.

⁽⁶⁾ COM(2018) 770 final

⁽⁷⁾ COM(2018) 771 final.

⁽⁸⁾ Förordning (EU) 2018/302.

⁽⁹⁾ Förordning (EU) 2018/644.

⁽¹⁰⁾ Direktiv (EU) 2017/2455.

⁽¹¹⁾ Förordning (EU) 2017/2394.

⁽¹²⁾ COM(2018) 238 final.

3. Allmänna kommentarer

3.1. EESK stöder kommissionens kraftfulla budskap om att stärka den inre marknaden, som utgör en viktig landvinning och ett centralt inslag i den europeiska integrationsprocessen. Den bör utgöra grunden för välfärd i Europa.

3.2. Införandet av euron och Schengenavtalet var avgörande ögonblick på vägen mot att fullborda den inre marknaden. Samtidigt finns det fortfarande många skillnader mellan medlemsstaterna som behöver åtgärdas. Det krävs ett starkt engagemang från alla medlemsstater för att förändra denna situation och skapa sammanhållning.

3.3. Den inre marknaden kräver en balans mellan människors förväntningar och en samordnad politik för att tillgodose det ständiga behovet av att anpassa EU till de olika utmaningar som globaliseringen, nya utvecklingstendenser, tekniska framsteg och digitalisering innebär.

3.4. Den inre marknaden, som ger tillgång till mer än 512 miljoner konsumenter, utgör en tydlig framgång: de regleringsmässiga hindren har avlägsnats för mer än 80 % av industrins produkter genom antagandet av gemensamma regler, men denna process kan inte tas för given. Skillnaderna mellan medlemsstaternas åtagande och behovet av att genomföra relaterad lagstiftning på ett bättre sätt måste utgöra en politisk prioritering. Den inre marknaden måste också omfatta e-handlare.

3.5. Kommissionens medgivande av behovet av att komma överens om lagstiftningsförslag och minska klyftan mellan retorik och resultat är ett gott tecken. Detta är något medlemsstaterna kontinuerligt måste arbeta med.

3.6. En fullständig integration av den inre marknaden kommer aldrig att uppnås såvida inte medlemsstaterna inser det verkliga värdet av processen och informerar medborgarna om den. Landvinningarna måste framhållas av de politiska ledarna med ett positivt budskap för människors välfärd.

3.7. Det europeiska projektet bygger på fred, välfärd och social utveckling. Kostnaderna för ett uteblivet EU-samarbete måste lyftas fram som en påminnelse för dem som tvivlar. EU:s medborgare måste uppskatta de landvinningar som gjorts för att spela en aktiv roll i processen och i samband därmed undvika missförstånd och radikala ståndpunkter. Processen mot en inre marknad har bidragit till EU:s utveckling och som skulle kunna användas som ett gott exempel för att främja europeiska värden.

3.8. Det kan inte finnas någon inre marknad om det på denna säljs produkter av "två slags" kvalitet, om produkter som säljs i nya EU-länder är av en annan kvalitet (och har en lägre andel högkvalitativa råvaror) än de som under samma varumärke säljs i övriga EU-länder. Enligt EESK är detta förfarande oacceptabelt.

4. Särskilda kommentarer

4.1. *Den inre marknaden som ett kommunikationsverktyg för europeiska värden och landvinningar*

4.1.1. EESK anser att ett gemensamt språk måste användas för att kommunicera om den inre marknadens landvinningar på ett bättre sätt. Fakta bör uppvärderas såsom medborgarnas rörlighet för fritids- och arbetsändamål, finansiella tjänster eller, för den delen, sociala aspekter avseende säkerhet och arbetsmöjligheter eller konsumentskydd.

4.1.2. Kommittén anser att det finns ett synsätt som förespråkas av ett fåtal som håller på att undergräva utvecklingsprocessen i Europa. Detta synsätt stöds genom att skillnaderna mellan medlemsstaterna lyfts fram tillsammans med lösryckta fakta som inte speglar hela verkligheten vad gäller den inre marknaden. Det är avgörande att förhindra och bekämpa detta slags budskap bland medborgarna, helt enkelt av den anledningen att integrationspolitiken är mycket dynamisk och sker i olika hastigheter. Det sammantagna resultatet måste framhållas, och nödvändigheten av att undvika ojämlikhet på olika nivåer (ekonomiskt, socialt, utbildningsmässigt etc.) måste vara en prioritet.

4.2. *Fler möjligheter och fördelar för enskilda medborgare*

4.2.1. EU:s konkurrenspolitik och EU:s konsumentpolitik har spelat en viktig roll för utvecklingen av den inre marknaden. För att konsumenterna ska kunna dra nytta av dess fördelar måste den inre marknaden fungera effektivt, och konsumenterna måste kunna lita på varor och tjänster, både online och offline och oavsett om de tillhandahålls lokalt eller från en annan medlemsstat. Medlemsstaterna måste se till att företagen följer konkurrens- och konsumentskyddsbestämmelserna och att det inte förekommer någon diskriminering av konkurrenter på bekostnad av konsumenternas välfärd.

4.2.2. EU:s konkurrenspolitik, som har ett starkt anseende världen över, har spelat en viktig roll för utvecklingen av den inre marknaden. EESK har under årens lopp betonat att begränsningen av statliga stöd och bekämpningen av missbruk av dominerande ställning har gett upphov till en dynamisk EU-marknad och gynnat konsumenter och företag.

4.2.3. När det gäller konkurrensreglerna måste även e-handlarna respektera EU:s inre marknad, och de globala företagens ställning måste fastställas.

4.3 *Fördelar för företagen*

4.3.1. Den inre marknaden erbjuder entreprenörer ett regelbaserat, öppet och multilateralt handelssystem, som garanterar tillträde till internationella värdekedjor.

4.3.2. Syftet med kapitalmarknadsunionen är att mobilisera kapital i Europa och kanalisera det till alla företag, all infrastruktur och alla hållbara, långsiktiga projekt som har positiva effekter på sysselsättningen ⁽¹³⁾.

4.3.3. Mycket återstår dock att göra: Företag inom EU förlitar sig i mycket högre utsträckning på bankutlåning än företag i Förenta staterna.

4.3.4. Den inre marknads omfattning innebär att unionen kan utforma ett regelbaserat, öppet och multilateralt handelssystem. Företag från tredjeländer måste följa unionslagstiftningen för att få tillgång till den inre marknaden, inklusive i fråga om hälsa, miljö, livsmedels- och produktsäkerhet och konsumentskydd.

4.3.5. Kommittén betonar de svårigheter som det innebär för europeiska företag att konkurrera på globala marknader med oligopol eller monopol, som i vissa fall är statligt ägda. Exempel på detta är järnvägssektorn, lufttransporter, vindkraftverk m.m., där europeiska företag står inför enorm konkurrens (från företag i tredjeländer, särskilt Kina).

4.4 *Den sociala dimensionen*

4.4.1. EESK har redan uppmanat kommissionen att utveckla EU:s sociala dimension i syfte att främja skapandet av kvalitativa arbetstillfällen, förbättra färdigheter och kompetens, öka de sociala investeringarna och utveckla den sociala ekonomin samt förebygga fattigdom, ojämlikhet, diskriminering och social utestängning, med särskild betoning på unga människors integration i samhället.

4.4.2. Det finns på något sätt en uppfattning att arbetstagarna har varit de stora förlorarna i samband med den ekonomiska krisen, som har lett till ökad arbetslöshet och fattigdom, stagnerande eller sänkta reallöner och nedskärningar av de sociala förmånerna. Kommittén anser det lämpligt att man genomför socialpolitiska strategier för att hantera denna situation, som ger upphov till ovilja mot EU, ökad populism och spridning av främlingsfientlighet bland delar av befolkningen. Samtidigt som krisens konsekvenser långtifrån är över slår Europeiska fackföreningsinstitutet (ETUI) i sin forskning ⁽¹⁴⁾ fast att arbetstagarna i nio medlemsstater tjänade mindre 2017 än 2010. EESK påminner om att det i sex EU-medlemsstater inte finns någon obligatorisk minimilön, samtidigt som den i andra medlemsstater är mycket låg ⁽¹⁵⁾.

4.4.3. EESK välkomnar framstegen när det gäller antagandet av den europeiska rättsakten om tillgänglighet för att främja rättigheterna för personer med funktionsnedsättning och uppmanar medlemsstaterna att införliva den på ett ambitiöst och balanserat sätt. Kommittén uppmanar också nästa kommission att lägga fram en europeisk handlingsplan för sektorn för den sociala ekonomin, som skapar lika konkurrensvillkor för företagen inom den sociala ekonomin och främjar sektorns utveckling.

4.5 *Att genomföra och tillämpa reglerna för den inre marknaden på ett effektivare sätt*

4.5.1. Trots mycket omfattande insatser när det gäller genomförandet av direktiven om den inre marknaden visar fakta ⁽¹⁶⁾ att nationella åtgärder kan leda till oproportionerliga bördor för medborgare och företag ⁽¹⁷⁾. Detta är någonting som medlemsstaterna särskilt måste ta itu med, och arbetet med att ta fram nya verktyg för att undvika detta måste prioriteras.

4.5.2. Kommittén framhåller att de senaste signalerna vad gäller genomförandet av EU:s lagstiftning "inte alltid varit uppmuntrande", vilket kräver ett större åtagande från medlemsstaterna.

⁽¹³⁾ EUT C 81, 2.3.2018, s. 117.

⁽¹⁴⁾ Benchmarking Working Europe 2018.

⁽¹⁵⁾ Europeiska fonden för förbättring av levnads- och arbetsvillkor.

⁽¹⁶⁾ COM(2018) 772 final, kapitel 2.1.

⁽¹⁷⁾ Se det franska initiativet <https://ue.delegfrance.org/suppression-de-sur-transpositions>.

4.6. *Utnyttja den inre marknadens alla möjligheter*

4.6.1. Den digitala inre marknaden och tjänsteekonomin

4.6.1.1. EESK har under årens lopp stött den digitala ekonomin, väl medveten om att den inre marknadens framtid är kopplad till den ⁽¹⁸⁾.

4.6.1.2. Av denna anledning välkomnar EESK varmt den politiska överenskommelsen ⁽¹⁹⁾ om det första programmet någonsin för ett digitalt Europa 2021–2027 ⁽²⁰⁾, med en sammanlagd budget på 9,2 miljarder euro för att forma och stödja den digitala omvandlingen av Europas samhällen och ekonomier och säkerställa en omfattande användning och ett omfattande införande av digital teknik inom hela ekonomin och samhället, i syfte att stärka Europas industriella tekniska ledarskap.

4.6.1.3. Eftersom tjänstesektorn i allt högre grad bidrar till den totala EU-ekonomin ⁽²¹⁾ och till skapandet av arbetstillfällen i EU är det mer nödvändigt än någonsin att fullt ut utnyttja denna sektors potential, i synnerhet eftersom denna sektors beräknade vinst är betydande ⁽²²⁾.

4.6.2. Den europeiska dataekonomin

4.6.2.1. Huvudfrågan för den inre marknaden består i att bygga upp ett Europabaserat ekosystem för uppgifter som en oundgänglig vektor för ekonomiska och sociala framsteg samt en robust konkurrenskraft i en värld som drastiskt håller på att omvandlas med starka konkurrenter i Förenta staterna och Asien. I syfte att främja konnektivitet och lagringsmöjligheter finns det över hela kontinenten ett stort behov av offentlig-privata investeringar i infrastruktur ⁽²³⁾.

4.6.2.2. EESK instämmer med kommissionen i att den allmänna dataskyddsförordningen ⁽²⁴⁾ är nödvändig för att säkerställa förtroendet för den inre marknaden för personuppgifter ⁽²⁵⁾, men den föreslagna förordningen om integritet och elektronisk kommunikation ⁽²⁶⁾ måste förtydligas i syfte att garantera tillämpning av stadgan om de grundläggande rättigheterna och de mänskliga rättigheterna (artiklarna 5, 8 och 11), liksom möjligheten till restriktioner som införs genom nationell lagstiftning ⁽²⁷⁾.

4.6.3. Den cirkulära ekonomin och en hållbar finanssektor

4.6.3.1. Kommittén stöder målet att skapa gynnsamma förutsättningar för övergången till en **cirkulär modell** som täcker hela livscykeln för produkter ⁽²⁸⁾.

4.6.3.2. Ett robust, långsiktigt system för att finansiera **hållbar tillväxt** utgör en viktig drivkraft för att återupprätta förtroendet för marknaderna och koppla sparande till hållbara investeringar. EU:s handlingsplan ⁽²⁹⁾ i denna fråga måste främja varaktig, inkluderande och hållbar ekonomisk tillväxt, full och produktiv sysselsättning samt anständigt arbete för alla (mål 8 för hållbar utveckling) ⁽³⁰⁾.

⁽¹⁸⁾ EUT C 71, 24.2.2016, s. 65, EUT C 440, 6.12.2018, s. 57, EUT C 75, 10.3.2017, s. 119, EUT C 125, 21.4.2017, s. 51, EUT C 288, 31.8.2017, s. 1, EUT C 81, 2.3.2018, s. 102.

⁽¹⁹⁾ IP/19/528.

⁽²⁰⁾ COM(2018) 434 final, EUT C 62, 15.2.2019, s. 292.

⁽²¹⁾ Tjänstesektorn är för närvarande den viktigaste sektorn i EU och står för cirka 75 % av EU:s BNP.

⁽²²⁾ Se COM(2018) 772 final: Meddelande från kommissionen om "Den inre marknaden i en värld som förändras", punkt 3.4.

⁽²³⁾ EUT C 345, 13.10.2017, s. 130.

⁽²⁴⁾ EUTL 119, 4.5.2016, s. 1.

⁽²⁵⁾ EUT C 229, 31.7.2012, s. 90.

⁽²⁶⁾ COM(2017) 10 final.

⁽²⁷⁾ EUT C 345, 13.10.2017, s. 138.

⁽²⁸⁾ EUT C 230, 14.7.2015, s. 91.

⁽²⁹⁾ COM(2018) 97 final; EUT C 62, 15.2.2019, s. 73; EUT C 62, 15.2.2019, s. 103; EUT C 62, 15.2.2019, s. 97.

⁽³⁰⁾ EUT C 62, 15.2.2019, s. 73.

4.6.4. Varu- och tjänstemarknaderna

4.6.4.1. Standardiseringsmodellen gör EU världsledande. EESK framhåller kommissionens arbete på detta område. De europeiska standardernas enhetlighet och samstämmighet säkerställs genom den bakomliggande principen om "en standard, en provning – godtagna i hela Europa". Detta ger företagen investeringssäkerhet samt rättslig och finansiell säkerhet ⁽³¹⁾.

4.6.4.2. Målet med paketet "Ren energi för alla i EU" är att påskynda, omvandla och befästa omställningen till ren energi i EU:s ekonomi samtidigt som de viktiga målen om ekonomisk tillväxt och skapande av arbetstillfällen bibehålls ⁽³²⁾.

4.6.4.3. Efter det fjärde järnvägspaketet (2013) ⁽³³⁾ visar den sjätte övervakningsrapporten om järnvägsmarknaden ⁽³⁴⁾ att den sammanlagda längden av EU:s järnvägsnät har ökat.

4.6.4.4. "5G för Europa: en handlingsplan" ⁽³⁵⁾ tar itu med ett av de mest avgörande inslagen i den digitala ekonomin och det digitala samhället. Kommersiella tjänster kommer att tillhandahållas 2020. Följande faktorer kommer enligt EESK:s uppfattning att vara avgörande: framgången för de projekt som genomförs inom ramen för det offentlig-privata partnerskapet för 5G (5G-PPP) under forskningsstadiet samt integreringen av fronthaul-näten och backhaul-näten för dataöverföring genom dataväxlar med hög kapacitet, heterogena överföringslänkar och molnbaserade processorer som anlitat flera leverantörer av internetjänster ⁽³⁶⁾.

4.6.5. Mer integrerade kapitalmarknader och en fullt utvecklad bankunion

4.6.5.1. Efter de åtgärder som vidtagits till följd av finanskrisen befinner sig bankerna inom EU nu i ett bättre läge för att kunna hantera framtida instabilitet. EESK välkomnar de tydliga framstegen med att omvandla ESM till en europeisk valutafond, som skulle kunna erbjuda likviditet som en försiktighetsåtgärd och därigenom minska villkorlighetsprogrammen.

För att hantera framtida faror inom det finansiella systemet stöder kommittén dock strävan efter samförstånd bland medlemsstaterna om upprättandet av en stark bankunion, med fokus på åtgärder som kan öka förtroendet bland medborgare och företag.

4.6.6. Minska den administrativa bördan och underlätta uppfyllelse av skattskyldigheten

4.6.6.1. Moderna regler för bolagsrätt inom EU är av avgörande betydelse för den inre marknaden. I det avseendet utgör paketet om europeisk bolagsrätt en övergripande strategi för att balansera och skydda alla berörda parter legitima intressen och behov – små och medelstora företags, minoritetsaktieägares, fordringsägares och anställdas ⁽³⁷⁾.

4.6.6.2. Kravet på enhällighet i rådet försvårar antagandet av gemensamma regler för vissa beskattningsaspekter, i synnerhet vad gäller den gemensamma (konsoliderade) bolagsskattebasen (CCCTB) och en gemensam mervärdesskatt i EU. EESK stöder även paketet om momsreformen ⁽³⁸⁾.

4.6.7. Hållbara transporter

4.6.7.1. Fyra av tio europeiska förare som intervjuats i en undersökning ⁽³⁹⁾ uppgav att de förväntar sig att nästa bil de köper kommer att vara en elbil. Standarder för miljövänliga bilar och elfordonsincitament kommer att bidra till att de europeiska biltillverkarna kan förbli konkurrenskraftiga på en världsmarknad som utvecklas snabbt mot elektrifiering.

4.6.7.2. EESK välkomnar den europeiska batterialliansen som ett gott exempel på en strategisk värdekedja i Europa. Mycket större ansträngningar är dock nödvändiga, eftersom de europeiska märkena släpar långt efter tillverkare i Asien och Förenta staterna i kapplöpningen mot att leverera laddhybridfordon till massmarknaden.

⁽³¹⁾ EUT C 197, 8.6.2018, s. 17.

⁽³²⁾ EUT C 246, 28.7.2017, s. 64.

⁽³³⁾ EUT C 327, 12.11.2013, s. 122.

⁽³⁴⁾ COM(2019) 51 final.

⁽³⁵⁾ COM(2016) 588 final.

⁽³⁶⁾ EUT C 125, 21.4.2017, s. 74.

⁽³⁷⁾ EUT C 62, 15.2.2019, s. 24.

⁽³⁸⁾ EUT C 237, 6.7.2018, s. 40.

⁽³⁹⁾ <https://www.euractiv.com/section/electric-cars/opinion/dont-let-european-automakers-lose-the-race-to-electrification>.

4.7. Vägen framåt

4.7.1. Processen med den europeiska planeringsterminen måste användas som ett av verktygen för att på ett effektivare och snabbare sätt få till stånd en bättre inre marknad när så är lämpligt.

4.7.2. Medlemsstaterna kan dra nytta av en mer inkluderande dialog på grundval av civilsamhällets förväntningar. Den europeiska planeringsterminen utgör en del av denna dialog, och medlemsstaternas förmåga att dra nytta av "landsspecifika rekommendationer" som kan förbättra – inte tvinga fram – nationella reformer framstår som ett avgörande steg för att uppnå framgång och engagera civilsamhället.

4.7.3. Insatserna för att stödja den inre marknadens landvinningar måste finnas närvarande i alla medlemsstaters politik och åtaganden, med deltagande från medborgarna och engagemang från samhället. Det är avgörande att se till att en effektiv kommunikation mellan medborgarna och "det europeiska projektet på grundval av den inre marknaden" är prioriteringar för medlemsstaterna. Därigenom kommer EU:s ledare att bidra till att förhindra extremism och radikala åtgärder mot en inre marknad.

4.7.4. EESK välkomnar kommissionens uppmaningar och anmodanden till Europeiska rådet, särskilt om att säkerställa att rådet arbetar snabbt tillsammans med Europaparlamentet för att så snart som möjligt anta lagförslag inom ramen för strategin för den inre marknaden, den digitala inre marknaden och kapitalmarknadsunionen och bankunionen ⁽⁴⁰⁾.

Bryssel den 15 maj 2019.

Luca JAHIER
Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

⁽⁴⁰⁾ COM(2018) 772 final.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, Europeiska rådet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén – Samordnad plan om artificiell intelligens

(COM(2018) 795 final)

(2019/C 240/12)

Föredragande: **Tellervo KYLÄ-HARAKKA-RUONALA**

Remiss	Kommissionen, 18.2.2019
Rättslig grund	Artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt
Ansvarig facksektion	Inre marknaden, produktion och konsumtion
Antagande av facksektionen	2.4.2019
Antagande vid plenarsessionen	15.5.2019
Plenarsession nr	543
Resultat av omröstningen (för/emot/nedlagda röster)	210/2/1

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 EESK välkomnar den samordnade planen om artificiell intelligens (AI) och vill att den börjar tillämpas snarast med tanke på hur snabbt artificiell intelligens håller på att utvecklas och införas utanför EU. För att stå sig i den internationella konkurrensen måste EU gå i bräschen när det gäller innovation och investeringar och samtidigt följa principerna om att det är människan som ska fortsätta att ha kontrollen och om att man ska kunna lita på den artificiella intelligensen.

1.2 EESK framhåller att utvecklingen och användningen av AI måste vara inkluderade och inbegripa aktörer inom civilsamhället, däribland företag, arbetstagare och konsumenter. Genomförandet av AI-strategin bör därför fokusera på hur man kan dra maximal nytta av de möjligheter som artificiell intelligens medför för hela samhället.

1.3 EESK stöder initiativen som går ut på att mer medel ska avsättas till AI-relaterad innovation, infrastruktur och utbildning via EU:s finansieringsinstrument. Kommittén uppmanar även medlemsstaterna att vidta de åtgärder som krävs för att de gemensamma målen ska uppnås.

1.4 För att främja utveckling och införande av AI i den privata sektorn anser EESK att det krävs ett bra företagsklimat med gynnsam och stabil politik och ett regelverk som främjar innovation och investeringar på AI-området, med hänsyn till de särskilda behoven hos små och medelstora, nystartade och expanderande företag.

1.5 EESK anser att det är ytterst viktigt att säkerställa kvalitet, tillgång, tillgänglighet, interoperabilitet och ett smidigt flöde inom den inre marknaden vad gäller data, samtidigt som man ser till att personuppgifterna och den personliga integriteten skyddas. Vi vill att tillgången till offentliga uppgifter underlättas och att det skapas förutsättningar för att upprätta europeiska digitala plattformar.

1.6 EESK stöder de gränsöverskridande samarbeten, partnerskap och nätverk som upprättats för att främja innovation och införande av AI och framhåller vikten av ett brett samarbete mellan olika samhällsaktörer.

1.7 EESK uppmanar medlemsstaterna att anpassa sina utbildningssystem till de nya kompetensbehoven, vilket kräver reformer från grundskola till universitet. Därutöver är livslångt lärande och fortbildning en nödvändighet, och denna form av kompetensutveckling kommer i allt större utsträckning att äga rum inom yrkeslivets ramar. Den sociala dialogen spelar en viktig roll för att föregripa arbetsrelaterade förändringar och behov.

1.8 När det gäller förvaltningen av AI-relaterade strukturella förändringar har EESK konstaterat att en förstärkning av Europeiska fonden för justering för globaliseringseffekter är ett steg i riktning mot en fullt utrustad europeisk övergångsfond som ska hjälpa till att hantera den digitala omvandlingen.

1.9 EESK betonar att utvecklingen och användningen av AI måste ske i linje med EU:s värden samt i enlighet med konsument-, arbets- och bolagsrättslagstiftningen. Företrädare för det civila samhället och arbetsmarknadens parter måste involveras i utarbetandet av strategier och åtgärder med anknytning till AI. Att tillhandahålla kunskap om AI är också nödvändigt för att öka människors förtroende.

1.10 Eftersom AI måste vara till gagn för hela samhället och hänsyn måste tas till såväl ekonomi-, samhälls- som miljöfrågor föreslår EESK att EU ska låta ramen för hållbar utveckling tjäna som riktlinje för den framtida utvecklingen inom AI. EESK efterlyser också att enskilda organisationer genomför AI på ett hållbart sätt, som inbegriper korrekta metoder för information och samråd.

2. Allmänna kommentarer

2.1 Efter att strategin om artificiell intelligens för Europa offentliggjordes i april 2018 har kommissionen tillsammans med medlemsstaterna arbetat med att ta fram en samordnad plan om AI som ska göra att åtgärderna, särskilt investeringsåtgärderna, på EU-nivå och nationell nivå får största möjliga verkan och att EU klarar sig i den internationella konkurrensen.

2.2 I den samordnade planen föreslås gemensamma åtgärder på fyra områden: ökade investeringar, förbättrad tillgång till data, främjande av färdigheter och kompetens samt ökat förtroende. Enligt den samordnade planen ska medlemsstaterna även ha upprättat nationella AI-strategier senast i mitten av 2019.

2.3 EESK välkomnar den samordnade planen som ett viktigt steg mot att förbättra genomförandet av strategin. Kommittén har lagt fram sina synpunkter om strategin i ett tidigare yttrande ⁽¹⁾. Kommittén har även avgett ett yttrande om programmet för ett digitalt Europa ⁽²⁾. Därutöver har vi avgett yttranden på eget initiativ om olika aspekter i AI-frågan ⁽³⁾, liksom flera andra yttranden som också rör AI.

2.4 EESK anser att det är viktigt att genomförandeåtgärderna planeras både på EU- och medlemsstatsnivå, med tanke på att EU och medlemsstaterna har olika befogenheter på olika politikområden. Även samarbete och samordning behövs så att man kan uppnå mesta möjliga resultat på ett så effektivt sätt som möjligt, sett i ett EU-omfattande perspektiv. Alla medlemsstater uppmanas att vidta de åtgärder som krävs för att uppnå de gemensamma målen utifrån de olika förutsättningar som råder i de olika länderna.

2.5 Förutom samarbete och samordning mellan beslutsfattare på olika nivåer måste alla aktörer i samhället samarbeta. Endast på så sätt kan inkonsekvenser, överlappningar och glapp undvikas och åtgärdernas effektivitet och verkan ökas.

2.6 EESK efterlyser ett skyndsamt genomförande av strategin, eftersom AI utvecklas och införs i snabb takt utanför EU. Samtidigt bör EU och medlemsstaterna strikt hålla fast vid de långsiktiga målen i strategin. EESK stöder ambitionen "att Europa ska bli den världsledande regionen för utveckling och användning av etisk och säker AI av spetskvalitet, samtidigt som en människoorienterad inställning främjas globalt" ⁽⁴⁾.

2.7 För att klara sig i den globala konkurrensen måste EU resolut gå sin egen väg samtidigt som man tar hänsyn till utvecklingen och trenderna utanför Europa. EESK anser att det är viktigt att konkurrenskraft och förtroende diskuteras tillsammans. Tillförlitlighet skulle kunna bli EU:s konkurrensfördel, även om andra aspekter av konkurrenskraften också måste inbegripas.

2.8 Eftersom AI måste vara till gagn för hela samhället föreslår EESK att EU använder ramen för hållbar utveckling som riktlinje för den framtida utvecklingen inom AI. För att uppnå hållbar utveckling inom de tre dimensionerna krävs det politiska strategier och åtgärder som stärker ekonomin och leder till välstånd i samhället, men som också bidrar till att minska inverkan på klimat och miljö.

2.9 EESK påpekar att AI-relaterad politik måste utformas utifrån det civila samhällets perspektiv, inklusive företagens, arbetstagar- och konsumenternas. Vederbörlig hänsyn måste tas till hur man kan dra största möjliga nytta av de möjligheter som AI medför för hela samhället och hur man kan minimera riskerna, inklusive manipulering av demokratiska processer.

2.10 EESK framhåller vikten av delaktighet för alla och principen om att ingen ska lämnas på efterkälken i utvecklingen och införandet av AI. Detta gäller tillgängligheten till data och infrastruktur, tillgången till användarvänliga produkter liksom till kunskap och kompetens. Delaktighet för alla är viktigt för både enskilda personer och företag, särskilt små och medelstora företag. Särskilda åtgärder bör vidtas för att öka kvinnors kompetens inom artificiell intelligens och uppmuntra dem att arbeta inom AI, även inom industrin.

⁽¹⁾ EUT C 440, 6.12.2018, s. 51.

⁽²⁾ EUT C 62, 15.2.2019, s. 292.

⁽³⁾ EUT C 288, 31.8.2017, s. 43, EUT C 440, 6.12.2018, s. 1, EUT C 345, 13.10.2017, s. 52, EUT C 190, 5.6.2019, s. 17.

⁽⁴⁾ Bilaga till COM(2018) 795 final.

2.11 Med tanke på de enorma samhällsutmaningarna och den extremt snabba teknikutvecklingen bör EU fullt ut utnyttja AI i prediktiv analys inom till exempel hälso- och sjukvården och transportsektorn, inklusive arbetskraftsfrågan. EU bör dessutom förutse de möjligheter som följer av omvälvande teknik såsom kvantteknik.

3. Främja innovation och affärsutveckling

3.1 AI kan öka effektiviteten och produktiviteten i olika typer av affärsverksamhet men ger även nya affärsmöjligheter inom många olika branscher och tjänster. Detta gäller såväl storföretag som små och medelstora, nystartade och expanderade företag. Dessutom kommer helt nya typer av företag att startas.

3.2 Eftersom det händer mycket utanför EU när det gäller utveckling och införande av AI bör även EU göra mer för att öka sin konkurrenskraft. Det handlar inte om att satsa på rätt vinnare utan snarare om att se de problem och utmaningar som måste hanteras i syfte att skapa och upprätthålla rätt förutsättningar för att kunna utnyttja möjligheterna och minska riskerna med AI.

3.3 Investeringar i innovation och infrastruktur och vidareutveckling av den inre marknaden är de främsta områden som insatserna bör koncentreras på. Därutöver vill EESK framhäva att det allmänna affärsklimatet, till exempel vad gäller beskattning, reglering och tillgången på produktionsmedel, är av största vikt för företagens innovationsverksamhet och investeringsbeslut.

3.4 EESK stöder initiativen om att anslå mer medel till utveckling och införande av AI. Instrument som Horisont Europa, programmet för ett digitalt Europa, InvestEU och Europeiska fonden för strategiska investeringar är alla värdefulla och nödvändiga instrument som kan användas för att främja innovation och investeringar på AI-området.

3.5 Den offentliga sektorn har en viktig funktion genom sina investeringar av egna medel i AI liksom genom offentliga upphandlingar, men det krävs även stora privata investeringar för att AI i önskad utsträckning både ska utvecklas och börja användas i flera olika sektorer. Offentlig finansiering ger skjuts åt privata investeringar och har på så sätt avgörande betydelse. Finansieringsrutinerna bör dock göras mer användarvänliga. Dessutom bör finansieringsregler som främjar risktagande tas fram.

3.6 Företagsekosystem, bestående av företag i olika storlekar och från olika branscher och olika delar i värdekedjan, är nödvändiga för att AI ska kunna utvecklas och börja användas. Detsamma gäller samarbete mellan företag och andra berörda aktörer. EESK stöder kommissionens planer på att stärka gränsöverskridande samarbeten, partnerskap och nätverk genom sammankopplade spetsforskningsenheter, provningsanläggningar och digitala innovationsnav. Kommittén betonar behovet av att främja förbindelserna med små och medelstora företag och anser att civilsamhällesorganisationerna och arbetsmarknadens parter bör delta i samarbetet inom de digitala innovationsnaven.

3.7 Kunskap och kompetens är avgörande för innovation och affärsutveckling inom AI. Det är inte bara en särskild AI-kompetens som efterfrågas utan också kunskap om hur AI ska tillämpas inom specifika branscher, inklusive entreprenörsfärdigheter. Eftersom ny affärs- och branschkompetens bäst främjas genom forskningsprojekt uppmanar EESK EU och medlemsstaterna att se till att det finns tillräckliga medel för denna typ av forskning.

3.8 Den snabba utvecklingstakten kräver kvicka reaktioner för att underlätta AI-innovation. För att detta ska vara möjligt krävs provningsanläggningar och reglerade provningsplatser där man kan experimentera med och prova nya idéer. Det är även viktigt att säkerställa att alla informerar varandra om provresultaten och att de blir ömsesidigt erkända.

3.9 EESK efterlyser ökade investeringar i teknik och infrastruktur som krävs för AI och för användning av AI-baserade produkter, som högpresterande datorer och 5G-nät, samt åtgärder för förbättrad cybersäkerhet. Därutöver bör EU gå i bräschen för utvecklingen av kvantteknik, särskilt kvantdatorer och kvantkommunikation.

3.10 Eftersom AI främst handlar om data anser EESK att det är ytterst viktigt att säkerställa kvalitet, tillgång, tillgänglighet, interoperabilitet och ett smidigt flöde vad gäller data, samtidigt som man ser till att personuppgifterna och den personliga integriteten skyddas. En väl fungerande inre marknad för data får allt större betydelse i och med att denna marknad är kopplad till den inre marknaden för varor, kapital och tjänster.

3.11 EESK stöder kommissionens initiativ om att skapa ett gemensamt dataområde i EU. Kommittén uppmanar med kraft till att stordata som genereras inom offentlig sektor ska bli tillgängliga för alla användare och att tillgången ska underlättas samt till att programmeringsgränssnitten ska förbättras. Vi efterlyser även goda förutsättningar för inrättande av europeiska plattformar för datautbyte. Den förbättrade tillgången till och återanvändningen av data måste kopplas till rättvis konkurrens och lämpligt skydd av data och immateriella rättigheter.

3.12 Affärsmodeller som bygger på data, plattformar och ekosystem har blivit normen. Plattformar för utbyte mellan företag och konsumenter dominerar i dag av storföretag utanför Europa. EU har dock stor potential att konkurrera när det gäller plattformar för utbyte mellan offentlig sektor och medborgare och mellan företag. I vilket fall som helst är det av yttersta vikt att europeiska och icke-europeiska konkurrenter har lika villkor.

3.13 EESK vill att man skapar gynnsamma förutsättningar som stimulerar innovation och inte hämmar utvecklingen genom alltför detaljerade regler och krav, samtidigt som AI:s tillförlitlighet säkerställs. Kommittén uppmanar även kommissionen att tillsammans med berörda branscher och parter utvärdera om det finns lagstiftning som skulle kunna förhindra utveckling eller införande av tillförlitlig AI, och även se över konkurrenslagstiftningens ändamålsenlighet.

3.14 EESK vill även att beslutsfattare har den aktuella sektorn i åtanke när de utformar politiska åtgärder. Det finns inga universallösningar, utan varje enskild sektor har sina specifika behov och utmaningar att övervinna. Med tanke på de snabba förändringarna och behovet av kontinuerlig förbättring bör möjligheterna med standardisering utnyttjas till fullo, till exempel när det gäller att främja interoperabilitet.

4. Ge medborgarna möjlighet att förbereda sig för framtiden

4.1 Det är uppenbart att det flesta inte är medvetna om vilka möjligheter AI ger dem, samtidigt som det finns en tydlig oro när det gäller kontrollen över maskinerna. EESK anser därför att det finns ett behov av att öka medvetenheten om de möjligheter som artificiell intelligens medför för samhället i stort. Det krävs mer kunskap om och förståelse för vad AI är och hur tekniken fungerar för att stärka människors förtroende på grundval av kritiskt tänkande. Kommittén efterlyser även bättre statistik och mer forskning om vilka konsekvenser AI kan tänkas få för sysselsättning och arbetsmarknad, bland annat undersökningar om påverkan på specifika sektorer.

4.2 Med tanke på att AI kan medföra stora förändringar i människors vardagsliv som konsumenter, liksom för sysselsättningen och framtidens arbetstillfällen, är det viktigt att medborgarna får möjlighet att förvärva den kunskap och de färdigheter som de behöver för att förbereda sig på dessa förändringar. Arbetsmarknadens parter har en viktig roll att spela när det gäller att förutse förändringar i arbetslivet, stödja utvecklingen av digitala färdigheter och öka arbetstagarnas anställbarhet på arbetsmarknaden.

4.3 Införandet av AI medför stora förändringar i efterfrågan på kompetens. Eftersom AI innebär avgörande och snabba förändringar måste man undersöka vilka typer av utbildning som krävs, såväl på kort som på lång sikt. Utbildningen måste tillgodose behoven av både grundläggande och avancerad digital kompetens. Förutom grundläggande AI-kunskaper bör medborgarna ha allmänna kunskaper om hur de kan använda AI för att skapa och tillämpa innovativa lösningar i arbete och privatliv, till exempel vad gäller interaktionssystem mellan människa och robot.

4.4 EESK uppmanar medlemsstaterna att anpassa sina utbildningssystem till de nya kompetensbehoven. Vi betonar även vikten av samarbete mellan myndigheter, utbildningsanstalter, arbetsmarknadens parter, konsumentorganisationer och andra berörda civilsamhällesorganisationer när det gäller både utformning och genomförande av de nya utbildningarna och fortbildningarna, så att kompetensen blir relevant för arbetsmarknaden och samhället i stort. AI bör även användas i utvärderingen av kompetensbehoven, liksom för att organisera och tillhandahålla utbildningsmaterial.

4.5 Läroplanerna från grundskola till universitet måste ändras. Det krävs goda grundkunskaper i naturvetenskap, teknik, ingenjörsvetenskap och matematik, samtidigt som man bör komma ihåg att det krävs många olika typer av kompetens både för att utveckla och använda AI. Detta visar att utbildning i bland annat samhällsvetenskap och humaniora är viktigt.

4.6 Utöver förändringar i grundutbildningen finns det även ett uppenbart behov av kompetenshöjning och omskolning, även för lärare. Livslångt lärande och fortbildning är en förutsättning för att den enskilde individen ska klara av dagens och morgondagens förändringar. Utbildning kommer alltmer att vara något som sker på arbetsplatsen utifrån den enskildes ambitioner.

4.7 EESK anser att utbildning bör utgöra en central del i de nationella AI-strategierna och att de europeiska länderna bör utbyta erfarenheter om fungerande nationella initiativ. EESK vill att mer medel från EU-fonder ska gå till de reformer och nya initiativ som krävs inom utbildningssektorn.

4.8 Det är också viktigt att hantera de AI-relaterade strukturförändringarna i de regioner och sektorer som påverkas mest i och med införandet av AI. Medlemsstaterna bör utarbeta strategier för hur kompetensbristen ska åtgärdas och negativa konsekvenser på samhället undvikas, bland annat för hur personer som inte är anställbara ska skyddas. Tillgång till internet måste finnas överallt för att undvika digitalt utanförskap. EESK anser att den förstärkning av Europeiska fonden för justering för globaliseringseffekter som kommissionen föreslagit är ett steg i riktning mot inrättandet av en fullt utrustad europeisk övergångsfond som ska hjälpa till att hantera den digitala omvandlingen på ett socialt ansvarsfullt sätt.

5. Skapa förtroende för AI

5.1 EESK är av den bestämda uppfattningen att ett grundmurat förtroende för AI är en förutsättning för att möjligheterna med tekniken ska kunna utnyttjas. Konsumenter och arbetstagare förväntar sig tillförlitlighet, och det gör även näringslivet, det vill säga arbetsgivare, entreprenörer, investerare och finansärer.

5.2 Oron inför AI kommer antagligen att minska i takt med ökade kunskaper och bättre förståelse för vad AI innebär, för hur AI kan användas och för hur beslut fattas av artificiell intelligens. Detta kommer att lägga grunden för förtroendet för AI genom att möjliggöra kritiskt tänkande och beaktande av grundläggande frågor såsom principen om att människan har kontrollen samt människors utsikter att bibehålla kontrollen över sina liv. Förtroendet är å andra sidan beroende av högst praktiska aspekter, som användarvänlighet.

5.3 Den europeiska expertgruppen på hög nivå för AI-frågor har nyligen lagt fram etiska riktlinjer för tillförlitlig artificiell intelligens. EESK noterar dessa riktlinjer och påpekar vikten av öppna, tillräckliga och tillförlitliga data, insyn i beslut kring AI och av att ingen lämnas utanför i utvecklingen och införandet av AI. Kommittén efterlyser också en bred diskussion om frågor som t.ex. konsekvenserna av att människor profileras och förutsättningarna för att ifrågasätta AI-beslut.

5.4 Utifrån ett hållbarhetsperspektiv handlar de etiska aspekterna främst om människorelaterade frågor och tillhör därmed den sociala dimensionen av hållbarhetsbegreppet. Utöver dessa bör AI utvecklas med hänsyn till miljöaspekter, t.ex. sådana som hänger samman med klimatförändringar och naturresurser, till exempel hållbar användning av energi och råvaror och att man undviker att produkter blir föråldrade i förtid. För den ekonomiska hållbarhetens skull måste AI-lösningarna dessutom vara ekonomiskt sunda, det vill säga produktiva, lönsamma och konkurrenskraftiga.

5.5 Hur AI påverkar samhället är också en viktig förtroendefaktor. Om AI innebär fördelar för samhället – i en anda av hållbar utveckling – genom att ge upphov till ekonomiskt välstånd, ett friskt och välmående samhälle och om det samtidigt är bra för miljön, kan AI klassas som "en god kraft".

5.6 EESK anser att förtroendet för AI kan ökas om man för en medborgarcentrerad offentlig politik där företrädare för civilsamhället involveras i utformningen av AI-relaterade strategier och åtgärder. Den offentliga sektorn kan också öka förtroendet för AI genom medborgarcentrerad förvaltning, där AI kan ha en viktig funktion genom att göra förvaltningsprocesserna smidigare och mer individanpassade. Därutöver bör man undersöka möjligheterna med t.ex. blockkedjeteknik när det gäller att förbättra förtroendet för digitala tjänster.

5.7 Utvecklingen och införandet av AI måste ske helt i enlighet med lagstiftningen, såväl konsumentlagstiftningen som arbets- och bolagsrättslagstiftningen. Många lagar berör utvecklingen och användningen av AI. EESK uppmanar kommissionen att slutföra och komplettera sin utvärdering av relevant lagstiftning, till exempel när det gäller säkerhet och ansvar, och att kontrollera att lagstiftningen är ändamålsenlig för tillförlitlig AI. Möjligheten till relevant sektorsspecifik reglering bör också undersökas.

5.8 Det viktigaste är dock att principerna om tillförlitlig AI införs och anammas i alla delar av varje enskild organisations kultur, både inom privat och offentlig sektor. AI-etik bör inte ses som något avskilt eller annorlunda från etik i allmänhet. Organisationerna bör införliva AI-etiken i sina övergripande strategier, allmänna uppförandekoder och dagliga administrativa rutiner, vari även information till och samråd med anställda bör ingå, liksom i sina kontroll- och granskningsystem.

5.9 Tillförlitlig artificiell intelligens kan säkerställas proaktivt genom att etikfrågor införs som en del i utbildningen för utvecklare och användare av AI, liksom genom att etiska riktlinjer tillhandahålls och upprätthålls. EESK är redo att sprida information om etiska aspekter bland civilsamhällets aktörer.

Bryssel den 15 maj 2019.

Luca JAHIER
*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

ISSN 1977-1061 (elektronisk utgåva)
ISSN 1725-2504 (pappersutgåva)

Europeiska unionens publikationsbyrå
L-2985 Luxemburg
LUXEMBURG

SV